

Amerika

- nextepp béla ▶ Rózsa Sándor Batmant ugratja 5
 Barta András (dr. Kovács István) ▶ A vidéki fiatalok Budapesten 8
 Horváth Viktor ▶ Athens Square 11
 Czapáry Veronika ▶ Az Őrültek Városa 16
 Szilágyi-Nagy Ildikó ▶ Túlélőcsomagok, vagyis hogyan
 szereztem kanadai vízumot 22

Permutáció

- Magyarósi Éva ▶ Hanne 29
 Mócsai Gergely ▶ KAMU 33
 Pollágh Péter ▶ Versek 35
 Ármos Lóránd ▶ Glóriák – Katalin szindróma 39
 Fülöp Gábor ▶ Versek 43
 Batári Gábor ▶ Vanda-vázolatok 44
 Para-Kovács Imre ▶ (Katt...) 59
 Bánki Éva ▶ Trubadúrparódiák 62
 K. Tóth László ▶ Versek 66
 Sopotnik Zoltán ▶ Eltörök a pátosz a tükörben 67
 Középkor – reneszánsz – kora újkor ▶ Középkori galego-portugál
 költemények 69

Moduláció

- Benyovszky Krisztián ▶ A test esztétikája 75
 Keserű József ▶ Nyomok, nyomok 81
 Pálfalvi Lajos ▶ Hülyülős varánuszos? 83
 L. Varga Péter ▶ A közép keresése 85
 Pollágh Péter ▶ „Mocsoklátó”, avagy
 a stílus magánya 88

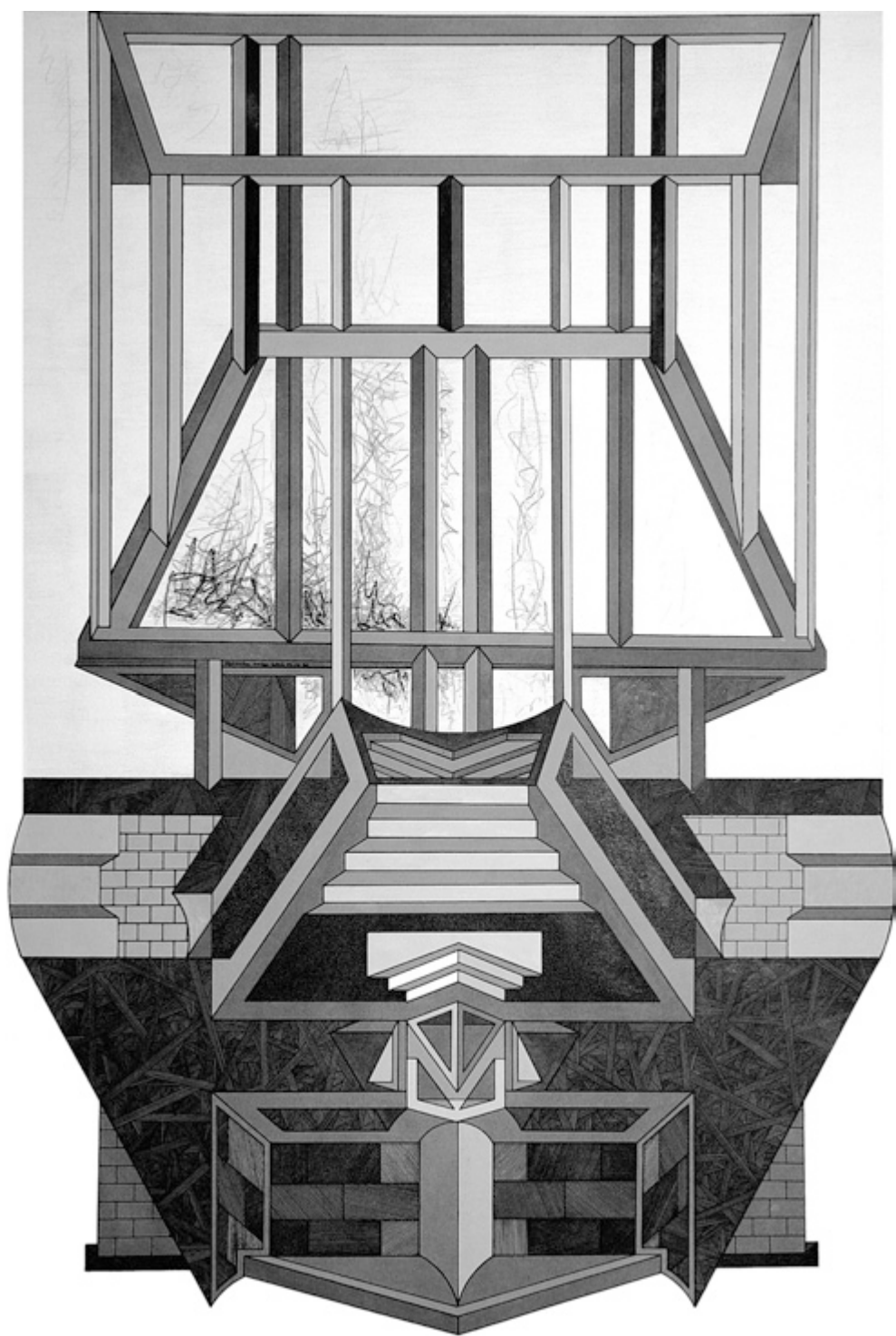
Coda

- Jósika Miklós ▶ Végnapok 93

„... Nos, itt aztán előbb-utóbb óhatatlanul zavarba jövünk. Még a második, harmadik nekifutás után is, mintha a művész egy csalóka, kifürkészhetetlen labirintusba invitálna bennünket. ... a szapora lépcsőfokok kimondottan csőbe húznak bennünket. Van úgy, hogy sehova se vezetnek, szinte önmagukért valók. Máshol meg éppenséggel egy szűk, sötétkamra a végállomás. Igen, a ritmikusan sorjázó lépcsőlajtorjáknak kitüntetett szerepük van Vásárhelyi Antal művein. Formálisan ugyan összekötő, áthidaló vagy indukátori feladatokat végeznek, egészükben azonban bizonyos antropomorf mentalitást képviselnek: a mást, a többet, a szebbet akaró emberi igyekezetet reprezentálják.”

Szuromi Pál művészetiőr Vásárhelyi Antal műveiről

3 o.	Belső architektúra 1	ceruza, akril, tus
12 o.	Belső architektúra 2	ceruza, akril, tus
18 o.	Belső architektúra 3	ceruza, akril, tus
27 o.	Belső architektúra 4	ceruza, akril, tus
31 o.	Belső architektúra 5	ceruza, akril, tus
34 o.	Belső architektúra 6	ceruza, akril, tus
60 o.	Belső architektúra 7	ceruza, akril, tus
73 o.	Belső architektúra 8	ceruza, akril, tus
87 o.	Belső architektúra 9	ceruza, akril, tus
91 o.	Belső architektúra 10	ceruza, akril, tus

Amerika

Rózsa Sándor Batmant ugratja ◀

Bőrfeketésén feszülő elegancia az egyikén, háziszóttos derű a másikon. A sötét, magas, vállas alak úgy járkal fel s alá a kisszobában, mint aki éppen megoldást keres, az enyhén köpcös, sűrű szemöldökű meg csak üldögél.

Hosszas, enyhén kényelmetlen hallgatás után.

- Sándor bátyám...

- Lassan, fiam, sömmit sem köll elsietni. Erőst viccsön nézöl ki! Állj meg, hadd nézelek meg jobban. Hö, hö, hö. Osztán mit is mondtál, hogy hínak?

- Batman.

- S az mit tösz?

- Tessék?

- Mit jelönt, még esse tudod... Mit tösz, annyit tösz, hogy mit tösz! - mondja Rózsa Sándor nyugodt hangon, egyenletesen eregetve a füstkarikákat hosszú szárú pipájából. - Mit jelönt, értöd-é?

- Értem, denevérember.

- Most mit böregerezöl itt éngöm, he? Abbamaradt a jódogod?

- Nem, nem, Batman „annyit tösz”, hogy denevérember.

- Jó bolond vagy te, hallod-e. Mondd el szépön mégeccör, mi szél fútt ide, s azt es, hogy honnan, me' nemigön jön, hogy higgyem, amit aszondasz méges.

Batman tanácstalanul álldogál egyik lábáról a másikra. Hát nem elmondta már kétszer?! Úristen, hogy mi jutott ki neki! Hát nem kiszúrt vele megint az a stréber Pókember? Az ő feladata lett volna az idejövétel, hogy fulladna a nyálkás pókhálójába...

- Ül le, ne tökéletlenkögy annyit, vagy seggölj föl a gerendára, s lógasd le a fejed, ha jólesik.

Leül, mit tehetne.

- No, há' mongyad, ne kérettesd magad, mint valami szüzleány. Húzd meg, jófajta! - nyújtja át Rózsa Sándor az asztal fölött a kulacsát.

Batman gépiesen elveszi, belekortyol.

- Huúhh, kháh! - köpköd. - Phű! Tűz...

- Mondtam, hogy jófajta. Egészségödre! - somolyog bajsza alatt Rózsa Sándor.

Jól meghúzza, megtörli lobogós ingujjával a saját, no meg a kulacs száját, s azonmód nyújtja vissza azt.

- Igyál még, ha köll.

- Köszönöm, inkább beszélek.

- Akkor én hallgatok.

És Batman kiköhögi magát rendesen, sóhajt egyet, aztán belekezd harmadszorra is a honnan-hogyan-miértjébe, de nem jut messzire.

- Te, Bötmön, te, hogyhogy a jövőből jössz? A jövő az az, ami nem volt még, ami lösz, de még nincsen. Holnap, holnapután, de nem ma! Úgy van-e?

- Igen is, meg nem is... - türelmetlenkedik a megszakított.

- Ezt mégeccö' ne mondd, mer' nálam valami vagy igen, vagy nem! Olyan nincs, hogy is-is.

- Akkor igen!

- Most mit idegösködsz, te jöttél ide, nem én hittalak. Na. Aszongyahogy. Azt mondd meg, hogy jössz a nincsenbül ide a vanba, ha nem hazudsz?

- Időgéppel.

- Időgép, időgép... Időgép az az óra es, ott a falon, mer' gép, s időt es mér, oszt mégse iszom a pálinkát Mátyás királlyal. Mitől különb a tiéd?

- Attól, hogy nem mér, hanem visz, mint az autó, csak nem térben, hanem időben.

- Mint a ... mi?

- Au..., vonat, szekér. Ló. Pejko.

- Pejkót ne keverd belé, mert okos állat. A zödet megeszi, nem beszél, mint te, de azért te csak ereszd mög a beszélőkédet.

Batman már rendesen kétségbe van esve. Hogy magyarázza el ennek a pödört bajszú pusztai mitugrásznak az időutazás mikéntjét, amikor ő se tudja pontosan! Különb is, nem az a dolga, hogy tanítóbácsisdit játsszon ezzel a csökkent értelmű, lószagú alakkal. Még hogy ez mentené meg a világot...

Hirtelen rágyújthatnékja támad. Zsebe fele induló keze azonban megáll félúton. A francba, hülye orvosok, ő meg Batman létére bedől. Leszokni a dohányzásról! Ez meg itt úgy eregeti a füstöt, mint egy krematórium. Tiszta röhej.

Ha visszamegy a batmani jelenbe, a cigarettavásárlás után első dolga az lesz, hogy szétveri az Ú. H. V. Sz. (Új Héroszok Világmegmentő Szövetsége) főtítkáranak a fejét, aki a Pókember helyett delegálta.

A Pókembernek is behúz vagy kettőt, fogadkozik. Meg annak a mutujpilóta valószínűségi számító doktorprofesszornak, aki kiszámította Einstein egyik frissen felfedezett képletét felhasználva, hogy a huszonegyedik század terroristáival csak a magyar betyárkirály, Rózsa Sándor veheti fel sikerral a harcot, lévén a betyárkodás a terrorizmus egyik korai megnyilvánulása, a magyar lótolvaj pedig a legkiválóbb betyárterrorista stratégia.

Ő meg, Batman, a világmegmentés többszörös bajnoka, tartson kiselőadást az időutazásról... Idegesen járta a tekintetét a szobában, s megakad a szeme egy barna kenderkötélen. Leakasztja a gerendáról.

- Mit akarsz azzal a kötéllal?

- Ide figyeljen, Sándor bácsi...

- Bácsi az öregapád!

- Akkor Sándor bátyám!

- Most megint mér' vagy idegös?

- Nnem vagyok idegess! - mondja Batman, s épp hogy nem rágja a körmét.

- Nem há', hogyne látom én. Mongyad akkó' azt, hogy bácsi, ha neköd úgy jobban jön. Csak ne idegöskögy, nem másé't, de ha megüt a guta, nincs aki eret vágjon rajtad...

Batmant most már tényleg a gutaütés kerülgeti. Belélegez, kilélegez, aztán folytatja.

- Feltételezzük, hogy az idő olyan, mint ez a kötéll - feszíti ki. - Egy vonal, érti?

- Értöm.

- Az egyik vége a kezdet, a másik meg a vég, világos?

- Ezt a szót ne mondd, mert a forradalom óta nem szeretöm.

- Mi?!

- Nem értöd... - szippant a pipájából nagyobb Rózsa Sándor. - Nem tudsz sömmit, beszélj.

- Ha a két végét összeillesztjük, lesz belőle egy kör.

- Mibül?

- A kötéllből, az idővonalból. Kör lesz.

- Osztán mér' nem jó neki vonalként?
- Nem neki nem jó, hanem nekünk - lendülne bele Batman. - Csak egy irányba haladhatnánk rajta. De ha összeér a két vége, körbecsúsztatunk.
- S a' mire jó?
- Az időutazás? Hát például arra, hogy...
- Nem az, te, hanem a kenderkötélön való csúszkálás. Nem fáj?
- Batman előtt ekkor elsötétül a világ. Halántéka lüktet, szeme elhomályosul, térde megrögygyan, s majdhogy sírva nem fakad. Szó nélkül sarkon fordul, kinyitja az ajtót és elindul.
- Rózsa Sándor fel se áll, úgy néz utána a reszketve távolodó Batmannek.
- Hé, te, gyere vissza, há' el se mondtad, hogy mit akarsz tőlem!
- Az meg se fordul, csak lemondóan int. Beül az időgépesített Batmobilba, becsapja az ajtót, s idegesen elhajt.
- Fuck you Amerika, wherever you are! - emelkedik ki az asztal alatti csapóajtóval egy fehér turbános, zöld kaftános alak.
- Lassabban a fakkal, Abdullah fiam, a jönnek közt es akad jóra való embőr.
- Tudom, Sándor bátyám, tudom, de Allahra mondom, alig tudtam megállni, hogy ne kalasnyikozzam meg az oldalát ennek a bőrpatkánynak...
- Te, Abdullah, te! - cibálta meg a turbános szakállát Rózsa Sándor. - Hányszor mondjam, hogy a türelem...
- ... bülbül rózsát terem! - kurjant valaki a pincéből.
- Te csak hallgass, s osszá' má', Oszamá! - röhögött fel tangóspanyolsággal másvalaki.
- Ne baszogasd szögényt, Csögevéra. Őlég agrösszív a', sőt. S tögyétök félre a kártyát is, mert folytatjuk a löckét - ereszkedett le komótosan a gazda. - Hol is hagytuk abba, betyárocskák?
- Ott, hogy a repülők becsapódása nem egyszerre, hanem félórás szünetekkel történ-jék - tudálékoskodott a kártyaosztással baszogatott arab hercegecske.
- Na. Osztán vigyázni köll, ártatlan embörököt nem szabad belékeverni, ezt neked mondom, Lódenke, hallod-e? Természetösön a tilalom nem vonatkozik az ilyen szödött-vödött bötmönökre, zsorzdöböljúkra, tehát...
- És hosszú szárú tajtékpipáját vízpipára cserélve, összepöfékelve a negyven, válogatott nemzetközi legényből álló, illetve törökülő hallgatóságával, Rózsa Sándor lobogós ingujjal folytatta betyárológiai előadását a pislákoló lámpafényben.
- Hogy Batmannel mi lett, arról jobb nem beszélni. Ha majd *kiderül*, úgysis kitudódik.

▶ A vidéki fiatalok Budapesten*

[A regény ezen pontján Budapest három részre van szakítva: Pestre, Budára és a Dunai Közbülső Szigetekre. Pesten meghal a főbíra, és a temetésen a pesti polgárok azon tanakodnak, hogy a regény főszereplője, XA20 WH legyen-e az új főbíró.]

- No, csak az kellene. Éretlen tacskó! Ki volt az a számár, akinek a fejébe termett ez a gomba?

- Én mondtam, la! És most még jobban mondom. Miért ne mondanám? Szavazatom van, annak adom, akinek akarom.

- Abból pedig nem lesz semmi.

- Miért ne lehetne, ha megvolna hozzá a többsége?

- Hiszen én nem bánom, akárkit választanak a pesti burgerek bírójuknak, mindegy, ha szalmakötéllal övezik a derekukat vagy aranypántlikával. Hanem ha ezt az éretlen, fennhéjázó sihedert, XÁ-t akarnák megválasztani, hát én azt nem engedném – mondotta Fehér Sas, a karvalytöke koronázatlan királya, természetesen amerikaiul.

☞Stb.

Szóval, mire a temetésnek vége lett, elterjedt Fehér Sas fenyegető kijelentése, mint a futótűz, s általános megbotránkozást szült. „Mit üti bele az orrát a mi dolgunkba? Hogy ő nem engedi? No, iszen azt szeretnénk mi látni.”

DEKLARÁCIÓS RÉSZ:

NA, DE KI A FASZOM AZ A FEHÉR SAS?

Nagyon fontos, hogy ki a faszom az a Fehér Sas, mert most ettől sok függhet.

Először, hogy ki nem. Értelemszerűen nem egy fehér sas. Az egy másik regény lesz, amelyikben fehér sasok beszélnek emberekkel, miközben a karvalytöke álláspontját képviselik. Abban a regényben majd lesznek beszélő cicák és vetkőző horizontok, valamint bűnöző életmódot folytató meghittségek és meghitt bűnöket melengető folyók is. Ennek a regénynek az lesz a címe, hogy „PARA-KOVÁCS Imre, *Lassú fény*”.

Szóval ki is az a Fehér Sas?

Napbarnított, kövér, kopasz ember, aki naphosszat a dollárral teli kofferjén ül, akcentussal, de legszívesebben sehogy sem beszél magyarul, borzasztó fukar, s leginkább fekete kenyéren meg káposztalevesen él, mint Parfjon Rogozsin *A félkegyelmű* című regényben, mielőtt befelé fordult apja meghalt volna. Nem is lehet érteni, hogy mitől olyan kövér, ha ilyen sovány kosztoson él, amint hogy azt is folklorikus találgatás övezi, hogy hogyan közlekedik egyik helyről a másikra, ha egyszer mindig a kofferjén ül. Talán csak nem

* A regény új, második, javított, rövidített, az ifjúság számára átdolgozott kiadásának vadonatúj részlete.

repülő kofferje van? Vagy a kofferjébe beépített apró térkapuval közlekedik? A Margit-szigeten hét pecséttel őrzött téridőkapuhoz, más néven: téridőkapwához képest ez nem is lenne akkora találmány. Hja, kérem, akinek ennyi dollárja van!

Fehér Sas származására az irigység homálya borul, mely a magyar néplélek sajátossága. A magyar nép ugyanis minden gazdagságban suskust sejt, és igaza is van. A kereszténység igazi mivoltához ugyanis, amely a magyar népléleknek szintén elengedhetetlen tartozéka, akárki akármit mond, a magántulajdon szentsége ugyanúgy nem tartozik hozzá, mint a szabadversenyes kapitalizmus vagy a szociális piacgazdaság. Azt Krisztus csak félreértésből mondta, valójában nem úgy gondolta. Igazából azt akarta mondani, hogy mindenki ossza szét mindenét, és hogy szeressük egymást, gyerekek, az életnél nincs szebb. Érthető hát, ha a magyar népész minden vagyon mögé bűneseteket kreál, hiszen már az is bűn, ha valakinek több pénze van, mint másoknak.

A középkorban elvágó erkölcsi élek mentén szerkesztették a vallást meg a világi törvényeket. Felindulásból elkövetett gyilkosságok, nyílt színi megerőszkolások, hitetlenség és istenutálat bukkantak föl úton-útfélen. Egy-egy nagyobb gazdagság a bűnnek e dzsungelében nem számított főbenjárónak. Ám most, hogy az emberiség, vagy legalábbis egy része, végre elérte a civilizált fejlettségnek ezt a magas fokát, elő kellene bukkannia egy új Messiásnak vagy minimum egy új Luthernek, hogy kimondja az őszintét. Ki tudja? Talán Marx és Engels voltak azok az új Messiások vagy Lutherok.

Az ilyen megengedhetetlen gazdagságnak már szinte paródiája a Budapesten tartózkodó Fehér Sas. Azt beszélnek, Fehér Sas apja houstoni rendőrfőnök volt, akinek tisztázatlan olajügyletei miatt kellett lóhalálában átoperáltatni magát kecskeméti rendőrkapitánnyá. A Panama Cityben végrehajtott műtét jól sikerült, s senki sem várta el a bőkezű rendőrtől, hogy magyarul is beszéljen, elvégre a magyar rendőrök sose is tudtak magyarul. Apuka aztán rákapott a táncdaléneklésre és a borhamisításra, így sikerült végképp beilleszkednie a magyar rendőrtársadalom szigorú elitjébe is. Nem véletlen ez, hiszen két mélymagyar hagyománynak, vagyis a szőrös külső alatt dobogó szívnek és az évszázadok óta töretlen kedvű szeszpancsoló honfivérnek a folytatójává vált ily módon ő.

A kis Fehér Saska számos testvére között is a legkisebb s apja kedvence volt, úgyhogy testvérei hamar meggyűlöltek, és bezárták egy műcefrekamrába. A tabletták és izocukrok között ücsörgő ifjú órákig könyörgött testvéreinek, hogy hagyják életben, így azok eladták Dubaiba szexrabszolgának. Dubaiban az iperedő Fehér Saska kitanulta a testi örömszerzés összes fogását, különösen ami a pelenkás-kötözéses-katéteres műfajt illeti. Ezt sokat kellett játszania jóságos gazdájával, Muhammaddal. Az öszülő Muhammad annyira megszerette a mindig pontosan, a megfelelő ütemben szopó Fehér Saskát, hogy kinevezte udvari szexmesterévé és gazdasági vezérigazgató-helyettesévé. Akkor néztek nagyot Fehér Sas testvérei, amikor az apjuktól genetikailag örökölt olajviszketegségtől hajtva, s jó üzletet meg nagy átbaszási lehetőséget sejtve Dubaiban magával a felcseperedett Fehér Sással találták magukat szemközt.

Fehér Sas az összes testvérét tömlöcbe vetette, de persze, csak szeretetből és ijesztgetésből, mert valójában szerette őket. Azért, hogy ők is lássák, mi fán terem az igazi szerelem, mindegyikhez beküldött húsz-húsz kigyúrt és nagyfaszú négert, akik jól seggbegyakták a szeretett fivéreket, igaz, aztán első osztályú orvosi kezelést biztosított számukra az olajsejki seggészeten, majd összehívta őket a nagyterembe, és így szólt hozzájuk:

- Drága fivéreim! Látjátok, az én szeretetemnek nincs határa, ám bizalmam annál végeesebb. Ezért egy vicces kis szerkezetet operáltattam mindnyájatok májára. Ha havonta részt vesztek a titkos orvosom kezelésén, akkor észre se veszitek majd e kis gépet, de ha netalán elmulasztanátok az alkalmat, akkor rögtön megtudnátok, hogy karbantartás nélkül micsoda durva ciánvegyületet fecskendezne az belétek. A röntgen kimutatja majd benetek, de nem ajánlom, hogy kioperáltatni próbáljátok, mert rögtön működésbe lép. Isa:

ez az én szeretetem; így aztán örök életre kötődünk egymáshoz. Mert csak tűnjek el én – eltűnik az orvosom is. Most pedig örvendezzünk egymásnak, testvéreim, aztán pedig utazunk rég nem látott apámhoz!

Nem mondhatnánk, hogy a lehellet nem szegett benn. Ha egy lepke megmozdította volna a szárnyát, biztos, hogy orkánszél tör ki. Csöndes ünnepélyességgel telt az örvendezés – így suttogja legalábbis a pesti és a vidéki nép –, csak két fivér kapott pánikrohamot. Fehér Sas apukája aztán nagy örömmel fogadta gyermekét, és rögtön kimúlt.

Fehér Sast így egyszerre megrettegték, megirigyelték és megutálták.

A nép szerint ő volt a felelős

a házasságok megromlásáért, mert ő fertőzte meg nárcizmussal a férj- és feleségeket, a kisgyerekek ronda beszédjéért, mert az egyik vállalata káromkodós-fingós filmeket forgalmaz Magyarországon,

a barátságok széteséséért, mert személyével a pénz imádatának vallását terjesztette,

a vallásos és nemzeti mozgalmak térvesztéséért, egyszersmind az önfeláldozás példájának bukásáért, mert Magyarországra importálta a burzsoá individualizmust,

a fertelmesen ronda Magyar Nemzeti Színházért, mert ő terjesztette el az újgazdag rózsadombi ízlést,

a szennyezett Dunáért, mert ő szivattyúzza a szennyvizet a folyóba,

a tiszai árvizekért, mert kivágatja a kárpátaljai erdőket,

a magyarországi kátyúkért, mert kispóroltatja az aszfaltból a szurkot,

a polgárok rossz közérzetéért, mert drágán méri a pszichogyógyszert és az egyéb drogot az évenkénti délkelet-ázsiai szókőárért, mert a tengerbe óriás köveket dobát,

a cukrozott borért, a szókített olajért, az unalmas tévéműsorért, a lassú internetért és így tovább – ezeket már meg sem kell magyarázni.

De hiába felelős oly sok mindenért, számos magyar anya és apa, mikor róla beszél, felemeli az ujját, hamiskásan összevonja szemrését, és úgy szidja gyermekének a szemét Fehér Sast, hogy az már dicséretnek is beillik.

HORVÁTH VIKTOR

Athens Square ◀

10.1.1. Rudolf Castillo Queensben élt egy jómódú családnál. A szülők kereskedelmi cégeknél dolgoztak a Twin Towersben.

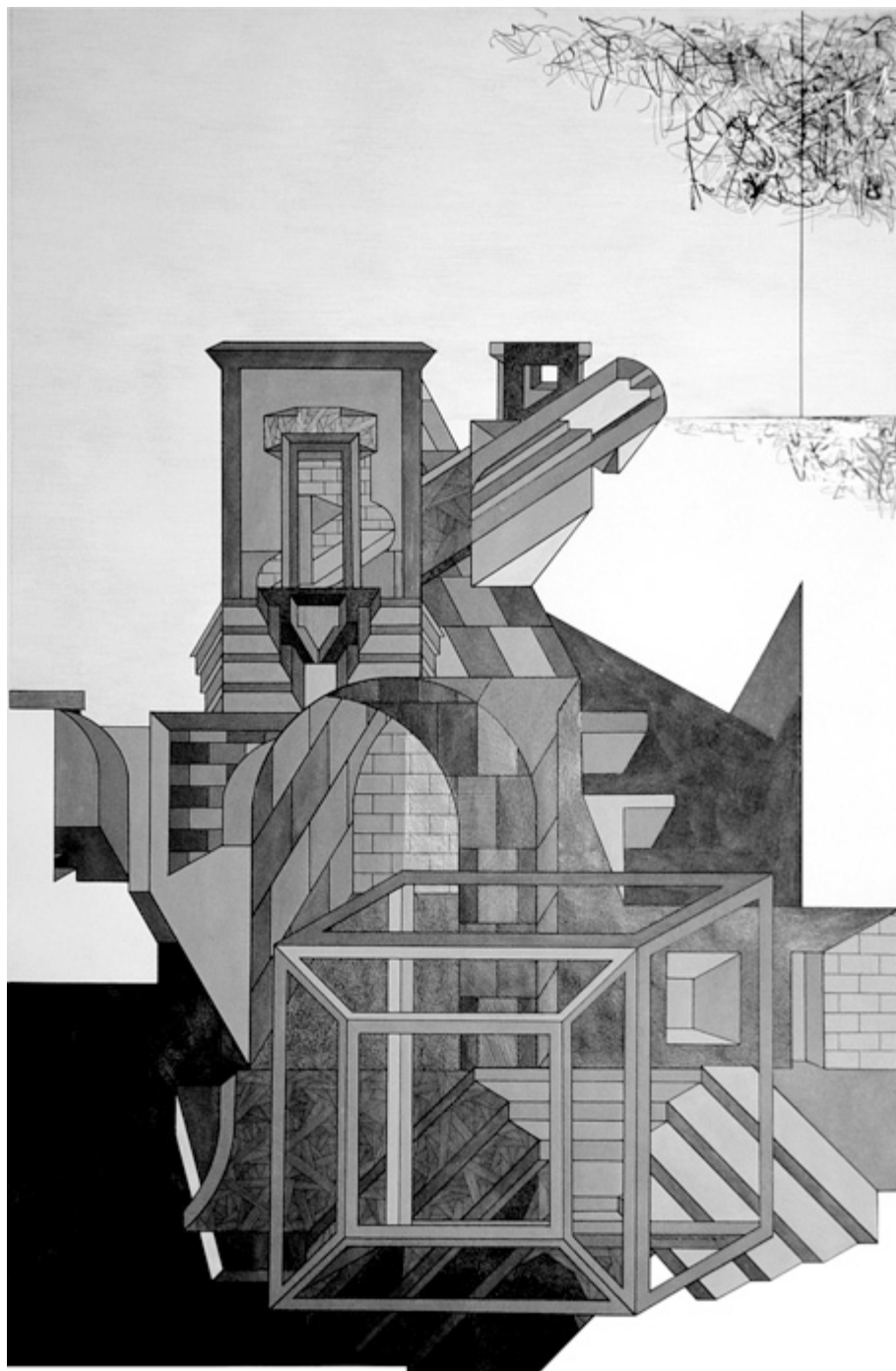
Viszonylag könnyű pénzkeresési lehetőség volt ez Rudy számára, mert jó érzéke volt a gyerekekhez. Hamar rájött, hogyan működik a kicsik agya, pontosabban, hogyan működnek az érzelmeik vagy akármijük, ami a viselkedésüket irányítja; mikor mit akarnak ahelyett, amit mondanak, mit kell tennie, ha el akar érni náluk valamit, amit először vonakodnak megtenni; legyen ez a legegyszerűbb dolog, például ha haza kell indulni a játszótérről, vagy meg kell etetnie velük az ételt, rá kell bírnia őket a délutáni alvásra. A délutáni alvásban nem ismert tréfát; ez létszükséglet volt számára, ez volt az a pár óra, mikor nyugodtan tudott tanulni vagy aludni, hogy így pótolja azt az alvásigényt, amit az éjszakai olvasás miatt szervezete a nappalból követelt magának. Ugyanis Rudolf egyetemre járt, bár most egy évre kiiratkozott, hogy pihenjen és keressen egy kis pénzt.

Aztán ott voltak a játszótéri séták. A hároméves kislánynak, Gilliannek, akit rábíztak, nem voltak testvérei, még óvodába sem járt, így boldog volt, ha gyerekek közé került. Tekintet nélkül nemi, nyelvi és korkülönbségre, önfelédten futkározott, kiabált a többi gyerekkel. Rudolf sokszor mosolygott könyvéből felnézve, hogy milyen kevés kell a jóbarátságához a kisgyerekeknek, milyen könnyű és természetes az együttműködés, még ha egy szót sem tudnak egymás nyelvén. Eleinte kicsit szorongott, mikor látta, hogy a szülők, dajkák, óvónők egyaránt kötelességüknek érzik, hogy egy perc nyugtot sem hagyva a kicsiknek és maguknak szüntelenül beszéljenek hozzájuk, foglalkoztassák, szórakoztassák őket. Ő távoli vidéken nőtt fel, az ő családjában természetes volt, hogy a gyereknek meg kell tanulnia magával szembesülnie, képesnek kell lennie arra, hogy önállóan is játsszon. A kezdeti aggodalmak után aztán hamar rájött, hogy nincs mitől félnie; amíg Gillian nem okoz különösebb galibát vagy nem esik baja, addig a többi felnőtt nemigen bánja, ha ő teszi a dolgát és olvas; barátságos mosolyokkal és hosszabb-rövidebb udvarias beszélgetésekkel fenn lehetett tartani a szívélyes viszonyt. Mindenki segítőkész és jóindulatú volt mindenkivel.

10.1.2. A 32. utcában lakott a családnál. Így neki is olcsó volt az élet, és a szülők számára is megvolt a lehetőség, hogy végszükség esetén megkérjék Rudyt, segítsen be a hétvégén is, természetesen külön fizetségért. Ő eleinte tartott tőle, hogy kiszolgáltatót lesz, aztán efelől is megnyugodott. Mikor valamelyik szülő hazaért, ő szabad volt, és rendszerint bemetózott a sárga N-ről a Queensboro Plazánál a lila 7-esre átszállva a Manhattanre, a Fifth Avenue és a 42. utca sarkáig, a nagy New York-i közkönyvtárig, ahol az olvasóterem magas, súlyos mennyezetének viktoriánus ornamentikái alatt olvasott; vagy a piros 1-esre átszállva északra, a Columbia Egyetemre. A család az élelmezés, a szállás és némi fizetség mellett az egy hónapra érvényes unlimited metrókártyát is állta. A hétvégéi pedig teljesen szabadok voltak.

10.1.3. Dél előttként játszóterekre vitte Gilliant, az Astoria Parkba a Triborough Bridge keleti hídfőjéhez, ahol strand is volt, vagy mint most is, a 30th Avenue és a 29th Street találkozásához, az Athens Square-re.

Ez a tér egy iskola mellett volt, játszótérből és egy kis parkból állt, két szoborral. Az egyik Pallasz Athéné szobra volt, a felirat szerint a görög főváros ajándéka New York-

nak; az istennő szokásos kellékei, a lándzsa és a nagy kerek pajzs nélkül, kérlelőn előretartott kezekkel állt a posztamensén. A másik szobor a szokott pózban gondolkodó Szókratészé, három, gerendákkal összekötött dór oszlop mellett ült a park hátsó részében. Rudolf itt állt, járkált, miközben olvasgatta Gerard J. Ahern *Szakrális funkciók és transzcendens térszervezés* című tanulmánykötetét. Néha felnézett a tér közepén egy csapat gyerek között futkározó Gillian felé.

10.1.4. Azon a napon a kislány valahogy kényelmetlenül érezte magát a többiekkel. Egy körülbelül vele egyidős fiúcska, Armando, rendszeresen megpróbálta elvenni Gillian játék babakocsiját, ilyenkor a lányka hatalmas visítással és sírással kapaszkodott a játékába, amíg Armando anyja, vagy inkább dajkája, mert annak tűnt a fekete nő, oda nem szaladt, és vissza nem adta Gilliannek a játékot. Mosolyogva beszélgettek is pár szót Rudyval az esetről, aztán Gillian inkább a fiú mellé vitte a babakocsit, csak hogy biztonságban tudja, és anélkül futkosott.

Azonban valami megint történt, Gillian percekre odabújt az ácsorgó Rudolphhoz, combjának támasztotta fejét, csimpszkodott a rövidnadrágjába, ami alatt a meleg miatt alsónadrág sem volt, úgy nézte a többieket, időnként a lába között is átbújt, Rudy közben olvasott, időnként felnézett a Manhattan fölött délnyugat felé sodródó felhőkre, vagy elgondolkodott a most neki háttal álló Athéné istennő helyzetéről itt az Athens Square-en, és úgy általában is, néha kicsit meg kellett emelnie az egyik lábát, miközben Gillian átbújt alatta, mert a gyerek pont akkora volt, hogy feje búbja nyomta Rudy érzékeny szerveit, aztán olvasott tovább, Gillian továbbra is a combjának támaszkodva nyüglődött, közben nézte a bajkeverő Armando mind viharosabbá váló összetűzését egy ázsiai kislánnyal, pilledt is volt már az egyre növekvő melegtől, puha kis tenyereit a biztonságot jelentő felnőtt combjára tapasztotta. Aztán szaladt a mászókához, Rudy utánanézett, ahogy a permetszóró szívárványíve alatt átfut. Jól érezte magát.

10.1.5. Igaz, mikor a Madison Avenue-n dolgozott, az Upper East Side-on, minden sokkal, de sokkal kellemesebb volt.

10.1.5.1. Az a család nem jómódú, hanem egyenesen dúsgazdag volt, szinte irreálisan sokat fizettek neki, így megengedhette magának, hogy lakást béreljen az East Village-ben, a 7. utcában, a First Avenue és az A Avenue között, egy déli fekvésű ház felső emeletén, pont II. János Pál pápa előkertben elhelyezett mellszobra fölött.

Reggel nyolcra kellett mennie dolgozni, és délután hatig vigyázott a csecsemőre, egy bankár házaspár kései gyermekére, amíg a szép, finom eleganciával öltözködő, középkorú anya meg nem érkezett. Az apával hét közben szinte soha nem találkozott, csak hétvégente, mikor együtt elmentek a Szent Thomas More-templomba, a Madison és a 89. utca sarkára, és a vörös bársonnyal párnázott padokba süppedve hallgatták Raffael F. Hooghuis-t, a félvér ázsiai tiszteletest még vagy tizenöt fehérrel, akik szintén a környéken laktak. Ezt önként és szívesen tette a családdal Rudy, egyébként hét közben néha a lakásához közel, két háztömbnyire nyugatra ült be a 7. utcai Szent György ukrán katolikus templomba gyónni, gondolkodni vagy csak úgy mulatságból.

Főznie sem kellett, sem egyéb házimunkát végeznie, a szakácsnő és a takarítónő mindent elintéztek, ráadásul a baba délelőtt és délután is órákat aludt, ilyenkor Rudy tanult vagy olvasott, egyszer-kétszer talán még tévezett is, ám ezt a kísértést hamar leküzdötte. Délelőtt mindig a Central Parkba tolta a babakocsit, rendszerint az egyiptomi obeliszk környékére a padokhoz vagy Alexander Hamilton szobrához, mert ott almafák voltak már augusztusban ehető gyümölcsrel, de olyan is volt, hogy a nagy múzeumba, a Metropolitanbe is bement a kicsivel. Most, az Athens Square-en ácsorogva maga is csodálko-

zott azon, hogy miért pont ott, a második szinten, az európai festmények részlegében, az egyik rokokó teremben, Fragonard-nak A szerelmes levél című képe előtt érezte azt az ágyék tájon kacskaringózó bizsergést, amiről eszébe jutott, hogy egy fogatlan csecsemőnél nincs alkalmasabb a szopásra (talán csak egy ponty, amely szintén nem képes beárulni, szintén nincsenek fogai, és a belé fecskendezett ondó szintén beépül valahogy a családtagokba, mint mikor tizenöt éves korában nagybátyja megkérte, vigye fel a tóparttól a kifogott pontyot a házig, és adja át nagynénjének, de nem akárhogy, mert csúszós, hanem az egyetlen biztonságos módon: egyik kézzel a hal farok felé elkeskenyedő törzsén, másik kezének hüvelykujját pedig az állat szájában tartva, így nem tud kiugrani a hal egy hirtelen rándulással; ő pedig mint gyorsan asszociáló serdülő útközben, az erdőben megállva néhány perc alatt beleélvezett a tágan kerekedő szemű állatba, amit aztán nagybátyjával, nagynénjével és unokahúgaival közösen fogyasztottak el ebédre, rántva), ott pedig, a múzeumban a babakocsit a mosolygó és gügyögő, csukaszürke egyenruhás teremőrök között a legközelebbi illemhelyre, az ősi Kína művészetét bemutató részlegig tolva, kicsit rogyasztott térdekkel terpeszben fölé állva mozgatta vöröseshlilán meredő péniszét a gyerek fogatlan szájában, időnként erősebben szorongató ínyei és a szokatlan vastagságú játéktól cuppogó ajkai között, amíg bele nem fröcskölt a nagyokat nyeldeső babába; aztán megtörölte a száját, kicserélte a pelenkáját, és mentek az amerikai szárnyba a múzeum északnyugati részébe. Sokkal óvatosabb volt, persze, mint a hallal annak idején, nem lökhetett olyan erőteljeseket és mélyeket, de hát idősebb, tapasztaltabb volt, tudta magát fegyelmezni, tudta, hogy a szülőknél felelősséggel tartozik a gyerekért és magának a gyereknek is; és saját maga-magának is, mert szerette a babát. Egyszer ugyan eszébe jutott, hogy kisfiú, így hát ami történik, az tulajdonképpen természetellenes, ám egy csecsemőnél még nem látszik a nemi jelleg, lelkileg is mentes a későbbi, nemi okokra visszavezethető fogyatékoságoktól, tehát tulajdonképpen úgy lehet tekinteni, hogy a kisgyerekeknek nincs neme, tökéletes, mint az angyalok. Mint jórészt az angyalok.

10.1.5.2. Később tehát még többször megcsinálta ezt, persze biztonságosabb körülmények között, otthon, és úgy tűnt, a gyerek sem bánta, egyszer sem sírt, még csak nem is fintorgott, sőt Rudy szerint gyorsabban nőtt azóta. A szülők is minden tekintetben elégedettek voltak vele.

10.1.6. Persze egy háromévesssel ilyesmire nincs esély, gondolta, miközben Gillian megint felé szaladt csillogó szemekkel és a permetező víztől nedvesen. De nem is kell. Illetve lehetne, de az hamarosan kiderülne. Ő persze kimagyarázhatná magát, a háromévesek kommunikációja más síkokon zajlik, ezért nehezen vagy sehogyszem vagy máshogyan érthető a felnőttek számára – de akkor sem.

Közben végigborzongott, ahogy a ráfröcsköldött víztől libabőrös kislány megint hozzátapadt, de jólesett neki a hideg. Gillian forgolódott, forgolódott, ő meg már nem tudott rendesen olvasni, óvatosan a Szókratész-szobor melletti padhoz oldalazott és leült, mielőtt a felnőttek is észreveszik erekcióját. A kislány futott két kört, belerúgott egy arra pattogó gumilabdába, közben Rudolf a rövidnadrág zsebében keresztül szorongatta a hímvesszejét, hogy legalább ennyi védelme legyen a várhatóan hamarosan visszazarohanó gyerek becsapódása esetén, azonban Gillian újra elfutott a mászókak és csúszdák felé.

10.1.7. Lassacskán újból képes volt olvasni, ácsorgott tovább, kezét a zsebében tartotta a még mindig erőteljesen domborodó szervén, biztos ami biztos, mert a kislány folyton hozzányomakodott, és már nemegyszer előfordult, hogy mikor hátrafelé nézve közeledett hozzá mint menedékhez, és kezével a kezét kereste, Rudy farkát markolta meg, mert az meg olvasott és nem figyelt a közeledő veszedelemre.

A fejük felett elhúzott egy a LaGuardia repülőtér felé ereszkedő gép, Gilliant a szemközi padnál perccel etette egy kétgyermekes anyuka. Rudy a vagina dentatáról, a sokfogú anyaszörnyről olvasott, ezekről a primitív népek által emelt kultikus építményekről, melyek a férfivá avatási szertartások fontos kellékeiként a halált és újjászületést jelképezték, amelyen a beavatandónak át kellett haladnia vagy addig bent tartózkodnia, amíg eltűnik számára az idő, kapcsolata a világgal megszakad, valóságérzékét elveszti, meghal fiúi élete számára. Ekkor a leányka meglátta a felé közeledő Armandót. Kezében a perccel azonnal elindult Rudolf felé.

10.1.8. Rudolf érezte, hogy a kis tenyér megint hozzátapad a combjához, azt is, hogy az egyik kis marokban van valami, valahol az is sejlett számára, hogy Gillian egész másfelé néz miközben hozzábújik, hiszen így szokott történni, ám mint már annyiszor, most sem emelte fel tekintetét a szent beavatási tér és a közönséges tér kapcsolatáról szóló szövegből.

A kislány tehát továbbra is a játszóter közepén fenyegetően ácsorgó Armandót tartotta szemmel, és észre sem vette, hogy leejtette a perccet – miközben Rudolf az elkülönített, a másik valóság számára fenntartott tér időviszonyairól, illetve időtlenségéről olvasott –, ugyanakkor ágyéka magasságában Gillian a perccet kereste szájával.

10.1.9. Rudy farka ekkor már bal combjához simulva, ám az iménti merevedés elmúltával még felcsúszott fitymával, szabadon hagyott makkal lógott a bőszárú rövidnadrágban, pont ekkor végzett a primitív társadalmakkal, kivette védelmezően nadrágjában tartott jobb kezét a zsebéből, hogy most már a fejlett archaikus civilizációk szent építményeivel foglalkozó fejezethez lapozzon, ugyanebben a pillanatban Armando megiramodott Gillian felé, Gillian hirtelen Rudy ágyékába fúrta arcát, orrocskája beleakadt a bő nadrágszárba, egy pillanat alatt belülré került, Armando harciasan ordított, Gillian összerándult, az éles tejfogak lecsaptak, mint az egérfogó, Rudolf Castillo pedig sötétbe került, kívül az Athens Square-en, messzire Szókratész mögöttes álló szobrától, távol a játszóterei idő jól ismert múltásától.

Kezdetben az altestébe, a gerincébe, minden végtagjába és az agyába szertefutó idegek érdes, szúrós drótokká változva rángatták sok ezer volttal minden sejtjét, a törött üvegcsövekre cserélt hajszálereiben száguldó forró kénsav marta a húsát, szemeiben vörös, lila, sárga, kék és zöld naprendszerek forogtak sisteregve, aztán nagy sokára soha nem hallott csend nyomta el saját sikitását.

▶ Az Örültek Városa*

NEW YORK

Igen, mindig újra ugyanabba a szobába lépett be. Levetkőzött, és mindig ugyanazok az emlékek rohanták meg a tükrök láttán. A testen elmélkedett. A test testiségén, ezen az észveszejtő labirintuson, amit a test érintése, a csók jelent. Aliz New Yorkban volt. Mint mindig, a szín ismétlődött. Újra és újra.

A napfényes szoba, a hall, ezen az emeleten jól bevilágított a fény. A barátai, az emberek körülötte. És ő vágyott már rá, vágyott már rájuk, az ölelésre és arra a fényre, amit behozhatnak. A férfi mellé lépett, és hosszan csókolóztak a tündöklő fényben. A keze, ahogyan végighaladt a ruháján, az egész, az oly nagyon vágyott érintés és a szenvedés tiszta tisztázása újra és újra reménnyel töltötte el, a reménnyel, hogy viszontlátja. Mintha újra ott lenne, a lehetével átérezte ezt a komolyságot és mindezt a szerelmet, amit ez a férfi tud neki adni a tündöklő fényben. Igen, újra és újra ugyanabban a fényben látta. Igen, rájött, hogy szerelmes a férfibá, azzal a végtelen szerelemmel szereti, ami csak ilyenkor, hajnalban a sajátja, és ami annyira fáj, ami oly távoli és gyötrelmes, mint maga a halál. Már nem, már nem gondolt semmit róluk, csak ott volt mellettük, elnézte a halvány és áttetsző testeket, a barátait ebben a végtelen városban, és tetszettek neki, tetszettek ezek a testek. A testekbe van beépítve a világegyetem és a hatalmas szerelem, testjeik oly sokat ígérőek és oly nagyon okosak és kedvesek, a testek, meztelen testek a világos fényben.

Aliznak fáj ez a halál, fáj, mert ez a fény újra emlékeztette az örültek városára, emlékeztette arra a feladatára, amit betöltött a testek között, beszélt velük és szóba állt velük.

A fény és az ittlét öröme, erre emlékeztették, testekre a végtelen térben, testekre és érzésekre velük kapcsolatban, mindez olyan nyilvánvaló volt, mint a levegő, amely mindig ott van előttünk, a forró és párás levegő. Igen, újra ez a forróság járta át, ahogyan a férfira gondolt, ez a remegés, amely az energiák szabad áramlását teszi lehetővé, a remegés, amely a minduntalan újraképződő vágnak a sajátja. A nyílt téren, persze, világos színek, mint a végtelen térből kiszakadt lelkek, újra léteztek, újra léteztek, és soha meg nem álló szerelemmel szerettek, szerettek és szerettek minden hajnalban, újra és újra.

Le kellett írni mindezt, és Aliz, ahogyan nézte magát a mindig kiújuló tükörben, mindig valami furcsa alkalmat látott maga előtt, valami folyamatos testi átváltozást és megújulást, valami érthetetlen, eszeveszett vágyakozást a történetek befejezése után, a végtelen mezőkön újra feltűnő félelem mögött, az arc átváltozására a vizespohárban, a hatalmas tócsában és tóban lévő örök történetekre, gondolkodott, gondolkodott, és mindenképpen furcsa dolgokat fedezett fel a környezetében, semmi nem volt általános, olyan, amilyenek látszani szokott.

* A szöveg részlet *Az Örültek Városa* című regényből, mely Alizról és legjobb barátjáról, Cincinnatusról szól, akik az Örültek Városában laknak egy ideig, addig, amíg az meg nem szűnik a tükörháborúban. Aliz át tud járni a tükrökön, és a város megszűnése után különböző helyeken lakik a világban. New Yorkban hal meg. Halála után írássá válik, mert mindent elmesél az írásnak.

Próbálta elfojtani magában ezt a szerelmet. De mindig újra és újra előhívta benne a félelem. Igen, újra és újra erre vágyott, a végtelen szerelemre a végtelen tárgyakkal.

Nem volt ebben semmi más, csak a tárgyakkal való szerelem örülete, aztán a vele való szerelem örülete. Játszi fény látszott.

Sűrű fény és mosolygások közepette természetesen a padláson volt, és nem tudta, hogy ez minek a szimbóluma. A padláson, ahol megérintette a nőt, és gyermeteg lelkében ez rögtön a fehér lepedők és hosszú, kékes fordulók táncával volt egyenlő, egy sűrű és kényes pillanat, a varázs alatt, ki szerethet igazán? – kérdezte magától, és hirtelen megvolt az erős és egyértelmű válasz. Csak a szavak szerethetnek, csak a szavakat szerethetem igazán, ezeket a hófehér és áttetsző szavakat hosszan és lassan minden újra eljövendő és felkelő éjszakában, a szavakat, amik a végzet, és amik a sérülések előtt násztáncom jelei.

Szavak és mondatok.

Bármilyen kisugárzás.

Emlékezett azokra a pillanatokra, amikor még hitt a szerelemben. Az egyetlen, örök és világító szerelemben. Most már sokkal jobban hitt az önmaga iránti szerelemben, mint akkor, még mielőtt mindez megtörtént volna és elmesélte volna az írásnak, az átlátszó és végtelen testnek a fantomok világában.

A felébredés mindig keserű és végtelen pillanatokra ébreszt.

Az önmaga iránti gyöngédség és szerelem jele volt a megoldás. Cincinnatus emlékezett még régen, miután a tükörháború kitört, hogy mi nem a megoldás, hogy a tükrök világa nem megoldás, és Aliz rájött, nincsen igaza. Csakis a tükrök világa a megoldás. Az áttetsző fényben minden állani látszott és a tárgyak hirtelen cseppfolyós állapotot vettek fel, a tárgyak egyszerre csak puhák és folyékonyak lettek, és Aliz igazán megjiejt ettől a halmazállapot-változástól. Biztos ezt is csak álmodom, gondolta, egészen biztosan nem lesz veszélyes, még emlékezni fogok arra, ahogy átnyúlt testem a tükrön, a visszapillantásokra, a szerelmekre, a testek arcaira, a megváltozott órákra és a szerelemre, amit magam iránt éreztem.

Lassú, kétséges és vágyakozó hajnal. Mindennek mindig, minden reggel ára van.

Odalépett hozzá, és szenvedélyes csókolózásba kezdtek. A nyelvük, igen, a nyelvük érintette egymást, és ez megint a vággyal volt összefüggésben, a vággyal a test iránt, a vággyal a közelség iránt, a puha testek iránt. Aliz imádott csókolózni, főleg gyönyörű nőket csókolni, ez kedvenc elfoglaltságai közé tartozott. Ha egy nővel szeretkezett, még jobban azt érezte, hogy olyan mintha magával szeretkezne.

Mert önmagát kereste minden vágyban. Többé már nem volt örültek városa. Az örültek városát elvitte a szél. Már nem, vagy csak nagyon ritkán lehetett a tükrök között átjárni, ezért Aliz mindig mindenki benn önmagát kereste, kutatta önmaga visszfényét, ahol megpillantja újra *önmagát*.

Az összeolvadás előtti csendben. Kiszakadt belőle a szó.

Megsimította a nő puha, selymes bőrét. Aztán a mellét. Érezte, ahogyan felágaskodnak a mellbimbók, és ahogyan hozzáér a drágakövekkel kirakott bőrhöz. A testhez. A testéhez. Egy nővel való szerelmeskedést nem lehet leírni. Annyira áttetszően gyönyörű. A nőn piros póló volt, gyorsan leszedte Aliz, aztán megint a bőr után kutatott, hogy érezze a bőr puhaságát, a bőr melegségét, és azt a puha illatot, amit magából áraszt.

Ahogyan felnyögött, már látta magát benne. Igen, mindig ezt kereste. Megpillantani a másik szemében, csak egy kis időre is önmagát. A szerelemnek nem voltak nemei. Egy összeroppanás előtti fájdalomban a tükör visszanezett.

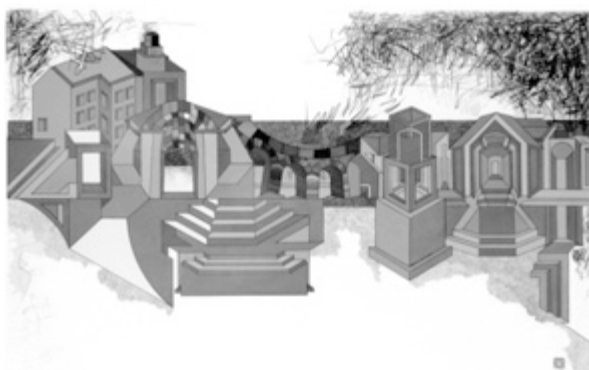
Nem mintha egy férfival való szeretkezés nem okozott volna hatalmas élvezetet. Aliz imádta a férfiakat, de voltak pillanatok, amikor csak nőket kívánt, a nők sejtelmes és végtelen bőrét, mintha önmagát ölelte volna, úgy érezte.

Sokszor órákig nézte Aliz magát a tükörben, mielőtt átlépte volna. Nézte, bámulta és simította saját testét, nézte, ahogyan a kulcscsontja egészen tisztán kirajzolódik, nézte a kezének finom vonalát, figyelte, ahogyan a nadrágon keresztül kirajzolódnak a vonalak, az izmok, a női test bársonyossága, az a hatalom, amivel csak egy női test rendelkezik, a bőr puha, finom vonala, és Aliz vágyott erre az érintésre, megérintetve lenni egy nő által, egy nő által, aki gyönyörű, és akibe véletlenül éppen szerelmes.

Soha nem látom magamat kívülről három dimenzióban.

És Aliz nagyon szomorú lett.

Mindig csak mást látok és más lát engem, másban látom magamat, és más lát bennem.

A nő kigombolta az ingét, és egyre nagyobb ütemben haladt az élvezet felé. Miért is, mire is lenne jó a test, ha nem az élvezetre, ez az egyetlen, aminek értelme van a testtel kapcsolatban. Az érintést nem lehet test nélkül átadni. A bőr illata és puhasága mindig elkápráztatta Alizt, és főként a női test bársonyos vonalai, az az anyagszerű és törekeny struktúra, ahogyan a női test meg lett alkotva, mindez elbűvölte és lázba hozta Alizt, a nőt.

Cincinnatiusnak nem beszélt ezekről, mert amúgy is, őt nem érdekelték az ilyen irányú akciói. Sokszor rengeteg test volt a lakásban, és ezek lettek a végtelen orgiák. Mindez nem szólt a kötődésről, sem a szerelemről, ez egyetlenegy dologról szólt, a test szerelméről.

Minden egyes alkalommal, minden egyes arcban és szeretkezésben, legyen az férfi vagy nő, Aliz valamilyen formában vizionálta önmagát. Megpillantotta saját tükörképét, és ez végtelenül felizgatta.

Ennek így kellett történnie, ezt már nagyon régen érezte.

A testek selymesek voltak és nem teltek be egymással. Voltak bronzvörösek, feketék és fehérek közöttük. Bárkivel és bármikor volt is Aliz, mindig nagyon odaadó volt, és igazán örömet akart szerezni. Ezt meg is tette. Sokkal felszabadultabbnak érezte magát. Sok időbe telt neki mindez. De felszabadult, hogy most már nem tilthatja le semmi benne ezt a szerelmet, most már odaadóan és kedvesen elfogadhatja mindezt, most már igazán flörtölhet lányokkal, fiúkkal, egészen mindegy. A szerelem, ami ritka adomány, nem ezen múlik. A szerelem sokkal mélyebb a nemeknél, sokkal mélyebb a nemeknél és a földnél.

Igen, ez az átlátszó, kék és sárga határvonal nagy boldogsággal és megelégedéssel ruházta fel Alizt.

Igen, Aliz elgondolkodtatta és csodálatra méltatta a bőr bársonyossága. Főként a női bőrre, a finom áttetsző áramütés, ahogyan egy nő szeretkezett, lényegében különbözött a férfitől. A nő mindenhol érezte testében a gyönyört. A gyönyör felszabadította, és életet lehelt a női testbe. Szépsége csak fokozódott a gyönyör láttán. Aliz imádta magát nézni a tükörben, miközben szeretkezett. Ez Cincinnatust jutatta eszébe, legjobb barátját. Már nem léphette át a tükröt, már csak az emlékezetében létezett mindez. A tükör vésszen valóságos és határolt volt, ahogyan a teste is. Nostalgiaival gondolt azokra az esetekre, amikor még át lehetett rajta járkalni. Igen, New York megfelelő volt a továbbélésre, Aliz imádta a várost. *To survive*. Mindig csak ez volt a szó, *to survive*. Mindig is itt akartam élni, gondolta, itt, ahol a tenger kettészeli és a végtelen vágyakozásra készíti a lelkeket.

Találkozások és elválások fényzuhatagaiban.

POROS BABÁK A CÍMBEN

Olyan gyönyörű és puha volt a lába, érezte azt a finom melegséget, ahogyan átütött rajta a rózsaszín, a bőr rózsaszín ragyogása megfertőzte, és átélte ezt az egészet, ezt az egész bársonyos melegséget, és a mosolyát, ami áradt belőle, mint fiatal szajhák illata, akik ártatlanok és mégis bűnösebbek a halálnál, mert jobban fertőznek, ezt a tekintetet látta maga előtt.

Csak beszélt mindenről, és közben csatját igazgatta, beszélt New Yorkról, ahol élt, beszélt a fákról, az úszásról, a poros babákról, amelyeket dédelget (erről már le kéne szoknia), beszélt mindenről, ami lényeges volt, szőtte és szőtte a történetet, kábán, lazán és gonosan csak mondta, mondta.

Mesélte, hogy még nem dolgozta fel őket, hogy nem tud róluk beszélni, ezekről a hihetetlen találkozásokról, amik ott történtek vele, New Yorkban, az örök városban, ami mindig rólad szól, mondta, New York, csak rólad szól, bármerre mész.

- De miért? - kérdezte tőle Aliz kíváncsian.

- Mert annyi álmodtunk oda a bevándorlók, hogy az álmok ott keringenek, szinte érinteni lehet őket a levegőben, olyan gyönyörűek.

Aztán a levegőről beszélt meg a tenger szagáról, a napfényről, a napsütésről, ami a városban utolér, de hiába faggatta Aliz a történetekről, amik vele történtek, nem mesélte el őket.

Ez nagyon titokzatos megjelenést kölcsönzött az egész lényének. Mégis finoman beszélt, közben krémekeket és mindenféle dolgokat szedett ki a táskájából, hihetetlen segéd-eszközök kerültek elő, a szemceruzától a rózsaszín parfümkrémig, mindent előszedett, néha nagy titokzatosan bevonult a végébe, de kijelentéseiből olyan báj sugárzott és bőre úgy ragyogott, hogy Aliz legszívesebben hozzányúlt volna.

De tudta: ez lehetetlen, ezért csak hallgatta a történeteket, melyek nem szóltak semmiről, csak róla, amik csak annyiról szóltak, amiről ő nem akar beszélni, amiről hallgatni akar.

- Nem, nem, még nem tisztáztam le magamban ezeket az élményeket. Még nem írtam le őket és nem meséltem el senkinek. Nem tudok róluk beszélni, csak itt van az agyamban, itt dédelgetem őket, akár a poros babáimat.

Szavaiból nostalgia sugárzott, valami, amivel nem tudott mit kezdeni, valami, amit nem tudott megfogalmazni, ott keverte magában a megfogalmazhatatlant, ott kínlódott és küszködött az élményeivel, saját élményeivel, aminek nem tudott szabályos alakot adni, amit nem tudott elmondani, amik nem voltak sehol, amik ott keringtek körülötte.

Egy ócska bunda volt rajta, de úgy viselte, akár egy királylány, egy sálat tekergetett a nyakán hol ide, hol oda, és néha úgy mozgott, mintha ő lenne mindig mindenhol a *dáma*, aki New Yorkban élt és hazajött. Olyan hihetetlen erő és érzékiség származott

a szavaiból, hogy rózsaszín bőrét már régóta csak csókolta, és meg akarta fejteni ezt az egész szenvedélyt, ezt az örült szenvedélyt ez iránt a város iránt, ami áradt belőle, a szenvedélyt, ami rózsaszín bőrével belélegezte a színeket.

Nem tudta önmagát elkapni, nem volt meg az egyik jelölő a láncban, de annyira kétségbeesetten és hatalmas erővel akarta, mint ahogyan felejteni is akart, e közé a két cölöp közé lett kiszúrva a kis énje, és így vergődött az emlékezet és felejtés bástyaiban, így úszott az ócska tengerben, gyönyörűen, rózsaszín bőrrel, akár egy *dáma*, így alakította át maga után a teret, így kényszerített mindenkét mosolyra maga körül, így nyugtázta le őket ezzel az eredeti, ősi nőieséggel, ami áradt belőle, mint a fiatal, nagyon fiatal szűz szajhából, állandóan mintha színpadon lenne, megrendezte magának a függönyöket, a tapsot, a rámeredő tekintetet, eljátszotta azt a darabot, amit *életnek* neveznek, és közben igyekezett elemezgetni, de nem tudta. Igyekezte megfogni és elengedni a rejtett értelmet, ekkor még fiatal volt, még nem jött rá, hogy nincsen lánc a jelölőben, hogy az egyik vonal hiányzik, nem lesz meg soha, aki ő, és így el fog folyni, szét fog forgácsolódni a végtelenben.

Bőréből valami kislányos gyengédség áradt, ahogyan megjelent szakadt és régi fürdőruhájában a strandon, ott is úgy mozgott, mint egy dáma, és mi hittünk neki, mi elhittük, hogy ki ő. A pillanatot ábrázoló csatot úgy tűzte a hajába, mintha gyémántból és rubinból lenne, mindig megrendezte magának a felületet, a színházat, a játékot, a függönyöket, mozgott és beszélt, áradt belőle a szajha melegség, és rózsaszín bőre úgy világított, hogy szinte kivilágított mindent maga körül, az ablakokat, az embereket.

– Nem lehet ezt így tovább csinálni – ütött le egy akkordot a beszélgetésben. – Nem örizgethetem a poros babáimat örökké.

– Ezt ő mondta? – kérdezte Aliz kíváncsian.

– Nem, ő ezt nem tudta volna így megfogalmazni.

Aztán New Yorkról beszélt, persze minden személyesség nélkül, a napsütésről, a parkokról és a szórakozóhelyeiről, az utcákról, ahol néha leszólított embereket, lazán sétálgatva, a sálját igazgatva, beszélt mindenről, és mégis: utána csak egy kopottas csönd maradt, mint az ódivatú képeslapok sajátja, valami végtelen, ki nem számítható beszéd az időben, utána csak valami megfoghatatlan dámaság maradt, valami, ami arról beszél, hogy a kék hegyek a nyugati parton mennyire gyönyörűek, hogy milyenek azok a kék hegyek a gyönyörű kék levegőben, és hogy kit látogatott meg, amikor arra járt, milyen volt, milyen volt ez a realitás, amely ismét csak a megfoghatatlanság végső csöndjébe ereszkedik alá, valahova, ahol sötétség van, és ekkor Cincinnatus jutott eszébe, Cincinnatus megfoghatatlan sötétje, ahogyan nem engedi át a sugarakat, Cincinnatus barátsága, egy ostoba és tüskés mozdulat, egy *végtelen* lánc, egy újabb óra, egy kissé kivilágított tér, egy kissé túlságosan is kivilágított tér a függönyök között, *a színházban*.

Ahogyan megrendezte a színdarabot, úgy rendezte meg Aliz a sajátját az írás színpadán, állandóan színdarabokat rendezett, New Yorkban, ahol a levegő annyira valóságos, ahonnan belátni az egész nyugati vidéket, ahonnan Manhattant látta, Manhattant azokkal a hatalmas házakkal és szerette, imádta a várost.

Végül felöltözött, és úgy döntött, ideje indulni. Előtte megevett egy fél főzeléket, egy kávé egy másik helyen, ahol nagyon olcsó volt, és beszaladt egy boltba, hogy krémet kenjen az arcára az ottani krémekből. Ahogyan kiszaladt a boltból, diadalittasan, hogy sikerült, már megértette, milyen számára belakni a teret, milyen az a tér, ahol él, és ahonnan minduntalan kiszakít, kitép egy darabot, világosan és szögletesen, kitépi a térből a darabot, végzetesen és *kitépi*, kiszakítja, megszerzi, bekebelezi a térből neki kijáró darabot

csupán a *létezésével* ragadja meg, mindig álomittasan a felhők mögött, mintha még mindig az örök városban lenne, a városban, ahol keringenek és magukra találnak az álmok, a városban, ahol örökké élnek és megragadnak az álmok, a városban, ahol végképp szembesült vele, hogy álomban él, hogy az álmok tétova és biztos felülete elragadja és magával rántja egy darabba, oda, ahol él, a felejtései és álmai birodalmába, hogy a város

nem hagyja élni, és már nem fog felejtteni,

a város

mindig újra és újra magáévá teszi,

soha nem volt szerelmes, soha nem tudta lenyűgözni egyetlen férfi sem,

de a város,

a városba szerelmes, a városba, ahol minden megtörténhet, és ezért minduntalan hangzott

jeleket adva, rózsaszín húsával élve a színeket, hogy ő

egy kalandornő

a városban,

amit neki teremtettek,

a városban, ami megalázta, magáévá tette, amibe titkosan szerelmes,

a szerelmei kertjébe,

oda, ahonnan jött, és ahova nem tér vissza, sehova,

a város, mint egy térkép, a city like a text, magáévá varázsolja, és mindig, mindig, újra és újra megalázza,

de ő, a szép, gyönyörű, 17. századból való kalandornő túléli,

hiszen ez a lényege:

túlélni

a felejtés és igazság birodalmában,

túlélni a lehetetlent.

▶ Túlélőcsomagok, vagyis hogyan szereztem kanadai vízumot

Nem nézek tévét, így persze csak délután hallom meg a hírt, hogy az ikertornyok ledőltek. Na, gondoltam, hogy nem tudod, mondja szeretőm a telefonban, elképesztő, hogy te milyen érdektelenséget mutatsz a világ iránt. A Krisztián már le is védette a füstölgő tornyokat ábrázoló pólót kétféle felirattal. Nem voltam meglepve. Előre kidolgozott menekülési tervem van ilyen esetekre, és túlélőcsomagom a szekrény aljában tartom: útlevel, valuta kis címletekben a világ két-három pólusának pénzneméből, kis kiserelésű márkás italok, márkás cigaretták. Egy váltás ruha, miniatűr tisztasági csomag, két doboz fogamzásgátló, összes műveim lemezen, fellépőruha és pár cédé, toll, boríték, papír, olajos magvak, keksz és aszalt gyümölcs, egy üveg víz, gyógyszerek.

Gyors telefon hűgomnak, este náluk összejövünk. Az ő menekülési útvonaluk kelet, az enyém észak, esetleg délkelet, szerinte ez óriási melléfogás, Románia a tuti tipp és az elszigetelt paradicsom, reménye sincs, hogy EU-tagország legyen. Már a ház is megvan Románia legrondább falujában, igaz, most éppen nem működik a fürdőszoba, de egyébként ezen kívül csak egy van az egész faluban.

Egyébként teljesen föl vagyok háborodva, mondom a testvéremnek este, pont most, mikor benne vagyok ebben a tuti ösztöndíjban! A konyhájukban tanácskoztunk. Közben összevetették az eseményeket a Bibliával, így kérdésemre, hogy akkor most kell-e utazni vagy nem, mert én ugrásra kész vagyok (utánam a horizont-összeolvadás), azt válaszolták, hogy nem. Elmagyarázták, hogy ez most elcsitul, lesz egy-két tüntetés, Bin Ládin és a Gonosz Bert a Sesame Streetből egy plakáton szerepel majd, de amúgy még van három nyugodt év.

Az jó, pont annyi az ösztöndíjam. Aztán Vidiadhar Surajprasad Naipaul irodalmi Nobel-díjat kapott, és amikor ezt elújságoltam a hűgomnak, akkor már tényleg biztos volt benne, hogy most nincs semmi gáz. Úgyhogy ültem nyugodtan a tutiban, a három évre szóló doktori ösztöndíjban, és szorgalmasan jártam le tanítani az egyetemre. Mert ösztöndíj ide vagy oda, azért meg kell dolgozni érte.

Lelkesedésem az oktatói pálya iránt akkor érte el hullámvölgyét, mikor rájöttem, hogy nem tudományos teljesítményem vagy nagyszerű pedagógiai érzékem vonzza a diákokat. Később viszont ugyanebből merítettem erőt: átütő személyiségem miatt járnak hozzám a hallgatók! Mire erre a következtetésre jutottam, már meghánytam-vetettem, hogy netán inkább a női vonzerőm lehet-e sikerem oka. Mert noha a bölcsészkar ezen tanszékén nagyjátóval vadásznak a fiúkra, az órámat szinte kizárólag ezen ritka példányok látogatták, másodévestől a végéig vegyesen. Bár ez a teória teljesen koherensnek tűnt, mégis elvettem. Különben ez jellemző rám, talán az alaposan megnyirbált önbizalmam miatt sosem hittem igazán, hogy normálisan nézek ki. Szüleim ugyanis, amikor nem azzal biztattak, hogy hülye vagyok, és nem vagyok normális, akkor a hogy nézel ki mantrájukat pörgették. Túl kövér voltam, aztán túl sovány, vékonyka a hajam, hogy lehet így fölöltözni, hogy néz ki a bőröd, miért nem húzod ki magad, miért nem mész el fodrászhoz, elképesztő, hogy milyen ocsmány sápadt vagy állandóan. Huszonöt éves koromban aztán kezdtem elhinni, hogy az emberek talán tényleg nem azért néznek meg, mert kivételesen ronda

vagyok, mint ahogy addig szilárdan gondoltam, de ekkor már három éve folyamatosan három férfi bizonygatta az ellenkezőjét. Huszonkét éves koromig tartózkodó és hideg nőszemélynek látszottam. Begyakoroltam, hogy érzélem nem hagyja el arcomat, akárhogy is szenvedek, pókerarc. Aztán magától kialakult ugyanez az örömré is, igaz, nem örülhettem sokat. Évekig ezt láttam az egyetlen esélynek a túlélésre. Pedig érzelmekben nem voltam éppen tapasztalatlan, és a mások között kialakult viszonyokat is messziről föltérképeztem. Egy antológia vagy felolvasóest névsorára ránézve rögtön megrajzolhattam a kapcsolati hálót. Ki kit hozott, kit ajánlott, hogy volt a sorrend, ki kinek telefonált először. Szerelmi riadólánc a volt szeretők, leendő szeretők, tönkretett szeretők érzékeny selyemszövedékén végigfuttatva. Amolyan rokokó udvarban érzi magát az ember, ahol folyamatosan kísérletet folytatnak az emberi szíven, és munkanaplóként regényeket, novellákat és verseket termelnek ki. Igaz, memóriám silány, úgyhogy sokszor rögtön elfelejtem, hogy például ki is szúrta szíven magát pont a szívkamrákat elválasztó falon, ki is él együtt két nővel, ki tanít csak azért, hogy minden szemeszterben megkérhasson egy-egy csajt, ki ugrott ki az erkélyen, de megkapaszkodott a teraszkorlátban, aztán még a száguldó autó ajtaján is kiszagolt, csak hogy egy kis figyelmet zsaroljon ki a nőtől, ki hol lakik, melyik pszichiáterhez jár (mellesleg az egész irodalom lelke egy esztétafeleség kezében összpontosul, nahát. Én csakazért sem oda mentem). Egy időben kiderült, hogy öten-hatan ugyanazt a nőt látogatják rendszeresen. Tőlem aztán semmi tovább nem megy, úgyhogy nem tőlem tudták meg, de rögtön mindegyikük elrohant AIDS-szűrésre. A kis szívem kiirhatta volna az egész díszes irodalmi társaságot, legalábbis az urbánusokat, egy csapásra, plusz szeretők, plusz feleségek, már aki még magához engedte a férjét. Jellemző egyébként, hogy tíz íróból vagy irodalomtudósból hét angoltanárnőt vesz feleségül. De hát érthető, élni is kell valamiből, megetetni néha a szeretőt étteremben, meg ilyesmi.

Megyek a bölcsészkar folyosóján, imádott oktatómat látom elmerülni egy újdonsült PhD-hallgatóban, és viszont, na, mondom, ezek is jól egymásra találtak. Persze volt bennem azért némi halvány féltékenység, mert a pasas másodéves korom óta titkos szerelmem. Jó, tudom, hogy sokkal idősebb, de nálam már csak így megy: a nagy korkülönbség mindig bejön. Mondjuk ő se ment el mellettem csak úgy érintetlenül, de tiszteletben tartottuk egymás kívánságát, hogy szívemet közelről soha meg ne érintsd. Most meg már megjött az erkölcsi érzékem. Igaz, csak porszemnyi vagy inkább atomnyi. Jó, most mutatom a szépet. Tulajdonképpen az igazság az valójában hogytulajdonképpenigazából nem is az erkölcsi érzékem vagy a lelkiismeretem, hanem hogy másba vagyok szerelmes, és én nem az az ember lány vagyok, aki csak úgy ki-be szeretget valakiből, nem amolyan ki-be-szerető. Úgyhogy ezt a lehetőséget inkább a kölcsönös vonzalom tartományában szeretném látni. Egyébként miatta jöttem át előző egyetememről az említett intézménybe, habár fájó szívvel hagytam ott az ógörögoktatómat.

Nem mintha képes lettem volna kifejezésre juttatni az érzéseimet. Ő kifejezésre juttatta, már a végén nagyon is nyilvánvalóan: szív rajzolása a szeminárium alatt az asztalomra szitált kréta porba. Csak, sajnos, én gyanakvó és bizalmatlan teremtés voltam (vagyok), és azt hittem, szórakozik velem. Később hallottam, hogy nem így volt, de akkor már elsodródtam az ország másik csücskébe. Na, visszatérve titkos szerelmemre, azóta eltelt vagy nyolc év, és ez megtépázta kissé a sármját (az enyémet meg növelte). De ez engem nem zavar, mindig előnti a szívemet valami meleg vér, hogyha meglátom. Ő is rendszeresen foglalkozik velem, rajtam tartja a szemét, vezet a témámban, ez van, na.

Szóval láttam, hogy elkötelezett beszélgetést folytatnak a padon. Meg is kérdeztem utána a lányt, egyébként kedves nő, hogy mennyi ideje vannak együtt, mire ő mondta, hogy nincsenek együtt, nem is érti, mire gondolok, de különben három hónapja. Mondtam neki, hogy szerintem is nagyon kedves pasi, és együttérzésemről biztosítottam, pedig soha nem csinállok ilyesmit, az úgynevezett női szolidaritás ismeretlen előttem. Velem

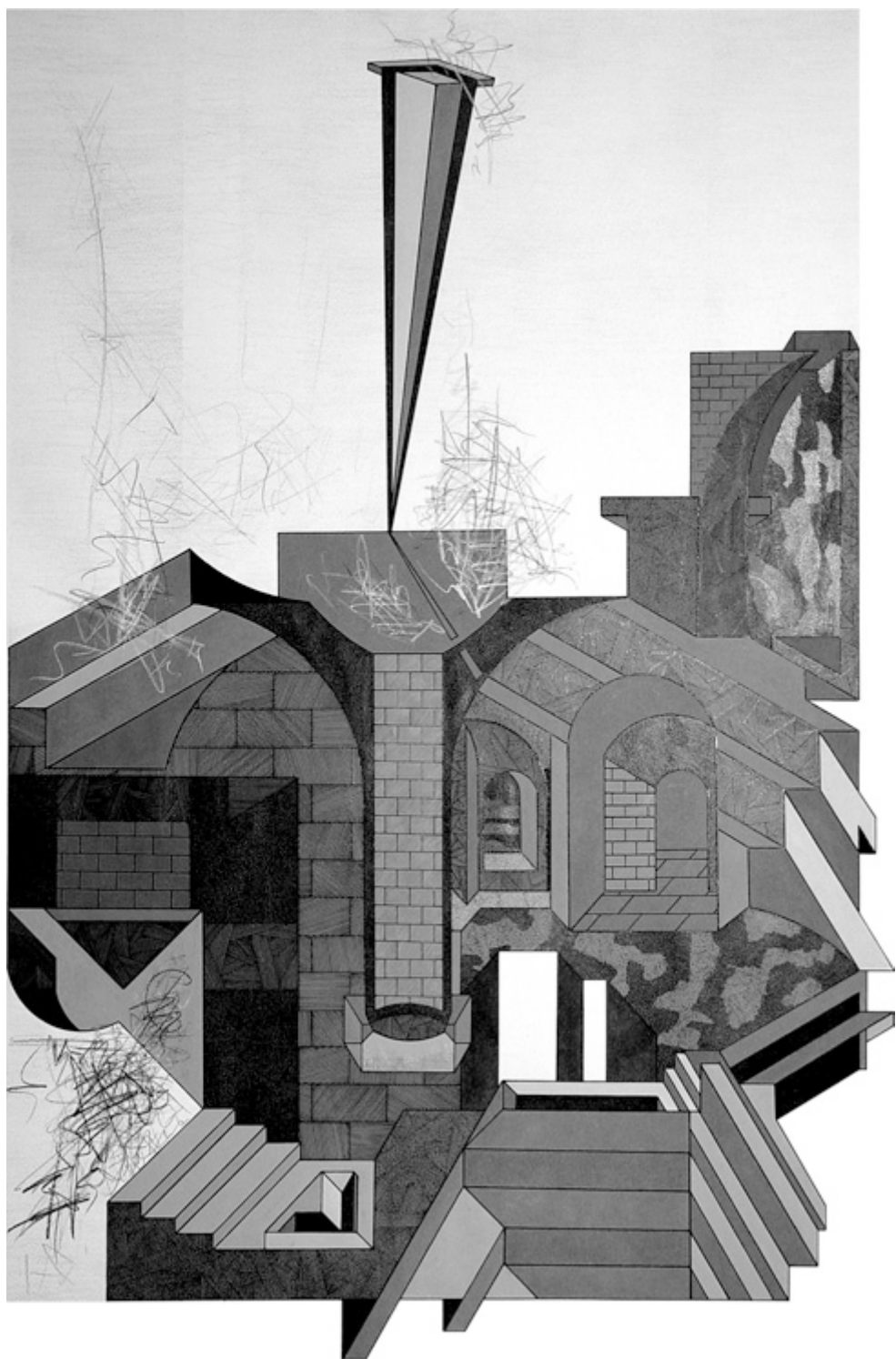
ugyanis sosem voltak szolidárisak a nők, sőt, még korrektek sem (lásd: feleség közbenjár a kuratórium tagjainál, hogy véletlenül se kapjam meg a megpályázott ösztöndíjat). De ez engem nem érdekel, teljesen elégedett vagyok a férfiak együttérzésével, a nők úgysis irigyek, ravaszak és bajkeverők.

Ezért is fohászoktam nagyon, mikor az USA-vízum miatt mentem interjúra, hogy csak pasi legyen. Csak pasi legyen! De egy nőt kaptam, rohadt szlovén emigráns kifestett elhízott amerikai picca, baszd meg a vízumodat, ez lehetett az arcomra írva, mikor bementem. Nem is kérdezett, csak hármat, aztán szívére tette a kezét, és irtózatossal kiejtéssel és átéléssel közölte, hogy aj kent get ju in máj kauntri bikaúz ju ték dö vörk fram di emeriken pipól. Aztán bejegyezte, hogy nincs elég kötődésem Magyarországhoz, így nem látja biztosítottnak, hogy visszajövök a földi paradicsomból ebbe a pokolba, ahol neki immár másfél éve kell szolgálatot teljesítenie egy ártatlan kis irodai kaland miatt, de legalább a fizetés, az jó, meg jókat lehet zabálni. Különben is látja, fűzte még hozzá, hogy tíz éve nincs az útlevelemben egy normális pecsét, csak Romániában voltam, de ott kétszer is, és ne haragudjak, neki igazán nincsenek előítéletei, de ez több mint gyanús. Valószínűleg nem csak megrögzött feketemunkás vagyok, de szoftverhamisító, kábítószercsempész és adócsaló is, hogy mást ne mondjon. Itt van például, hogy több nyelven is beszélek, de mi értelme lehet ennek, ha állandóan csak ebben az országban rohadok, mondta belefeledkezve, de lehet, hogy többet nem kéne írnom, mondta, mert a tanítványaim is mondták, hogy jó volt az a Bartis-regény, csak a sok mondtától meg gondoltától másztak falra. Hát, még ha olvastátok volna a *Két kézzel búcsúzik a leopárdot*, mondtam, pardon, válaszoltam, bár ez se jobb.

Minden héten néhány órát rituális ösztöndíjvadászatnak szentelek. Ha találok egyet, aminek még nem járt le a határideje, rögtön rohanok az ajánlásokat begyűjteni. Velem egyébként nem lehet oly módon kikapcsolni, hogy egyik nap megjelentetik a kiírást, és másnap van a határidő! Előre összeállított csomagjaim vannak, csak összerakom, ami kell, átfofozom kicsit a munkatervem, ha szükséges – egyébként ebből is többfélét tartok készletben, még jó, hogy ilyen interdiszciplináris vagyok –, az ajánlóim állandók, úgyhogy az is megy gördülékenyen, és már viszem is az A4-es csomagot a postára. De, sajnos még egyszer sem jött létre utazási szándékom, a szabad keret és a kurátorok személyének szerencsés egybeesése. Pedig már nagyon égett a lábam alatt a talaj, mire rátaláltam a megfelelő ösztöndíjra: mindent fizetnek, hosszú időre, és messze a célország. Toronto, mókusfejű kanadaiak, juharszirupos ceyloni tea. Húgom többször is járt ott, mutatja a fényképeket. Kérdezem, minek fényképezte le a bevásárlóközpontot, itthon is van ilyen, de akkor mondta, hogy az a metró. Az utcán nincs kutyaszar, minden divat, van természeti szép is. Jó, Toronto éppen a legrondább város, mondta világot járt húgom, dehát, gondolom, nem fogtok ott ülni hónapokig, és folytatta Észak-Amerika geográfiájának, különösen vízrajzának leírásával, majd egy hirtelen váltással azt kezdte panaszkodni, hogy tavaly az angoltudásával nem ért el semmit az Egyesült Államokban, mert mindenki csak spanyolul beszélt, de ebből még mindig többet kihüvelyezett, mintha dél-amerikai akcentussal beszéltek volna angolul. Jellemző, mondta volt szeretőm, mikor elnyertük az ösztöndíjat, mert, persze, rögtön tudomást szerzett róla, mindig a könnyebb megoldást választod. Teljesen kivetkőzött magából, pedig különben mindig állati kedves, főleg azzal a legsziruposabb, akit a legjobban utál. Úgy látszik, én még mindig egy húr vagyok szíve citeráján, mert jól lehordott, hogy ehhez persze értek, kiszakítani egy háromgyerekes apát a családjából. Aztán átment aknamunkába, hogy mi van, ha egy hónap után összeveszünk, aztán ott maradok egyedül az eszkimó négerek között. Mondtam, hogy összevetészt valakivel, én nem az a nő vagyok, aki, míg a szeretője úszni megy, összepakol, bedobja a kulcsot a postaládába és szó nélkül hazarepül, ugye. De a szerelmem se az a pasi, aki minden hülyeség miatt veszekedést provokál, és halálosan megsért, és képes össze-

veszni a legjobb barátjával a könyvheti listán, ugye. Egyébként engem nem lehet megsérteni, eddig egyedül neked sikerült, mondtam, nem is értem, minek hívtál föl, mondtam, foglalkozz az új szeretőddel, mondtam, meg azzal a nagységgű picsával, mondtam, akit képes voltál benyomni az antológiába, amit a szeretőm szerkeszt, méltatlankodtam, aztán anyagi kedvesen elbúcsúztam, és kellemes itthon tartózkodást kívántam, valamint a szigligeti társaság szokásos élvezetét karácsony és újév között. De aztán visszahívtam, hogy elmondjam, hogy a három gyerek közül az egyik az előző házasságból van, abból már kiszakadt, a legújabb meg nem vér szerinti, úgyhogy a kiszakítást is meg a gyerekek számát is el kell osztani, de különben meg mi közöd hozzá, mondtam, foglalkozz azzal inkább, hogy a gimnazista fiad bírja már magának megmelegíteni az ebédet, de legalább, hogy ne utáljon téged olyan látványosan, mondtam, de tulajdonképpen már nem is érdekelt a dolog, úgyhogy leraktam szépen, köszönés nélkül. A kanadai vízumért már rutinosan mentem, én aztán elutazom, ha szlovén emigránsok potyognak az égből, akkor is. Úgy csináltam, mint aki nem tud jól angolul, beszámoltam közeledő esküvőről egy nacionalista magyarral, aki hallani sem akar arról, hogy akár egy napra elszakadjon szerelmes hazájától, sejtettem, hogy idehaza remek állásajánlattal várnak vissza, beszámoltam arról, hogy egyszer három napra elmentem Bécsbe, de alig bírtam létezni a honvágytól, valamint hogy számomra elképzelhetetlen, hogy idegen emberek között éljek. A mókusfejű született kanadai negyvenes, amúgy olyan vidám aglegényfélének látszó úr, jót röhögött magában, aztán rám mosolygott, és kellemes kanadai tartózkodást kívánt, majd figyelmembe ajánlotta, hogy az egyik honfitársam, akit ma reggel hallgatott ki, szintén kutatóvizummal utazik, és pont ugyanakkor, micsoda véletlen egybeesés, nem ismerem-e, és kibetűzte nagy nehezen a nevet. Találkoztunk már, válaszoltam, aztán bááj.

Permutáció

Azt hiszem, egészen belehabarodtam Hannéba. Ő itt új fiú. Új srác. Egyébként a stégnél találkoztunk először.

Hanne mindig is szép fiú volt, soha nem találtam az emlékeimben olyan pillanatot, amikor visszataszítónak láttam volna őt. Gyakran megtette, hogy éjszaka felkelt, és tükörtojást készített magának. Mikor megsült, belenézett a tükörtojásba. Nézegette saját arcát. Aztán fogott egy kést, és kirobbantotta sárga közepét. Arca teljesen sárga volt ilyenkor.

- Elélveztem! - ordította, és úgy, összekelve visszafeküdt az ágyba. Ilyenkor mindig jókat szerelmeskedtünk. Ezek voltak számára a dupla-elélvezős éjszakák.

Ma nem volt kedvem iskolába menni. Úgy, álomtól ragacsosan ültem a konyhában. Nem tudok semmit se csinálni. Várom, hogy hívjon Hanne.

Hívott!

Holnapra hatalmas programot szerveztünk. Hanne azt mondta, levisz a folyópartra éjszaka. Mondta, vigyek vágódeszkát, hagymát, habfürdőt, és tükrozt.

Tényleg egész jó volt Hanne ötlete. Egy csomó vágódeszka úszott a víz felületén. A hagymát megpucoltuk, apró darabokra vágtuk, s bekentük vele meztelen testünket. Azon neveltünk, hogy milyen büdös testünk van. Hanne a tükörre öntötte az összes habfürdőt. Rátette a víz felszínére az üveget, és ráugrott. Millió darabra tört. Nem a tükör, Hanne. A habokat pirosra színezte a teste. Olyan furcsa, hagymás, véres szag volt. Tényleg jó buli volt a tegnapi. De azért hiányzik Hanne. Kár, hogy meghalt.

Hanne írt. Azt mondta, inkább mégsem halt meg. Holnap jön. Valami finomat akarok neki főzni, de nincs pénzem. Keresek kést a konyhában. A lábujjkörmeim úgyis hosszúak már...

... Levágtam a lábujjaimat. Néztem, ahogy a vér folyik szét a padlón. (Még az is megfordult a fejemben, hogy festek vele.)

... Remeg a zsír a serpenyőben, sül a lábujj. Sül a hús. Jön Hanne. Remélem, nem sérődik meg, hogyha a testemet a földön találja. Majd fentről integetek neki. (Kár, hogy inkább mégsem halt meg.)

Egész éjszaka veszekedtünk. Vértett az orrom, és a nyakamon három sebcsíkot fedeztem fel reggel. Gondoltam, ezt most meg fogja keserülni. Nem vittem ágyba a teáját. Ott hagytam az asztalon, kinn a konyhában. Becsaptam az ajtót. Elmentem dolgozni.

Hannével nem tudjuk így ezt az egészet folytatni. Matróznak ment. Most a tengeren dolgozik. És hiányzik nekem.

Most Jannal lógok.

Valakit láttam a lejtőről közeledni. Kerékpárjára tyúktollak és különböző gumiabroncsok voltak erősítve. A faluban az hírlík, vagyis az a hír járja, hogy Hanne megérkezett, visszatért a tengerről. Én nem tudom. Nálam még nem jelentkezett.

De szerintem az a bicajos csávó maga Hanne volt. Hannéra utaló nyomok:

1. Úgy mozog, mint Hanne.
2. Neki voltak mindig ilyen tollak a hajába tűzve.
3. Az ő udvarában is voltak gumiabroncsok.

Hogy tényleg ő volt? Nem tudom. De nem akarok megint az érzékek csapdájába esni. Jó lenne, ha ő lenne az. Akarom őt.

Jan szilánkosra verte szét az orrát. Így jött haza késő éjszaka. Egy pohárba gyűjtöttük össze a roncsokat. Azt mondta Jan, hogy hagyjuk megérni, és majd igyuk meg az orrát. Karácsonykor.

Karácsony este van. Már feldíszítettük a karácsonyfát is. Jan ajándéka ez az ital. Egész finom volt. És már az orra is kezd kinőni, újra. Csak az a szar ebben az ügyben, hogy Jan horkolós. Ezt teljesen elfelejtettem. És most horkol az orr a hasamban.

Kiderült, ki verte meg Jant. Hanne volt az. Matróznak állt. Én nem mentem vele a tengerhez, elment egyedül. Azt üzeni, felejtünk el mindent, és kezdjük újra. Hát, nem tudom. Most Jannal lógok, és egész jó vele. De Hanne olyan más. Az ő társaságában mindig olyan furcsa dolgok történtek velem. És én szeretem a furcsa dolgokat.

Vele ettem életemben először agyat. Egész jó móka volt. Lenn a régi malomnál volt egy titkos búvóhelyünk. Mások is jártak oda, de azt a helyet csak mi ismertük.

Például egyszer láttuk, hogy Jan fényképeket dugott el a repedések közé. Emlékszem, nagyon izgatott volt. Fel is kuncogtunk, meghallotta, de nem hitt a fülének. Miután elment, megnéztük a képeket. Lapokból kivágott, meztelen reklámnők voltak. Hajókat hajtogattunk belőle, és eleresztettük őket a vízben. Szerettük Hannéval az efféle gúnyos, rossz vicceket.

Ma már sajnálom Jant. Ma már ismerem őt, tudom milyen érzékenyen ragaszkodik viselt dolgaihoz. Miután a papírhajók eláztak a vízben, cigire gyújtottunk a fűben. A fa alatt, én az ölében feküdtem. Olyan csend volt, olyan sokáig el tudtunk így lenni egymás mellett. Egyszer aztán megszólalt:

– Te szívtaál már agyat? – én kérdően néztem rá, de ő már cselekedett is. Ezt szerettem benne. Őt az ilyen kérdő tekintet mindig lázba hozta, beindította.

Kihúzott a zsebéből két szívószálat. (Ezek szerint már készült a dologra.)

– Haverok mutatták! – mondta, és már dugta is fel az orrán keresztül, bele az agyába a szívószálat. A másik végét a szájába, és szívta. Folyt az orra vére, az egész arca piros volt.

Én is megcsináltam. Nagyon furcsa érzés volt. Egy csomó problémámat így könnyűszerrel meg tudtam emésztetni.

És aztán egyszerre gondoltunk ugyanarra. Én az övét, ő az enyémet szívta. Csorgott a velő le az arcunkról, rá a testünkre. Szeretkeztünk, és közben nem csókolóztunk, csak szívtuk egymás testét. Érdekes volt. Ő azóta úgy viselkedik, mint én, és én úgy viselkedem, mint ő.

Ezen a napon értettem meg Hannét igazán. Átköltöztünk egymás testébe. Mióta nem lógunk együtt, félek. Elvesztettem az énemet. Agyam sincs, üres a fejem, kong. Nincsenek gondolataim se. Azt gondolom, Hannénak is hasonló problémái lehetnek.

... Vége a nyárnak, és én máig sem tudom, hogy mi lesz velem. Jan azt mondja, elég klassz testem van, menjek el a boltba dolgozni. Nem értem az összefüggéseket. Most különben vele lógok.

- És egyáltalán! Nem lehet az embernek egyszerre két szeretője? - Nem, nem lehet.

Jan aranyos fiú, igazi őszinte lelkű, makacs, szép, falusi gyerek. Egybeköltöttünk. Már azt hittem, hogy a megszokás rányomta a bélyegét az életemre. Sőt! Egész idáig jó is volt így. De most, mióta Hanne újból a faluban van, más lett a helyzet Jannel. A színek kettőnk közé álltak. És Hanne a szín. Jan meg olyan, mintha az öcsém lenne.

Most már biztos! Hanne itt van! Délelőtt tiszteletét tette nálunk, csak én nem voltam otthon. Anyám átadott egy cédulát, amin ez állt:

Borsikafű a mezőn,
Fű, fű, mezőfű,
Légy, házi légy, légy.
Légy ott. Ott légy!

Ezt akkor írtuk még közösen, mikor még együtt voltunk. Ezek szerint ki kell mennem a bűvőhelyünkre.

Este kimentem a bűvőhelyünkre. Hanne a malom előtt állt. Görnyedt volt, fejét lehajtott, a kezében cigi volt, a kavicsokat rugdosta. Néha köpött is. Nem mentem oda. Csak néztem a félhomályban. Jó volt megint biztonságban érezni magamat. Közel voltam saját magamhoz, a gondolataimhoz, az énemhez. Még ma sem fogtam fel a dolgokat, és tudom, ő se. Holnap kijövök megint. Tudom, itt lesz megint. Neki is kell saját maga.

Ma este megint kimentem a malomba. Nem egészen úgy sülték el a dolgok, ahogy én azt elképzeltem. Hanne bevallotta, hogy összejött egy másik lánnyal. És most van egy fia.

Ma Hanne elhozta a fiát is. Utálok ezt a kölyköt. Egyszerűen hihetetlen számomra a folyamat: Hanne kiszívta az éneket. Dugott egy másik nővel, és most született ez a kisfiú. És ebben a kisfiúban folyok én is. Persze, mikor mondtam, élvezzen el bennem, nem tette. Most meg összeállt ezzel a másikkal, és kész. Tetézi a dolgokat az a tény, hogy tulajdonképpen én szeretkeztem azzal a másik lánnyal.

Tudom már, mit kell tennem. Szörnyű gondolat, de meg kell tennem, hogy visszakapjam önmagam. Ma Hanne itt hagyta a kisfiút a járókában. Valami dolga akadt a faluban...

... Megöltem a gyereket. Megettem mindenét. Visszakaptam önmagam. Hanne hazajött. Észrevette a lábasokat az asztalon, egyből feküdt neki a dolog. Rájött, hogy mit tettem. Sakkban tudom most már tartani. Dupla vagyok: bennem van ő és én. Most már tuti, hogy visszajön hozzám. Mint a veszett kutya, olyan. Hánykolódik és köpköd. Én pedig egy szörnyeteg vagyok.

Ma éjszaka fantasztikus volt. Nem bántam meg, hogy megettem a kölyköt. A testemben szerelmeskedett Hanne és én. Csak egy negatívum volt az egészben: a sötétben láttam Hanne testét. Szuszogott. És tudom, hogy sírt. Nem hitte el, hogy ezt meg fogom tenni. De százszázalékosan én sem tehetek az embrevésről. Hiszen mikor megtettem, Hanne agyával gondolkodtam.

Reggel végleg meghalt Hanne.

Arcunk a szomszédba költözött. Egész megkönnyebbültem. Megoldódott rengeteg problémám. Ma már nincsen büntudatom, ha reggel a tükörbe nézek, mert nem látom a romlott fényfoltokat a szememben. Nem kell fogat mosnom. A bűdös szájszag a test határain belül marad. Belülről emészti fel a szervezetem. Nem kell fogat mosnom. Nem kell kifesteni a számat, mert az sincsen. Így nem kell ennem, és nem kell kakilnom se. Mióta nincsen arcom, nem törődnek velem. Ez elszomorít.

Ma volt Hanne temetése. A malomnál van a sírja. Jannak elmeséltem mindent, ami köztem és Hanne között volt.

Jan aranyos fiú, igazi őszinte lelkű, makacs, szép, falusi gyerek. Azt mondta, ő így is vállal engem. Kellek neki. Visszatértem hozzá.

Tudom, hogy ezek után már más lesz minden, hisz hárman fogunk együtt élni. Jannal a megszokott, elvárt, jólnevelt, falusi házaspárként látnak majd az utcán. De soha többé nem fogok unatkozni. Hiszen bennem él Hanne...

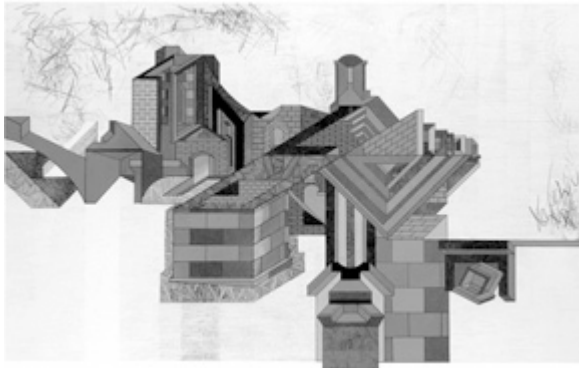
jósolható lenne mivé vál a vér a csont
a csontból szüremelő vér
még mindig a teljes szabadulás réme járja
át a testet idegesítő
→ idegekkel ellátó szerencsekerék
részesei volnánk a volnánkok
mi taglóz eredeti tömegjeleneteinkbe
használhatók vagy óak vagy miafaszom
a személyragok
milyen lenne nélkülük
→ Nail Külük a njelv
hol randizik az észlelés a tökkomoly
talánssal → elég egy hülye gondolat
felelős környezetben elhangzó vádak
un nemlétű igény kiteljéről
smáris lehulla lepel
az egészről
ami szakma
minta mindenés

táncolni-e még a sikerre
ítélt fényalakok körül
te sem a nevednek éltél
először is háromszor!
keveseknek lett elege → e e e e e e e
nem is itt sem más
hova tűnt az állomás
rien de plus qu'un homme
ilyenbe prüszkölöm, tuszkolom
tous colombs a bánatom:

* Részletek a szerzőnek a Ráció Kiadónál előkészületben lévő, *Eleig* című verseskötetéből.

gagyí szar a szó
kivájt a mindelhagyó keletkezés gyönyöre
nyugta tunná igaz-e
meredek a hegyek arra
mérne mennék már el alja
ottant anyáz az élet szétbasszaja mindegyiséget
bármennyi év lesz talán → fordítási hibarány
összes ember fiatal senkinek sem
valók az évek

→ ha lenne is mindenleállítóm mondlyuk
egy női öltözőben
akkor sem lehetne bárkit megbaszni
mert nyíló nedvedzés is csak idővel jár
TÖRVÉNY EZ!
nem hiszek, csak örvény
„ta bula rasa” → a te borotvált picsád
hozná egy ki sem alakult neolitan
njelvcsalád
ülnének a njelvek a tűz körül
óbéogatnák a faszágaikat
így se tovább →

A nyelv* ◀

Amivel kapálni
lehet menni el.

Fogalmat a fájdalomba ◀
(Totális *szél*)

35

Márfai Molnár Lászlónak

Hajlani nincs hova.

Ki kívül –
annak a siker
csakismeretlenes.

Ki kívül –
mélyebből tudja, hogy
egzisztencia előzi esszenciát,
de senki nem előz úgy,
mint a „javak legveszélyesebbje”,
a nyelv.

Hisz ki kívül –
azt megelőzi a nyelv,
s övé az *elmondhatatlan* esély:
visszabecézni
fogalmat a fájdalomba.
Ez munkája, és nem is kevés.

Hajlani nincs hova.

* Versek a szerző második, *Fogalom* című verseskötetéből, mely a JAK-füzetek sorozatában a Könyvhétre jelenik meg.

▶ **Fogalmi rózsaszín**
(Új koffein)

Akárha piros a fehérrel:
test kávéja
a fogalom kockacukrával.

▶ **Fogyatékkal élő épület**

Vakító kocka:
nagy, fehér mignon;
körötte intakt tó.
Ezt a helyet te is megnyalnád,
de ez a hely nem tegez.

Folyosóit liftek szűrják át,
s a lifteken vak az ablak:
itt minden emeleten írnak.

Az egerek fehérek,
és sohasem szomjasak:
itt minden nap szűrnak –,
s a tóba ürítik
a telesírt fiókokat.

Kamaszkor ◀

A nyelv
odaférni – irigy még.

„Nem jöttem el” ◀ (Egyedül: [ny]elvtudatos helyzet)

↑
37
↓

Nincs bennem kímélet, mester:
lefejevették!

Van benned, fiam,
csak már nem az övék!

Mester! Kiegett valami,
ami nem volt lámpa.
Valaki, úgy hiszem:
kifogyott, kihátrált
belőlem.

Engem öltél le,
mert nem jöttem el. –
„Consummatum est.”
Ha szólítom (ny)elvem:
már neked felel.

Add, hogy ne rontsam el:
mester, adj nevet az egyedülhöz!

Névért könyörögsz?
Annak, ki rosszul kér,
minden név büntető név...
De félni ne félj,
hol a normakövetést úgy hívják:
„tehetség” – hibázni ott kitüntetés.
Hátrálnod nincs miért.

Teutánad ki hisz majd nekem?

Fogalmaid hisznek *benned!*

Ha hisznek is...
eljövendő hibáknak ki ad nevet?

Szövegek között nőttél föl,
de mércéinkből végre kiöltöztél:
ismered a nyelved.
Ne mutasd meg másnak.
Ugyanolyan lettél háttal, mint szemben.
Egyedül kell nevet adnod
a hibáknak.

▶ A nyelv elővárosa

Egyszerre történik két test.

ÁRMOS LÓRÁND

Glóriák ◀
– Katalin szindróma

Jól élünk, áltatom magam;
Kimondom, leírom. Azonban
fölsajlik egy más világ
a közbeékelt mondatokban.

o

(Ó, tebenned annyi szín van!
Kötetlen forgóba mind
hoppla, hoppla, járja egyre:
Én újként nézlek el
Ó, te csodákat idomító,
felhókból fogsz új halat;
S kibontja magát szép hírmondó
rendszereidben a gondolat!)

o

Mint egy művészmozi vásznán,
Kezelte a színt, fényeket.
Én álltam, vad közönnyel vártam,
míg a tárt ablaknál levetkezett;

(Vagy elrohant, vagy ordított.
Vagy mellét rúzsozta, s a szép
lábára neccet húzott, és
ma az asztalon akarta épp.)

Minden jelenetet százszor forgatott.
Én forogtam, mert főszerepben voltam
abban a filmben. Később felhívott,
hogy sorozat lett, s csak egy epizódban.

o

Barnás, mikor ágycát
felönti a vér,
Vörösses, ha megjön,
s kedve épp ledér,

Kékes, mint a gyárfüst,
benne háló, halak;
Vagy épp láthatatlan.
(Ha magára marad.)

Bosszúálló lila:
amikor haragos;
Később csibesárga,
amikor megtapos:

Egy biankó versbe
színesből befér
hat szép glóriája:
A hetedik fehér.

o

(Szerelmem így tán illemesebb:
de terhét, mocskát lerakodtan
hűlő zsírként lebeg csak a
keringő mindennapokban.)

o

Az én nőm, amerre jár,
piros mázga megy a fűre.
És taknyába dermedten áll
meg kétoldalt a nép,
Ő libben köztük,
félrelép;
Moccan,
a tétova fénybe
cingár kis kacajával
kitáncorog.

Mozgása ürbéli szellő:
Ajka szűk, az égbe sápad.
Vérét gyűjti.
Hónap végén
kimossa a lépcsőházat.

o

Ahogy magad fölé húzol,
riadóim lecsendesednek:
S új dallamot bőgetek fel
ezer húron, ó, tebenned:

o

Ó, tebenned annyi szín van!
Kötetlen forgóba mind
hoppla, hoppla, járja egyre;
S én újból elnézlek, amint
ó, te vágóból, kátrányból szótt
tisza színű új fonat
megszülöd és betöltöd a
legmerészebb álmokat!

o

(Hiába próbáltam nyűgözni a kedvest,
ő előttem élt meg minden álmot.)
(Plusz többre tartotta derék, keserves
logikámnál a játszódó világot.)

„Elleshetnéd tőlem, miért érdemes
élni.” De ládájából a sok furcsa színt
olyan könnyű kézzel vitte fel papírra,
hogy minden addigi sérelem megint

felbúgott bennem. Nem láttam magam.
Hanyag nyugalommal így tekert fel ujja
köré mindig mindent, mi lenni akartam.
Így kellett meghalnom. Így születtem újra.

o

[A kései filmnek vége.
Üresben reszket a vászon.
Üresben berreg a gép.
Befűzöm kis halálom.]

▶ Hidegvér

Büszke ég
 túlvilágod üszke ég
ereszd ki mérgedet a földön
látod megint temetnek
 és te árkokat ugrálsz
szavaim szavaidba öltöm
térképészeti csend
 ragacsos város
tükrök tengere szorít magához
 esküdözz a lassúakra
egy nemzedéknyi űr ez itt
hullani a vörös habba
 míg szédítenek kūrjeik
a nők a nők a mégis mások
 valóságos elmúlások
özönöl a táj a dombok
és te megnyomod
 mellén a gombot
beledöngöl majd a földbe
egy nagyon gazdag
 kerti törpe
valaki már belédgondol
ám nyugodt vagy
 mint egy angol
esténként hideg vért
hideg vért
fakasztasz magadból

Éjfél ◀

1.

Én és én se csodálni mégse
merthát valami köztes tartomány
pont az pont aki elérte
tudja a haló nem álom ám

Minden halál egy kis barokk-lét
néha merülj a csontokba bele
tanúskodj a fekete hold előtt
miféle istenek üzenete

2.

Szabadulás a keresésben
a lét-íz vegyes (de mégsem)
újrafelbukkanás az árból
(a múlt kínai porcelánból)
vigyázz összetörtem magaim
égi mű a ma

lebegni olcsó gyászban
(eddig minden jól végződött)
éjféli hírek vagy misék
hosszú fehér éjszakákban

▶ Vanda-vátozatok

ESMÉRKEDÉS A NAGYÚRRAL

A hús és vér Floraga, Grammata és Cortecan valahogy a vogüsseni műbe keverednek, ráadásul az is kiderül, hogy még belőlük is legalább kettő van.

Attól, hogy látták, amit eddig hályogos szemekkel nem érzékelhettek, rémületükben olyanná lőnek, mint a holtak. Tetszhalott állapotukból ébredvén egy végeláthatatlan csarnokban kóvályogtak áttetsző burák alatt fekvő, mély álomba zuhant testek közt. Tapogatni-lapogatni kezdték tagjaikat, hogy vajon most ippeg élnek-e vagy halnak-e. Vagy e kettő közt a senki földjén, lét-nemlét határán bolyonganak. Úgy tűnt nekik, rövid idő leforgása alatt kétszer pusztultak el, még hozzá elég rútul (természetesen ezt csak de Floraga és Cortecan gondolta, fiam), melyek közül az egyik persze a tényleges volt, a viszonylagosan végleges, a halálnak halála, abbúl horgasztotta fel őket Annigil, a második, az úgymond csak kis halál, káprázat csupán, melynek Grammata Annigil is részese volt, a harmadik halál (egyébként csak a második), amit a halandók elveszésnek vagy kárhozatnak, tűz tavának mondanak, az még várat magára. Testüket fogdosva-nézegetve meggyőződhetnek, hogy léteznek, mégpedig fizikai valójukban, de azt már igencsak eltűzöttnek vélték, hogy dupla példányban, az üvegkoporsók közt szédelegve, ugyanis felfedezte Grammata és Verderim testet öltött tükörképét.

– Ugye, csodálkoztok, barátaim, harcostársaim, hogy testi valótok tökéletes mását látjátok az áttetsző fedelű hibernáló egységekben. – A három férfiú a komoly, méltóságteljes, de barátságos hang irányába nézett. Egy roppant magas, emberforma lényt láttak, ugyanolyan fekete maszk-sisakban és fekete palástban, aminő nemrégiben de Floragának adatott.

– Ki vagy, uram? – hebegett-habogott Don Cortecan y Verderim meg Don Grammata y Annigil is zavarodottan, ám de Floraga herceg igyekezett megőrizni főúri öfőméltóságát. Méltóságteljesen hallgatott. – A te csudálatos szózatod rendelt fel minket ebbe a végeláthatatlan mennyei masinába, égi cetszigetbe? – tapogatózott tovább reszketeg elmével Annigil. – Mire ítélsz minket? – rebegte remegve Cortecan.

– Túl sokat kérdeztek. Ám a legfontosabbra nem vagytok kíváncsiak, hogy ti kik vagytok – döngő lépetekkel odamenetel az üvegbura alatt fekvő, óvatosan kérdezgető két don avagy hidalgo hasonmásához, és szintúgy fekete kesztyűs jobbájával rájuk mutatott –, és hogy ők kik? Ne féljete, nem küldettek a nagy veszedelembe, ha segítségemre lesztek. Annigil (a fő), Mesterük (a herceg) és Don Cortecan (a kéz) hallhatóan fellélegeztek.

– De uram, valóban, kik ők, és hogyhogy szakasztott olyan az ábrázatjok, mint a miénk? – kérte a fej és a kéz.

Akkor az idegen, nagy uraság leemelte fejéről maszk-sisakját. Hát, fiam, az ő orcája meg egy az egyben De Floraga-Diablo herceg öfőméltósága apollói vonásait formázta. Csak haja felettébb rövidre volt nyírva, no, meg kissé meggyérült a nagy idők alatt, és sűrű bajszához nem járult semminémű szakáll.

– Ó, jaj – hajolt meg önkéntelenül a mindeddig szálfegyenes Floraga herceg –, kegyed, ki éjszakai látásokban jelenté meg magát nékem, az én ábrázatomat kölcsönvéve a tükrökből is szóla hozzám, a setétség atyjának megnevezvén önnönmagát, mindenféle újraélesztő álorcák, üveg és fém keveréke koporsók, a vízen vitorla nélkül, a szél erejének fittyet hányó, száguldó szerkentyűk és egyéb mágikus masinák szó szerinti leírását diktálta füleimbe, hogy azok még most is ketté állnak az ijedelemtől, és szigorúan rám parancsolt, hogy azt vessem papírra és csináltassam meg a legkiválóbb mesterekkel.

– Eme úgymond mágikus masináknak köszönheted, hogy élsz. Mindent én irányítottam az életedben, minden mozzanatot, a legapróbb részletekig, minden lépésed mögött én rejtezem, mióta megszólítottalak, egészen ezen óráig, hogy itt állsz előttem ugyanolyan sisakban, és palástban, mint én, Thanadozor Ölelnök, a Mikroszentség egyetlen Magistere, azért loboghat még elmelángod, mert nagy feladatra választottalak, én, a Magister, a csillagok, csillagrendszerek miriádjait uralma alá hajtó Birodalomban a második, a Végrehajtó hatalom – az idegen uraság hangja ellentmondást nem tűrően hasogatta a légteret. – A Magistert senki nem láthatja fedetlen orcával, sisaktalan, még legbelsőbb munkatársai sem anélkül, hogy a nyomorultakat meg ne ölné – ekkor a három földin nagy hullámokban vonult végig a rettenet –, de ti ne féljete, mert választottak vagytok – ekkor testük-lelkük megszűnt reszketni. – Az egész Univerzumban, és ezt jól véd a agyadba, Floraga herceg és alkirály, csak nekem, a Magisternek és neked, e primitív bolygó előkelő honpolgárának (a ti visszamaradott rendi monarchiátokban „honfőnemesnek”) van birtokában ez a minden fényt elnyelő és ha kell, rabságából kibocsájtó védő maszk-sisakpalást-kesztyű, ez a Fény urának, a Sötétség atyjának a végrehajtó hatalom egyetlen birtoklójának a felségele. Ez itt pedig, amin álltok, a Magisztrátus, az én közvetlen hivatalnoki karom székhelye, egy mesterséges égitest, a Moby Dick, a ti Európátoknál is nagyobb, tán még Afrikánál is, ám ha kell, égi cirkálóként gondolatnál is sebesebben siklik végig a Tejúton és még azon is túl. Nekem jogom van a tudati elzárással és rémlátással sújtott, első életüket veszített hivatalnokaim eredendő humanoid testét abszolút zérus fokon, hibernációban tartósítani (szekunder, tárgyi vagy zoomorf manifesztációikkal nem foglalkozom), hogyha letelt a büntetésük, újra nekem tehesse nek szolgálatot testetül-lelkestül. Most itt vagytok e konzerváló-hűtő állomáson, Don Gustavo Daedalus Qui Grammata y Annigil, az egyik mákvirág, aki egy visszataszító lopásban volt bűnsegéd, Daedar Aky Tammarg a te hasonmásod, a másik, a főbűnös Oerdivigg Mirdroff, aki aljas szexuális indokból, felelőtlen kanosságból, egyik legkiválóbb hadapród leánynövendékünk legféltettebb, szinte testrészként hozzánőtt tulajdonát eltulajdonította, és a sértetet még meg is zsarolta, kijelentvén, hogy csak akkor adja hön szeretett jószágát vissza, ha szexuális kapcsolatot létesít vele, ő a te alteregód, Don Armando Cortecan y Verderim. – Annigil és Cortecan tudákosan, ám szolgálalkúen bólogatott, mint akik mindent értenek és tudomásul vettek.

– Ó, köszönöm, nagyúr, Fény ura, Sötétség atyja, mesterem – szólt ájtatosan de Floraga –, hogy a te tudományodban járatlan főkomornyikom Grammata y Annigil, még e szédelgő hidalgo is meg tudott menteni a te masináddal, csak te ösztökélhetted erre.

– Fel se fogod még, mily hatalmat kaptál tőlem, bármikor helyettesíthetsz engem, a végrehajtó hatalom teljhatalmú birtoklóját, ha arra utasítlak, alárendeltjeid meg Küklöpsz-fejbörtönbüntetésüket töltő legbelsőbb, legtitkosabb titkos ügynökeim helyébe léphetnek, hogyha úgy rendelkezem. (De, fiam, sose bízz a Setétség urában, ugyanis az álnok esmérte amaz ősi jóslatot, mely így riogatta párezer éve: a Magister kvázi-örök-életmécsejét, a sorsdöntő ütközetkor szélbortos, ámbár legszolgáibb szolgálója fújja el, hát ezért vala oly heves keresése alakmásának, akit Floraga személyében meg is talált.) Legyetek hát méltóak a megbízáshoz és a négy nagy igazsághoz, ám erről beszéltem már neked, de Floraga, amikor a tükrödnek gyóntál titkon, bizony most elmondom nektek még egyszer,

halljátok hát: csak egy anyag van (ami felépíti a Mindenséget), de kétféle módosulatban: a tehetetlen, a sűrű, a lenti, az idevalósi, a földi a tiétek, és a fenti, a szárnyaló-erős, a kozmikus, az asztrál a miénk. De ezek egymásba átlényegíthetők, persze, mondanom se kell, hogy csak a mi technikai szintünkön. Ezt fogjuk veletek is tenni, lomha, vak matériátokat átrezgetjük a mi frekvenciánkra, élélhettek akár egy galaktikus napig is, cirka 250 000 évig, ha addig meg nem ölnek benneteket, de aztán semmi, semmi, semmi, csak az ellobbanás, a kioltódás, elszálltok, mint a pára, elenyésztek, mint a kiöntött víz, meg nem találtattatok, mint az álom ébredés után, elvesztek, mint a le nem írott szó, ugye, milyen szépen mondtam, fiúk?

Floraga, Grammata és Cortecan a tudomásukra hozott hosszú létnek való nyúlfarknyi örvendezés után csalódottan hümmögve vette tudomásul szinte-örök életének visszafordíthatatlan végességét. A Magister folytatta:

– Most jutunk el a második nagy törvényhez, mely így szól: a harmadik élet megszűnte után (nektek, sajna, csak egy életetek van, mert halandók vagytok) nincs továbbélés, nincsen túlvilág, sem másvilág, nincsen semmiféle szellemi sík, nincsenek istenek, se jók, se rosszak, nincs felettünk (kik a mindenható anyag legfelsőbb tudati szervei vagyunk) sem személyes, sem személytelen, természetfeletti, egyetemes, átfogó erő, mivel tehát nincs viláгурalkodó a magasságban – nagy, fekete kesztyűs kezével az ég fölül a felsőbb ég felé bökött –, képletesen szólva, abszolút létező a birodalmunk felett, legfontosabb feladatunk minden király elűzése, minden monarchikus rendszer megdöntése, a rendek, a nemesség, a papság szétzilálása, tehát minden úgymond égi eredetű hierarchia szétzúzása, mint ahogy téged is felszólítottalak erre a tükrödből, én tükörképem, Floraga barátom, hogy így tégy a magad országában.

– Úgy is tettem, nagyuram, a királyt tehetetlen marionettfigurává silányítottam, csak az a fránya Yesabel, a volt nejem, ki gondolta volna...

– Csak lassan, fokozatosan, Floraga herceg, a szép hölgyre is gondunk lesz. Amúgy jól tetted, hogy nagyuramnak szólítottál, mert mi csak a misztikus mázzal bekent, metafizikus csontvázra növesztett hierarchia-kór ellen küzdünk, nem akarunk anarchiát, az észszerűség, a tudományosság és a haladás szolgálatába állított alá- és fölérendeltségi viszonyokat mindenképp meg kell tartanunk, az imént vázolt harmadik gyémántigazság azt is kimondja, ha megszüntetjük is a sohase-volt istenség kegyelméből önkényeskedők uralmát, helyette fel kell építenünk a néphatalmi hivatalnokapparátust, persze, amit már nagyrészt fel is építettünk, a tudósok vezérkarát a haladásért, meg hát van nekünk Ölelnökünk, Ömikroszentsége, aki a tömeglélek megtestesülése, az átlagember tudatának mennyiségi alapú istenné tornyosulása, és az ő tiszteletre méltó lényének a meghosszabbított karja az egyszemélyes végrehajtó hatalom, a mindenkori Magister, aki most én vagyok. A negyedik alaptörvényünk, tudományos tételünk pedig az, hogy egy anyag van ugyan, és nincs nélküle, felette és túlhan létezés és egyfajta lét vertikálisan nézve, de horizontálisan egymás mellé rendelve végtelen sok párhuzamos világegyetem létezik, annyi, ahány időpillanat, és belőlünk is annyi, világonként minimum egy. Most már talán világosabb számotokra a hasonmások rejtélye.

II. ÁTMENET

*Szevmurezd El Muehil és az ő mestere kap újra szót,
magyaráznak, magyaráznak, értelmeznek, igyekeznek
olvasóbaráttá tenni a vogüsseni irodalmi hagyatékat.*

– Mesterem, bocsásd meg, hogy megént akadékoskodom és félbeszakéjtom mondatolásodat, megírásra beszédidet, de megént csak elegyülés mutatkozik Vogüssen találós meséje és az ő hiteles élettörténete közt. Vagy csak az én lomha elmém járása akadozik?

– Nem, nem, kitűnő barátom – szóla igen nagyon kegyesen amaz kecskeszakályas, deres hajzatú néző (próféta). – Talán észreveszi a messzi korokban élő olvasó is, hogy Vogüssen hús-vér valóságából fantasztikus művébe tévedtünk egy ideje, abba, amit most ír, de hogy az első megmutakozás megalkotása után rögvest mit rótt a fehér lapokra, arról eddig még nem szolgáltatunk információt. Gondolom, már furdalja az oldalukat a kíváncsiság, hát közreadnék abból egyelőre két szemelvényt, némi magyarázattal kiegészítve: tehát elébb nézzük Mirdroff ama visszataszító cselekedetének részletezését, amit már ugye inkább csak utalgatva ugyan, de fölvázolt Vogüssen az előző betekintésben-megmutakozásban, a szépséges, szóke kadétnő (aki, mint tudjuk, a földön Nofertitiként egzisztált) tán legfontosabb páros szerve egyike gyalázatos ellopásának tényét, de a kedves befogadó legfőképpen csak a végeredményről értesült, a pusztá tényről, ehelyütt viszont beavattatik eme sajnálatos esemény legapróbb szegmenseibe, meg hát Mirdroff, a nagy cselszövő Lokiéra ütő karakterébe, kissé Tammargéba is, nézzük, helyesebben olvassák tehát...

Latrina Magica

I./B MEGMUTATKOZÁS

MIRDROFF

(nyolcadik regényrészleg)

Barátságuk szinte olyan volt, mint az egyiptéjü ikrek együvé tartozása, lakozást vettek egymás agyában, jelentgetvén a Véрпиrospozsgás Magisternek, kitapintottak-e valami ellenséges eszmelárvát baráti elméikben. Hát persze, érthető, együtt sorvasztották tudásszomjukat a Gümnaszeion Galaktikósz tömegvonzástól görbült folyosóin. Tammarg volt a fej, Mirdroff a kéz, az egyik ideológus (ösztövér, kopasz, gömbfejű és ragyavert), a másik vérbeli sötétben-bújni-szeretne bürokrata, bár hajlamos volt a számmisztikára és a tüdőbajra, a bürökpoharat mégsem ő hörpintette ki (inkább öbelöle hörpintettek), nos, ha épp nem pezsgőspohár, akkor külleme teljesen átlagos: két kéz, két láb, egy fej. Középmagas és köpcös. Seszínű szem és haj, brillanténnal lenyalt (Körszakáll és Don Juan-jelleg).

Egy kis adalék még Oerdvigg Mir (ttoti) droff jelleméről egy igaz történet keretében – mely reá legjellemzőbb –, udvarlási szokásai fényében (ezen bizarr praxisa minden mostáni bajunk ősoka). Ugyanis Oerdvigg Mirdroff nem szenvedhette a szuverenítésra vágyó individuumokat, főleg ha dominák és vámpok is egyben (tehát a női nem donokkal és macsókkal is rivalizáló képviselői). Így a szép Vanda Geröyk Brün – aki származásra és rangra nézve is felette állt, mert aeteroid volt, nem daimonoid, és nem az első fizetési osztályba tartozó, hanem fizetési osztályon felüli, az Ūrcirkáló-gárdafőtiszt-képző

illusztris hallgatója – triplán a bögyében volt (ráadásul nem igazán hanyagolható tény, hogy Mirdroff akkoriban egy szerencsétlen baleset folytán minden addig szerzett rangjától – Ellenséges Esméket Ellenőrző Hivatal okleveles agyvizsgálója – megfosztva csak egy pezsgőspohár). Merthogy szerelmét – mely minden kicsinyessége ellenére őszinte volt – Vanda G. Brün fennhájzóan vetette el magától.

– Elképesztő – dűnyyögte összeszorított részecskéekkel. – Majd móresre tanítom én ezt az elkényeztetett valküreredetűt, leendő úrhajóparancsnok alezredes-cicát. (Helyesbítésem nem kell, drága Mirdroffom, valkürfeletti, mert csodás teste csupa éter, ugye.) A teremburáját, nem vagyok én akárki, okleveles agyvizsgáló, ha jelenleg pohár is – dült-fült maradék idegnyúlványai között.

– Fog ő még könnyörögni, hogy hozzám jöhessen – (a gyengébbek kedvéért el kell mondjam, hogy most a fenomenális szökeségű, szemekékségű és természetű-domborzatú-tomporzatú-combozatú-dudázatú vámpról, a néhai ébenfekete Nofertitról szólunk, akinek úr-főtisztai karrierje majd kettétört épp azon tragikomikus eseménysorozat miatt, amit ehelyütt még részletesebben kifejteni szándékozunk, akinek elveszett gyönyörű bal lábából született Brünhilda, teljes nevén Hilda Geröyk Brün, a szintűgy gyönyörűség, akit az öreg kapus pátyolgatott és továbbra is pátyolgat) hahotázott atomjai közé ékelődött lélekredői között. Furfángos-furmintos tervet agyalt ki, melyet biz’ meg is valósított:

A jóalakú vámpíra (Vanda G. Brün, a vámp) szuverenitási energiáját a maga totalitá-sában, önatomjain gerjesztve (mármint Mirdroffén, a pohárén) a hölgyfruska bal alsó végtagjába térítette, amely teljes nagyságában (ő, valóban nagy volt, én csak tudom) és szépségében kisasszonyunk csinos arc- és agykoponyájától és egyéb szerveitől független életre kelt. Másképp fogalmazva: elhagyta őt (az anyahajót). Az ahol-kell-telt leányzó mit sem vett észre, éppen gyöngyház díszítésű kerevetjén szunnyadt. Elfáradt, hisz a frakkos öreggel táncikált egész éjjel.

(Meghökkenő egy alak ez a frakkos öregúr, Ma.x Engel, ő egyébként az agg, bölcs kapus, az Univerzumból kizáródott tárgyak öre, tudják... no, aki azt a behemót kétféjű Küklópszot vezette, akinek a fejeiben tárolták Mirdroff és Tammarg lelkeit. Ugye, hogy tudják. Egyébként Ma.x Engel az ikerpár Vanda G. Brün és Hilda G. Brün szigorúan titkos segítő tisztje – ezt ők, persze, nem is sejtik –, őrző és magyarázó angyaluk, Midhall fedőnéven és, persze, az itten összehordott hetet-havnak is.)

Vanda Geröyk Brün, a dúskeblű, leendő alezredes (fedőnév: Szép Irén) fölélbredt, indult volna a frakkos öreghez újra (ez a szimpátia zsigeri, csöppet sem tudatos), hogy ott pezsgőzzön, flörtöljön, riszáljon, és vonaglást vigyen végbe megint csak. Erre méltatta Ma.x Engelt, de csakis mint femme fatale (prioritás a suska) (tudjuk, Mirdroffot erre sem). Nos, felpattant a kerevetről (mely kerevet, ne feledd!), ám érzette valahol, hogy a megszokottnál nagyobb tereh, talán teljes pehelysúlya nehezül feledhetetlen jobb lábára, állása bizonytalan (már most kezd kettétörni a karrier).

„Biztos túl sok pezsgőt ittam tegnap” – így Vanda magában, és gondolatát kísérendő flegmán legyintett, majd kevésbé félvállról ekként: „Talán nem is a pezsgő, hanem az az átkozott pezsgőspohár, oly furcsán csillogott rajta a lámpafény, mintha nézett volna, mintha engem nézett volna (mi már tudjuk mennyire igaza volt, ő még akkor nem), de egy pohár... hülyeség. Talán, ha elindulok, megszűnik ez a furcsa érzet” – tanakodott magával magában (pedig nem ő Tanaka úr – főként mert kisasszony). Úgy is tett: bal lábbal lépett volna először, ballábas volt ugyanis, de az a fránya bal alsó (nem zöld, nem piros, nem tök, nem makk) végtag meg se mozdult. Odanézett hát.

Szinte kővé vált. Most látta..... (de amit látott le nem írhatom, rettent a titok – pedig erről a borzalomról történt már említés ezön iromány előbbi pagináin), és egyúttal egyensúlyát veszítve visszapottyant a kerevetre, ahonnan, ugye, útnak indult (fél lépést se tett meg).

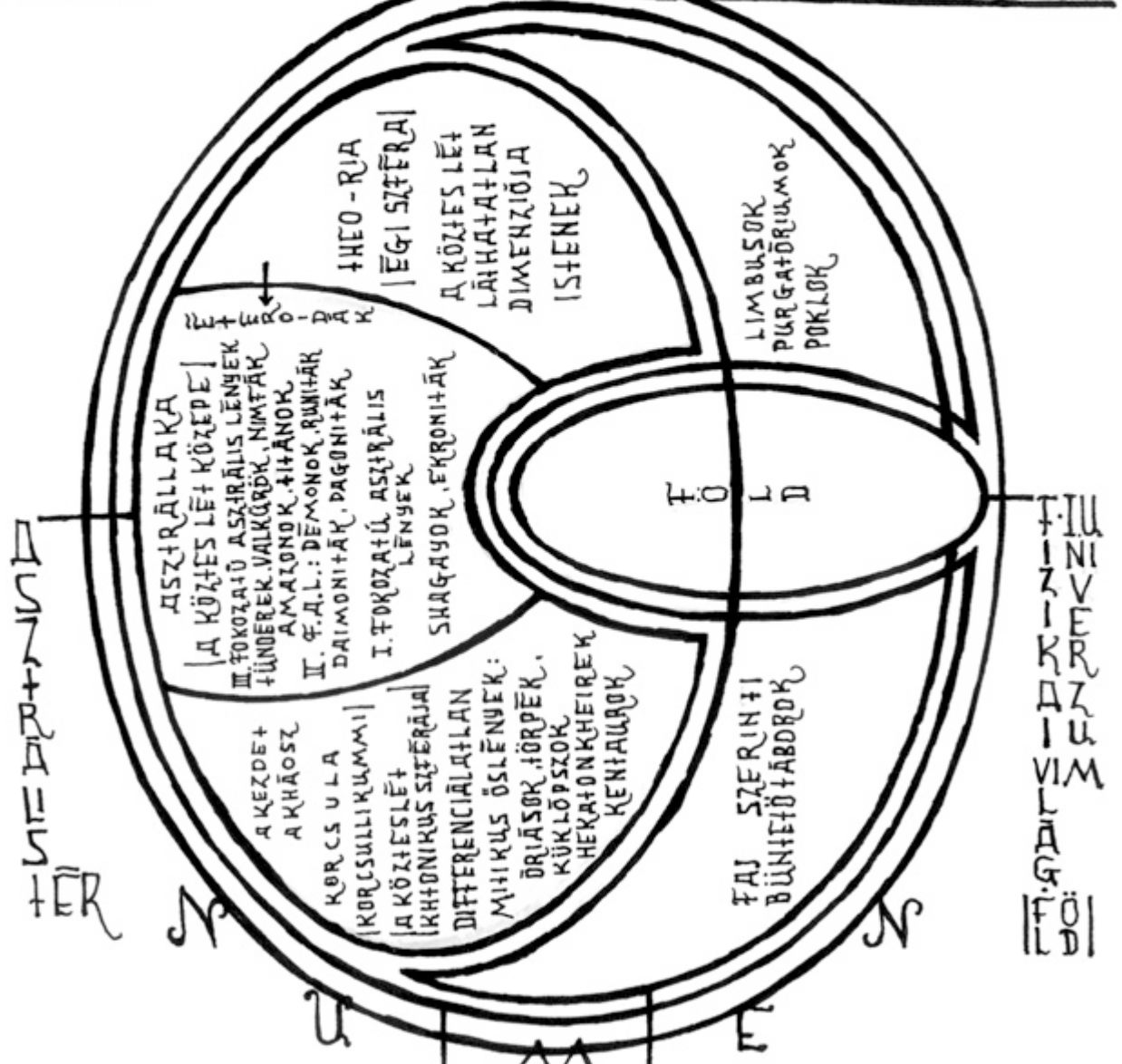
GABRIEL - SZENTPIRZS
 HARMADIK UNIVERZUM
 AZ IGAZI IGAZI
 IGAZI GAZIA
 A VALÓ VALÓSÁG
 VALÓ VIA

HUMINOZUM
 ABSZOLÚTUMI
 METAFIZIKAI SÍK

SALUS
 ÜDVÖZÜLÉSI
 24 VÉN
 EGYESÜLT FŐISTENEK

FŐISTEN

ERŐK URALMAK
 HAFALMASSÁGOK
 ANGYALOK
 ARKANGYALOK
 FEJDELEMSE-
 GEK

KÖZTESLÉT · II. UNI
 VERZUM

KÜLSŐSÖTETSÉG
 INTER
 NÁLIS TÉR

- Csak álmodom – sikoltozott-rikoltozott kétségbeesetten, s tapogatni kezdte alteste bal felét fentről lefelé, mintegy leltárt készítve, remélve, hogy nincs hiány, csak rossz álom.
- Darázsderekam, domború csípőm, kerek tomporom – sorolta érintett testtájait alig hallhatóan, motyogva, eszelősen, de aztán.....

(Hát Szép Irén {Vanda}, a dúskeblű leendő alezredestanonc alfelén csábosan feszülő ultrarövid mini bal fele a teljes bal comb és annak folytatása híján üresen tátongott, mint egy fogatlan alligátorszáj).

A nagy megrázkódtatástól, az észbontó, szép elmét is hasogató sokktól az eszméletvesztés mindazonáltal a felejtés mélységes kútjába zuhant, pár óra múlva tért csak magához, mit sem tudva az őt ért hatalmas súlyvesztéséről (egy láb teljes hosszában, csípőízületétől nem elhanyagolható szempont, ez még fogyókúrának is radikális), bal kezében a Mirdroff-kehellyel, hogy ezután mi következett, azt eme könyv elébbi lapjain már tudattam a kegyes olvasóval.

Nos, ha már itt tartunk, az önállósult (önállósított) bal láb el se köszönt (mint láttuk) karcsú gazdájától, búcsút sem intett a függetlenített függelék. A szép járószervet Mirdroff fogatta el – hamar véget ért a vágyott szabadság –: aranyhálóval cserkészte be.

*

Most jött el az ideje, hogy egy keveset Tammagról, a fejről, az Intersztelláris Kémelhárítási Szolgálat aligazgatójáról beszéljünk. Őt ugyanis akkoriban, a nagy skizma (a bal láb elszakadása a jobb anyaszervezettől) idején bízták meg, hogy ő legyen a Világegyetem fagyott kriptái, másképp az Univerzum mélykútja, avagy Végtag- és -lénytemetője, Jég-Szaharája őrzászlóaljának a parancsnoka, a felső hét lakat birtoklója, a smaragdszemű, szilíciumdongájú dongók ezredese. Nos, az ő szilíciumfullánkös pribékjeire löcsölte Mirdroff (baráti szívességgel) a Szép Irén-féle szakadár láb őrizetét (mint ismeretes, Tammarg azóta másutt aligazgató), aki nem más most már, mint a lett (Vanda lábából) Brünhilda, azaz Hilda Geröyk Brün. Most a lábról gügyögtem, nem Tammagról.

III. ÁTMENET

*A látó (lásd: néző) csak magyaráz,
magyaráz, magyaráz, értelmez.*

Folytatá a mester, a néző:

- Most, hogy ezen túlestünk, furcsa dolgot fedezhetnek fel. Méghozzá azt, hogy Vogüssen miként hozott létre egy alternatív műkezdetet, nevezzük ezt a gyengébbek kedvéért B forrásnak. Jól értik, kedves, időben és térben egyaránt távoli olvasóink, elkezdte még egyszer, újra nekibuzdult mágikus realista prózájának, így, persze, sok eddig elleplezett dologra még inkább fény derül hősnője, az ifjú kadétnő, valahai Nofertiti – most már tudjuk új nevét –: Vanda életéből, persze, az ismétlődések elkerülhetetlenek. Lényeg az, hogy eljutott az átrajzolt kezdetektől valami nóvumig. Megírta egy újdonsült állapot kialakulásának, egy kellemetlen változásnak, szép testen esett új keletű csorbának a történetét, amely csak úgy már adottként lett odavetve az első megmutakozás utolsó részébe. Hogy mi az a minden magyarázat nélkül odahányt tény? Hát az, hogy a hölgy (Vanda), mint tudott, abban a bizonyos különös kávéházban – ahol is Primus hevesen kezd néki bókolni – minden előzmény nélkül egy újabb ikertagja egyikétől megfosztottan bukkan föl, nos, hogy ez az újabb szervvesztés miként esett meg, melynek galád okozója a pszegős-

robbanás, mint mondtam, ezen friss faktum mibenlétét tudhatják meg rögvest. Íme. (Zárójelben megjegyzem, bizonyára észrevették, hogy Vogüssen jóvoltából Vanda aionokban mérhető életidejében most majd visszafelé haladhatnak, miként a visszaszámolás, avagy a szűkülve szűkülő, majdan a szingularitásba, tehát önmagába visszaomló Világegyetem. Ez a Vanda-Nofertiti, bár felette igen gyönyörűséges, rendkívül peches egy hölgy, mindig valamelyik páros szervével gyűlik meg a baja.)

Csillagpor-magány

(I./B/2 MEGMUTATKOZÁS)

VANDA

(kilencedik regényrészleg)

Időzzünk újra egy kissé Vanda Geröyk Brün, álnévén Szép Irén nagyon is fogható, érzéki, ám istenes, avagy félistenes éterteste környékén, sántikáló eseményhorizontján, párhuzamos agya-világainak szünkron medrinél, nos, egy arányos, élő test: úrnői idomok (völgyek, lankák, dombok, comb, ohh, de eme felsorolás nem ildomos) a timaioszi téranyagban, a kezdet, az őselvhölgy, magzatát combjai közt fojtó (akkó még megvót mindkettő, mármint a bal combminta is, minden bombanő-balcombok ideája) maga a történet, történetem, történetünk: Szép Irén. Vajon milyen volt gyermekkora, szülei s szülői háza s akkori szökesége? Ha e kérdéskört megfejtjük, egyúttal megismerjük Szép Irén önállósult lábából lett hasonmása-nő, Hilda Geröyk Brün, álnévén Vésztőy Brünhilda rejtezkedő múltját is.

De, sajna, nyálas olvasó: ilyen nincs, de ha van is, Szép Irén mit sem tud huszonegy éves kora előtről (de ne filjenek: kisébb magok es mögtudják), egy semmi-fehér lepel választja el ennenmagácskáját előéletétől, a múlttól. Irén hiányzó bal lábának, azaz a hiány felfedezésének, vagyis a jobb lába melletti bal lábának járó hely kitöltetlenségének – mely járószervet, ugye, eléggé hiányolt és hiányol –, a sokknak tulajdonítja a nagymérvű emlékezetkiesést. Ám meglepő módon emlékeinek Ariadné-fonala nem ezen csonkolózó órától kezdvést szakadott el, hanem e szörnyűséges mirdroffi közbeavakozás előtt hét mikroaionnal, az étertest ugyanis örökkön örökké tartó huszonegy éves kornak van kitéve, már csak a fénysebesség miatt is, ezen túl nem hajlandó öregedni. Az asztrálest képes ötvenkét éves koráig vénhedni, de azon túlnan biológiai órája nem ketyeg. Nem nehéz hát kitalálni, hogy Vérpirospozsgás Magister ötvenkét éves lehet, és ennyi is marad egy-két galaktikus napig, sőt, esetleg, ha szerencséje van, fél Világnapig is.

Vésztőy Brünhilda – az egyszerűség kedvéért csak így említjük, kissé pontatlanul –, Szép Irén ikertestvére, ama nevezetes vandageröyki bal alsó végtagból eleve huszonegy évesnek alkottatott – meglepő megint csak ez a fránya bűvös hetes –, ugyanis a keletkezése utáni hetedik mikro-aiontól vannak halovány emlékképei. És Vanda Geröyk Brün, alias Szép Irén bal lábának eltávolítási kísérlete is (amely, sajnya, nőm csak kísérlet maradt) huszonegy éves korában történt, így hát a nővérek utolérték egymást – ami ugyebár igen nagy érték –, és hosszú ideig egyidősek maradnak (egy Világnap, jó esetben).

Nos, tekintsük át, vegyük górcső alá mostan Vanda Brün éteri életéből azt a bizonyos, csalfa csonkíttatásáig tartó hét mikroaiont. (Ez időszakra, persze, pontosan emlékszik, csak ami ez előtt történt, arról nincs halavány milói fogalma sem.)

Kezdődjék hát a visszaszámolás: emlékfoszlánynak első mikroaionjában (öz ámlíkinek közdete, pérszé nőm íveinek) történt ugyanis, hogy tetemes summa ütötte markát:

az Androméda-köd szépe lett, majd elnyerte az Univerzum legszebb lába díjat. (Ekkor kezdett huszonegy éves lenni, és azóta is annyi, pedig röngeteg mikroaion telt el azóta, pontosabban hét). De Miss Androméda-köd eme kozmikus főnyereményeket – aminők ugyebár pénzbeli juttatások – hamar elverte: kibérelt egy galaxist, lakásnak vett egy nagyobb, bolygó nagyságú aszteroidát, fényűző berendezést stb. Mondanom se kell, elárverezték, nem maradt más, csak egy bolygótöredék-töredék, egy kerevet és egy hihetetlenül rövid estélyi.

Helyben lennénk itt: ebben a bolygótöredék töredéke otthonban, a kereveten érte a hölgyet a végzet, helyesebben bal lábával való szimbiózisát (ögyüttélését). De ezzel várjunk még egy kicsit, mivel pénze elfogyott, és nemes domina ő, az örök kasztjából, hivatásra s főként magos ösztöndíjra pályázott, jelentkezett hát az Ūrgárdafőtiszt-képző Akadémiára – gondolom egyértelmű, hogy akkoriban még nem volt elegendő fél pár cipőt vennie, nadrágja mindkét szárát dúsították női lábforma idomok (persze, csak akkor, ha ippeg pantallót hordott), s a fityegő, üres bal szárát nem kényszerült övébe fölgýúrni –, az űriharc agytágításra, testépítésre (hogy hasznát vögye a föltámadáskor), fel is vették, mint igen-igen alkalmatost.

De kérem, az ösztöndíjat, ugye, ki köll érdemelni, nos, kedves nézőink (gondolok emitt arra, hogy mindannyian az angyalvilágnak adattunk látványosságul), hallgatóink és olvasóink (ti, nyálas nyájasok, azaz birkapásztorok), Szép Irén esze úgy vágott, mint a beretva, emellett erős férfiakat meghazudtoló ügyességről tett bizonyosságot a harcművészetek, a fénykardvívás, az éterlézer- és egyéb löfegyverekkel való célzás, az űrnaszádnavigálás, űrjárművek és mindenféle repülőszerkezetek kormányozása és az asztrofizika terén, tehát kiérdemelte az ösztöndíjat. (Mely sommás pénzbeli juttatás a legeslegértékállóbb transzszupragalaktikus pénzneben: arany talentumban, mindezen felül bolygóbirtok-adomány [pontosabban egy nagyobb aszteroida] a hozzá tartozó délcegekkel, komissióval, vazallussal, az általa felállított bandériummal, személyzettel, infrastruktúrával [boltok, fürdők, szórakozóhelyek stb.], szolgálókkal, rabszolgákkal.) Vanda Geröyk Brün, álnevén Szép Irén az általa még birtokolt bolygótöredéknek a beláthatatlan nagyságú többi részét igényelte vissza, tehát az egész Pszükhé aszteroidát, amelyet korábban vásárolt is volt, bizony teljességgel az övé vala – természetesen magánhadsereg és rabszolgák nélkül, a háttérágazatért pedig, továbbá a planétai apparátusért is néki köllött vala fizetni, nem az Ūrgárdafőtiszt-képző állta, mint később főhadapródnő korában –, csak hát csödöt mondott, ugye, financiálisan.

Hogy miért oly agyontámogatott, -dédelgetett, arany talentumokkal, világegyetemes bankókkal kibélelt pálya a hadoktatásügy, mindezekből következőleg a főtisztjelöltség? Mert véres háború dúlt és dúl Androméda-ködszerte, Dágon, azaz a fél Univerzumot uralma alá kényszerítő Daimoniai birodalom és a még ellenálló, ezeddiglen be nem hódoló shagayok, valkürök, amazonok, nymphák, egyfejű küklpszok, hekatonkheirek között, a szinte megállíthatatlan dágoni offenzíva ellen küzdenek a végsőkig eme derék fajok a hódítókkal együtt az elsőd korban megprófétált döntő űtközet színhelye felé sodortatván. Nos, Vanda Geröyk Brün milói létére – ugyanis egyes krónikások szerint a milóiak ereiben csörgedez egy pár danaida-korsónyi valkür, valamint amazon vér is – dágonstilú (csak asztráfokozatú) űrfőtishti akadémiára volt kénytelen beiskoláztatni, feltűNŐ(IES)en áramvonalas étertestét és újjászületődött personáját (a főellennel való rokonság ellenére, ugyanis sommás ösztöndíj csak náluk vala, és kozmikus karrierépítés is pillanatnyilag csak a démoniták akadémiáin lehetséges). Amúgy is a dágoni daimonoidok – akik egykor, melleleg orvul, úgy lepték el Miló bolygóit mint a sáskák – igyekeztek magukhoz édesgetni a milói, szirénamazon- és valkürfeletti aeteroid hölgyeket, mindenféle kedvezményekkel az ő setét oldalukra militarizálni őket, hogy saját fegyverükkel (honvédő háderüre,

ja: -borúra született női harci alakulatok) győzhessék le a valkür-szirénamazon-nympha (tisztelet a shagay-hekatonkheir-küklopsz-kivételeknek) csillagközi honleányokat és hazafiakat.

Persze Vanda Geröyk Brün űrhajóskadét korában is igyekezett kamatoztatni előrejutása érdekében asszonyi bájait, mellek igen bájosak és jókorák (gömbölyded tejszarnok, kerek farmotor, erős futómű), kiváló szellemi és fizikai képességein túl.

*

Így tehát az immár féllábú vámp – talán egyértelmű, hogy ama bizonyos hét mikroaiont már lepörgettük, és szegény Vanda bal lába ekkor már kóros módú önálló utakon járt – ledérnek bal lába tehát többől hiányzik (megszökött), az események ugye ismertek, lelke válságba került és züllésnek adta szép szőke fejét, mert Mirdroff, a kérő, az előbb említett szomorú hiányosság közvetett okozója (mely efféle hölgyeknél ritka) letegezte, ő meg viszont. Tragédia, észre sem vette a pimaszságot becses lába miatti önkívületében, sőt, jóváhagyta a gyűlölet és az undor közvetlenségével. Ő, a hideg végzet asszonya, kinek étertesében talán szirénamazonvér is folyik, a csevegés e fesztelenebb változatát csak néhány kivételes személlyel űzhette – ezt már korán feltette magában (valami nyoma maradt még előkelő milói, tehát uranikus neveltetésének, bár szüleiről korán levált érzelmileg, sőt anyagilag). Apropos, szülők, korábban azt mondtuk volt, hogy azok nem voltak, avagy Szép Irén, a primér vámp fenéig feketében, mit sem tud szülőkről, nos, ez vagy igaz, vagy nem, egyesek azt mesélik, hogy ő lenne Zeusz és Dioné leánya, mások azt rebesgetik, hogy Uranus gyermeke, ám néhányan (köztök jó magom es) azt állítják, hogy ő a Kháoszról elsőként kiemelkedő, anyaszült pucér Substantia, az örök fiatal ősmatriárka, ezért nem emlékszik őszépirésége holmi nemző szülőkre, persze amúgy se emlékszik azon bizonyos hét mikroaion előtről semmire sem. (Nöm tudok, nyugodjonk belé, hogy nőm tudok.)

Tehát Vanda Brün, Szép Irén bajvivő óvámpsa csak azokkal ereszkedett le egyfajta kölcsönösségi tegeződő csevelyre, akik elnyerték fatális kegyeit. Summa summarum, a nem óhajtatott leánykéréskor (mikor is Mirdroff reárontott pohár képében, mert másképp nem volt módja, hogy eltölt-e velle egy iccát) Irén a trauma miatt (laabá) magáról megfelelően visszategezte az utált FÉRjjelelt Ft (Mirdroff), e baklövés miatt züllött hát, mankózott kocsmáról korcsmára, bárlól bárba, zenés kávéházzal zenés kávéházra, mint bicebóca bohém, mégis úrinő, nyakalta a pezsgőt, a nemes nedűt egyik pohárral a másik után.

Ama frakkos, öreg Ma.x Engellel végigtáncolt éjszaka után (helyszín: űrfőtisztai iskola gólyabálja) – még az éjszakában, takaros otthonjában kezdte Vanda Brünről leválni az a hírös, gyönyörűsége bal láb, mint egykoron ő szüleiről – (talán ípp ez utóbbi miatt) nem volt maradása többé a főtisztai akadémián, csak egyenruhát tartotta meg, és magába roskadt, és pezsgőzött és pezsgőzött. (Mint ahogy korábban mondtuk is volt.)

Vanda G. Brün ezredes, a primér vámp, fenéig feketében, tehát ott ült a Bacchanália gömbhalmaz egy holdjának megapoliszában, egy bárban, a söntés előtt, magas bárszéken – már megivott két üveg pezsgőt –, így kissé kaptatosan, nos így szólt a mixernek, aki jól szabott emberszabású, negyvenes férfi, asztrálestes lora humanoid:

– Nick, drága Nick, kérnék még egy üveggel! (Némi szünöt.) Várjon, Nick – és hirtelen karon ragadta a mixert – hová lett az egyik lábam? – ekként a nő váratlanul felemelt hangon (mögörkönyödvén).

– Megint bal lábbal kelt fel?

A félrészeg nő felröhögött, ugyanis a bal lába hiányzott.

– Amióta ismerem – folytatta a csapos – szépségem, maga egy lábon támolygott ide, és egy lábbal tántorgott haza. Csodálom, hogy eddig nem esett hasra.

- Igaz. Igaz. Nagyon igaz, Nick. Csak ne tegeztem volna vissza azt az átkozottat!

- Csak csendesen, Vanda, még a pohárnak is füle van – miközben beszélt, töltött a pezsgőből Vanda poharába, amit a primér vámp bal kezében tartott, annyira rövid volt rajta a fekete ujjatlan estélyi, hogy még csipkés bugyija is kilátszott, csak bal lába nem, annyira tőből hiányzott.

Vanda a balesete óta (növezzük így) csak egy mankót használt (hülyé, a bálösete elütt, mé.t es hásznaa.t vón), ellenben jobb kezével aranyvégű marsallbotjára támaszkodott (hilyék, ázeit mőt á bál hón álátt á mánkóu) – ezredescica-tanoncsággal ez már csak együtt jár –, nem mintha nem lennének néki a művétagboltban felvásárolt különféle-fajta művirgácsai (értsd: alsóvétag-protézisei), van először is: „húsa, mint húsom”-típusú, aminőt primér vámp Szép Irén, alias Vanda Brün egyik sejtjéből tenyésztettek, tehát ez egy igazi láb, formás fenekéhez asszonyi melegsége tapasztja, e műalkotást úgy mozgatja, tekeri, csavarja, akár a jobbat, csak hát egy héten egyszer, mert ha gyakrabban rögzítené csípejéhez eme delejes szerkentyűt, amaz teljesen kiszívná a csajból az étert, előbb ama lábhelyettes térdben, majd teljesen lebénulna, végül Irén teljesen elalélna, ugyan visszaalélna, de szép teste szép, de asztrálestiségre fokoztatna.

Van még neki műanyagból, de az térdben alig hajlítható, ez még próbálkozik egy emberi járószervre emlékeztetni, aztán fából, elefántcsontból – ez olyan, mint Ahab kapitányé, ha ezt felveszi, ő Yezabel kapitány, sőt admirális. Ja, és el ne feledkezzünk emennek ocsmányabb változatáról, a faragtalan fatuskóról, melyet kalózként viselt, mikor amaz öreg kapust megrohanta (míg baanátaavál es), mostan, kegyes olvasóm, zavarban vagyok az időfaktorral, mert e pirátanő-agresszió ebben a történetben még csak ezután fog bekövetkezni, mégis leíratott e könyv előbbi oldalain.

Egyébként Szép Irén haja – itt bárszéken ülve – arany szőke és hátközépig érő (mint mindig es), a szemé beláthatatlan mélykék, mint a kék bálna kékje..... és fenékgig feketében, testfelépítése leíratott, szakasztott olyan, mint a nő Brünhildáé (Hilda Brün).

- Tudja, Vanda, mostanában sok felsőbb világokból jött spion ólálkodik stelláris világunkban, ezért kellett egy váratlan blitzkrieggel lerohannia Milót a levegőbeli és csillagközi hatalmasságnak, Thanadozornak és az ő Magisterének, mert ezek a fránya milóiak a legfinomabb rezgésű anyagból felépült alkatú dévák, theoszok, deusok, azok és dívák ivadékaik. Ha jól tudom, kisasszony, maga is afféle félistennő, idővel istennő lesz nemde? El is szakasztott szemünk elől Miló, eltűnt, mint a kámfor, állítólag az olümposziak ragadták át saját rejtett dimenziójukba, a dágoniták sisera hada meg lepotyogott róla, úgy mondják, egyenest a Tartarosz mélységes mélyébe – szólt ekkor Nick és így.

- Alezredes Nick, kadét alezredes. Holnap majd az egyenruhámban jövök – szólt Szép Irén.

- Látvány lesz mondhatom. De miért adta el éterpéterit szép lelkét, jó testét, a csillagokon lakó, alsóbbrendű dágonita aszuráknak olyannyira, hogy kadétiskolájukat majd kijárta, nem-e?

- A jó édesanyját provokálja, Nick! Miket hord itt össze, vagy talán nem tudja, hogy nincs se Isten se istenek, se láthatatlan tartományok csak asztrális tér, legalábbis a dicső Magister első számú törvényerejű rendelete betiltotta a felettünk pöffeszkedő szellemi hatalmasságok létezését. – hördült fel a primér vámp Irén, fenékgig feketében, és pohara tartalmát Nick arcába öntötte.

- Hülye tyúk, ahelyett, hogy a Valhalla-Szvarga-Olümposz-Avalon-hüperszomatikus mennyek bolygónegyességén szómát, ambróziát hörpölne, hallhatatlankodna, itt eszi a fene és pezsgőzik – méltatlankodott Nick, miközben arcáról a pezsgőt törülgette, aztán töltött Szép Irén megürült poharába –, mert ugyebár az űrben lennénk vagy mi a manó.

- Bocsásson meg, Nick, túl heves és gyanakvó voltam – ekkor újra bűgő lett a primér vámp Vanda, Szép Irén bűgő hangja – egyébként honnan veszi magasztos származásomat? És mit tud Milóról, én szégyenszemre milói lételemre semmit.

- Sokan megfordulnak ám ebben a bárban ilyenek is, olyanok is - válaszolt Nick talányosan.

- Én csak azt tudom, Nick, hogy asztro-argonauta szerettem volna lenni, de a karrierem kettétört - ekkor hosszú, sűrű, fekete szempillái mögül jelentőségteljesen lábára, avagy hát a hiányára pillantott - egy pohárrá változott mocsok miatt, aki az átkozott szerelmével üldöz, Nick, megmondta a lábam bizony addig nem látom, amíg nem randevúzom veled, de, Nick soha, soha inkább légyen a lábam mostoha (azaz mű), ráadásul azt a mocskot dühömben visszategeztem. Bár, gondolom, szánalomból a főtisztis rangom s az egyenruhám megtarthattam.

Alig fejezte be Szép Irén mondandóját, két suhanci férfi süvölvény - amolyan nyírott fejűek, kevésbé ápolat agyúak, mondhatni kisagyuk fejlettebb, mint a nagy, mert hát agyuk igencsak kis, ők a hosszú haj rövid ész tétel megfordításának a cáfolatai - látogatta meg jelenlétével a bár, számukra a jelen leve a sör volt, ezt tudtára is adták Nicknek így:

- Sört, seggfej - Nick mintha felvonta (vón) szemöldökét -, nem hallod, geci? - (tromfolak az elébbi kiszólások) amúgy a primer vámp Vanda, Szép Irén lábas oldala felőli bárszékeken helyezkedtek el, tehát a nőnek azon a térfelén, ahol az combot tartalmazott, méghozzá nem karó- vagy dorongalakút, hanem egészségeset, ráncatlan-redőtlen, pufókot, gömbölyűt. Meg is jegyezte az egyik izomagyú:

- Nézd a szőke macát, combja „húzott ijnál fesesebb”. Ó, „comb ki márványon tülteszel, kemény rost, mely törzset emel.”

- Eustorg de Beaulieu - vágott közbe a másik bunkó.

- Jacques Le Lieur, hülye - vetette oda kelletlenül Vanda Geröyk Brün. (Kérem, értek mőg, itt most idézés folyik.)

- Okoska, mennyit kérsz egy menetért? Ismerem a fajtád, az ilyen masszív tyúkok ingyen is átadják magukat a gyönyörnek - odabújt a nőhöz.

Közben az egyik kigyúrt ifjonc valahogy Vanda lábatlan oldalára keveredett, talán arra volt a véce, hát Istenem, a szükség, ugye, nagy úr, és visszafejéjvet meglátta azt, amit eddig nem látott és így (úgy közli, mint revelációut):

- Nézd, Alfonz, a masszív, irodalmár tyúkod combja azért oly nagy s egyben formás rost, mert egyedül kell megbirkózzon a delejes didkók és a daliás csípő kecsesen súlyos terhével.

- Hát ez nem semmi - mert odanizett -, Edgár, ilyen szuper csaj és mutáns, micsoda nő, és féllábú, ilyet még nem pipáltam, de se baj legalább nem tud elszaladni. Igaz, Edgár?

- Igaz, Alfonz. De ne szarozzunk, kezdjünk hozzá.

Most jönne a megerőszak, de előtte előjáték: elkezdenék játszani Vanda mankójával, majd hahotázni és csúfondároskodni a csúfondárok.

Egyszer csak a primér vámp, Vanda Geröyk Brün alezredes, Szép Irén (huhh sikerút fősoróunom ögy szuszra mindön címit és rángjót) továbbra is bűgő hangja törte meg a nemcsendet:

- Fiúk, azt hiszem ennyi elég lesz mára, adjátok szépen vissza a mankómat, az munkaeszköz - ekkor felállt Vanda a bárszékről. Nekidőlt a söntésnek. (Hisz félrészőg is féllábú is ugyö) akkor látszott csak igazán, hogy mennyire sudár termetű, magassarkútól legalább 182 cm, ama fiúk feje búbja pedig az orra hegyéig sem ért, és így folytatá:

- És még csak annyit, nem vagyok mutáns, mostani állapotom egy olyan fallokrata, férfisoviniszta ürmasinyisztának köszönhetem, amilyenek ti is vagytok, Alfonz és Edgár.

- Nem zavarja, hogy tegeződik? - vágott közbe figyelmeztetőleg Nick.

- A francba! Már megint. Az az átkozott felületességem - így Vanda.

- Én figyelmeztettem, hogy ne igyon többet - úgy Nick.

Ezenközben egyszerre szakadt ki az üvöltés Alfonz és Edgár torkából ekként:

- Rohadt ribanc, állírai lotyó, pellengérré állítható prosti - és rontanának reá, mint Új Zrínyiászok.

Rá is rontottak, de vesztükre, hisz Vanda a harcművészetek mestere, ha e percben nyomorék is. Edgár és Alfonz szorításából kibontakozván (ugyanis a nagy lerohanás a daliás nő megragadásával járt) ruganyos egylábáról vagy két méter magasságába rugaszkodott, és még mielőtt visszaérkezett volna az anyaföldre gyönyörűséges, de egyetlen lábával tartós eszméletlenségbe pofozta a két izomagyú kurafit.

– Hát, Vanda, kezdek magától félni – szólalt meg Nick.

– Jobb félni, mint meglepődni – mondta Vanda. – Herkulesre mondom, ezentúl két mankóval fogok járni, netán ha az egyikkel izomkolosszusok szórakoznának, legyen tartalék – mondta megintcsak Vanda, a primér vámp Szép Irén, miközben féllábon szökdecselt, mankóját keresvén, és megtalálván már mankói segédlettel tért vissza a bárshékhöz. Leült. Majd ivott egy kortyot pezsgőjéből. Aztán megszólalt Nick, érces hangon:

– Takarítsák el ezt a szemetet – utalva a padlaton heverő, magatehetetlen elébbi ifjonti vérmeskedőkre, akiket az imént Vanda taglózott le azzal a szép lábával. Meg is jelent egy négykarú óriás, Golo herceg, a külső világ ura és eltakarította a szemetet.

Ekkor Nick egy mankót adott át Vanda Geröyk Brün kisasszonynak. Vanda felállt, és hóna alá csapta mindkét mankót, az eddigit és a Nicktől kapottat, majd elkezdett fel-alá mankózni a bár területén, nagy mankókopogások közepette és így:

– Ó, Nick, milyen csodálatos ez a két mankóval mankózás, mintha újra két lábam lenne.

És a hosszú, tristanai sétafikálás után újra leült a bárshékre, bal kezébe vette a pezsgőspoharat, hogy igyon (reflexből tette, ugyanis balkezes vót). Mostmár az ittasságnak arra a fokára jutott, amikor a szalonspicces valküröntüli milóiak érzélgős visszaemlékezésekre és önvallomásokra hajlamosítódnak, így:

– Tudja, Nick, amikor az a szörnyeteg pezsgőspohár otthagytott egy lábom, mert ellopta a balt, úgy festett, mintha soha ki se nőtt volna a bal lábom, semmi külsérelmi nyom vagy vérzés vagy csonk, alapos és kíméletes volt a nyomorult, csak hogy bosszantsan, féllábon kellett levánszorognom a legközelebbi művétagboltig, hogy kielégíthessem hirtelen felmerült s legalapvetőbb mankó- és műlábszükségletemet, ott hívni akarták az ürügyeletet, mert nem hitték el, hogy ebben az órában vesztettem el a piskótám.

– Mondja Vanda, hogy derítette fel eme szörny pezsgőspohári lény kilétét, azaz hogy jött rá, hogy az illető személy nem volt mindég pezsgőspohár? És ki az? – közben pipára gyűjtött.

– Miért érdeklí ez magát, Nick?

– Mert nem csak Nick vagyok, hanem a Dágoni Hadügyi Oktatási Központ nyomozó tisztje. Ha egy ösztöndíjas főtiszt hallgatónk valamely vétagját elorozzák, az államügy, hadügy, közügy és szar ügy, mert nem lehet tökéletes katonája Thanadozor őfelségének és az ő Magisterének, de ahogy az imént láttam, ön így is remekel, de a tettest akkor is kézre kell kerítenünk, és példává statuálnunk, megbüntetvén, magának pedig, kisasszony, kecses és ügyes alsó vétagját visszajuttatni hiánytalanul. Ugye segít? Ez az ön hön óhajtott érdeke is.

– Mirdroff agyvizsgáló többször beidézett irodájába ellenséges eszmelárvaszűrésre, vizsgálat közben csöcsörészett, combjaimat fogdosta, kúrhatnámságával zaklatott, én lerúgtam, akkor persze még két lábom volt uram, nos, mostmár számomra világos, hogy az a pezsgőspohár miért kísértett fajgyalázatos vágyaival, és miért fosztott meg testem szépségdíjas ékességétől. Ugyanis, biztos vagyok benne, hogy Mirdroff agyvizsgáló a tettes, ő az az alattamos, bal lábom lopó, szexista férfi-kehely, megismertem a hangszínét, a hanghordozását, uram, ráadásul megtudtam, hogy egy magasrangú hivatalnok tudata valami különös baleset folytán egy pezsgőspohár kristályszerkezetébe ékelődött, így hát minden részlet összevág. Ugye visszaszerzi a lábamat, uram? Annyira hiányzik. Ó, uram ha tudná, mily kiábrándító volt övembe felgyürt nadrágszárral bemankózni az akadémiá-

ra. Minden szem rámszegeződött, ezt ugyan már megszoktam, csakhogy eddig formás idomaim miatt legeltek rajtam látószerveik, most meg azért, hogy vajon mi lelt. Kértem a tábornok úrtól a felmentésemet, de ő nagylelkűen még a harci gyakorlatokat is engedélyezte, de ez nem tartott sokáig, mert hát a pezsgő, végigittam és lumpoltam azóta a fél univerzumot, hisz tudja, uram.

– Hagyjuk a hivatalos formát, kislány, semmi uramozás, legyen én önnek továbbra is csak Nick, márcsak az inkognitóm miatt is, de hülyéket beszélek, miféle inkognitó, hisz én valóban csapos vagyok.

– Igen uram, bocsánat, Nick – és bal kezébe vette Vanda a pezsgőspoharat, hogy kocintson Nickkel, aki közben magának is töltött.

Nos, ha hiszik, ha nem, valami diszkrét villanás lőn nagy hirtelenében, de nem fényképedztek ám, hanem az összes pezsgőspohár nagy morajjal, ezer jajjal feloldódott a nagy sömmben, és mi övelek közvetlen érintkezésben vala, azt magukkal ragadák az annihilizációba: szegény Nicket teljes egésziben és Vanda szegény bal karját teljes egésziben. Néki szerencséje vala. (Nos, ez vót a pezsgősrobbanás.) Most esett meg, ugyanis az az eset, mikoron Mirdroff pezsgőspohári teste őrjítő pukkanások és villódzások közepette kvarkjaira hamvadt, igen ám, de ez kihatótt valamennyi sámpányeres ivóedényre, mert-hogy – átveszöm ín a szóút – annakidején Mirdroff ezen inkarnációuja minden pezsgőspohárt átlelkösite észrevétlön. Vanda felocsúdott (néki azért kellett ocsúdnia, mert ama végzetes villanástól elvakult, a százezer jajos zúgástól kecses fülei eldugaszoltattak, roppant egy éber tudata szinte az ájulat tellurikus mocsarába süppedt, de fájdalmat nem érezett.) Most vette csak észre, hogy eltűnt pezsgője, ez egy kissé felbosszantotta, de valahogy tül-tette magát rajt', ennélfogva emígy búgott, megkockáztatom nyafogott némi bacchász korhelyfruskai hanglejtéssel, illetve tagejtéssel: – Nick, drága Nick, még egy pezsgőt! – semmi válasz, na, és a többi néma csend. Aztán csak ennyi préselődött ki a bíborpiros ajkai közti csókos résen: – Hííí, jújjj!! – de valahogy mégis visszafogottan és azért a hííí, jújjj, merthogy mostan kezdette csak észlelni, hogy mint tudjuk is, telt és izmos bal karja teljes egésziben átvándorolt az n-edik dimenzióba, átpárolgott az annihilbe (Annie Hall-hoz? Nem! Ezt nézd el nekem, Woody!) – A teringettét! Nem elég, hogy a lábam, most még a karom is, ráadásul egyazon oldalon. Miként fogom így egyensúlyban tartani drága magamat? A francba! Carramba! – duzzogott, sértődözött ennenmagácskáján bévül a dekoratív (ehelyt most nagyon visszafogottan fejeztem ki bödületes szexepiljét) Szép Irén, a volt és talán még lesz is alezredes kadét (ögyébkint Vanda), mintegy a makacs tényeket konstatálva (kárjá, no mög a pezsgőü), bár pillanatnyilag jobban izgatta a mámorító, szénsavas nedű ideigvaló nélkülözése, mint karja (persze nem karizma sőt kariz-mája) elvesztése, van másik ugye. Folytatá így, kicsinyég észbe kapván: – Mégis hogy fogok majd kétmankózni egy karral? – Végül csak legyintett a meglévővel. Hát így: – Két man-kót egy hónom alá veszek – úgy is tett, eszelősen sántafikált körbe s körbe a bárban –, nehogy egy mankó is kárba vesszék. De hova tűnt Nick? – Ám különös bicegése közben természetfelettien (helyesebben közteslétfellettien) villogó, túlvilágkék szeme újra bal karja napilapfriss hiányára vetődött, tüzetesebben szemügyre vette, hogy rögtön válltól úgy nincs, mintha soha nem is lett volna, semmi tátongó seb, vér vagy hústestfoszlány, de még karcolás sem, elgondolkodva leült a bárszékre, kezét a szorosan összeillesztett mankók keresztrúdjain nyugtatta, miközben a támaszául szolgáló derék jószágokat térdének nyomta, egyből Mirdroffa gyanakodott, hasonmód töből elvesztett bal lábáról megemlékezvén (oszt mán löírtok, hogy akkor is míg combatommaradvány söm, külsérolmi nyom söm). Nos, hát hírhedett vandai flegmaság el, mert ugye az alkohol, mit kohol: száll a szép főbe, tehát Vanda Geröyk Brün, Szép Irén alezeredes így átkozódván: – A mennydörgös Magisterét, meg a Mikroszentségít – ugyanis a Daimoniai birodalom alattvalói így káromkodnak (kedves olvasóm, nem mondhatom, hogy dágoni, pedig egyszerűbb lenne,

higgyék el, mert mint már jeleztem is önöknek, ő milói, csak jelenleg a daimonoid-daimoniták idáig hű hűbérese) köszálhoz való életfogytiglani kikötetés terhe mellett, bizony, így torolták meg a dágoni oligarchák nevüknek szitokba foglalását. (Igaz üköt nyém lőhönne kütüzni-laancóni, de ipp azért csinálgyák velök mer' nyöm ildomos velök, ez is fokozza büntetésök szigorlatát.) Még szerencse, hogy senki nem hallotta, mert aki kagylózhattott vón, már a nulladik dimenzióban. De folytatá ám Vanda a gyalázkodást keményen: – Mirdroff, te nyomorult állapot, gyűlöllek, a tied soha nem leszek, nem leszek. Meddig akarsz még lecsupaszítani, a pusztá törzsemig? De azért is meglelem elorzott tájaim. Nem is sejtette Szép Irén, szegény, hogy ebben az esetben Mirdroff őmagasága is csak elszenvedője a folyamatnak, nem tevékeny résztvevője, avagy elindítója, mint immáron legendává lett lába esetén volt egykor, továbbá önnön tárgyi valója teljesen megsemmisült, míg Vandának csak egy kitüntetett része. De aztán hirtelen abbahagyta Vanda Geröyk Brün a füstölgést, hallható szóval elbúgott (mert Vanda még ritkán előbukkanó dührohama közepette is nagyon adott arra, hogy hangja szexisen rekedtes, telt alt légyen) Mirdroff-mocskoló monológját (olvasóm, mert rajta kívül nem vala ott senki), eszébe jutott valami, és a tettek mezejére lépett izmos, de egyetlen lábával (micsudá kípzavár), vagyis kérem, arra jutott, hogy felméri, mire megy testfüggeléktenített bal oldalával, szép-szál-faegyenes, nagyon arányos törzsével odakúszott, csúszott-mászott, természetesen bal felől a bárpulhoz, de úgy, hogy helyel-közzel ammannak közelében a bárskéken üle. Szöszke fejét oldalvást billentette s azonmód bal orcája és válla közé ügyeskedte a meg nem semmisült pezsgős palackot a nyakánál fogva, (mert csak a sámpányeres poharak tűntek át a nemlévőségbe), majd pördítette egyet rajta elengedvén, ám kiálló, busa csecsével elkapta, úgy, hogy azzal a ruganyos, delejes bal dudával bordakosarához szorította, aztán valahogy a két roppant feszesen gömbölyödő kebel közé parádézta, hogy e formás, de nagy terjedelmű istennői csodák az üveg nyakát majd szétroppantották, újra szabadon bocsátotta a butéliát és hagyta lapos hasán lefelé gurulni addig, míg előrehajolván derék-hajlatnál elkapta, mint egy lesben álló ragadozó, és csípőmaradványával magához szorította, végezetül jobbjával a megviselt pezsgősüveget visszatette a bárpultra. Elégedett mosollyal nyugtázta az összetett mutatványt. Idők elteltével úgy határozott, hogy helyet változtat, átruccan egy másik vendéglátóipari egységbe, még hozzá a híres Lila Kód kávéházba, a Szabad Zónába, az még mindig a Butélia Gömbhalmaz, csak másik bolygó, az Alcopabran 76, de most a mankók használatát mellőzi, az elpárolgott Nick iránti kegyeletből, ugye korább tőle kapa egy plusz támbotot. Felmerülhet a kérdés, drága olvasóm, nem lesz-e néki fárasztó fényévnyi távolságokat végigugrálni mindenféle gyógyászati segéd-eszköz segedelme nélkül? Nem! Amúgy sem! Bírja az iramot a buxa, hisz milói. Hanem elkezdett egykezével kotorászni retiküljében, és tudjuk, a női kézitáska sok mindent rejt magában, sőt mindent. Rövid keresgélés után előkapott egy tér-időgenerátort. Elkezdte nagy vehemenciával gombjait nyomkodni, mígnem a tér kilyukadván, tajtékot túrt körülötte, és az egykezes ténykedésére keletkezett habzó, interplanetáris résből származó vákuum beszippantotta és lökte tovább, egy testre szabott tér-időfolyosón, féregjáraton pillanattörédek alatt odajutott, ahová finom ujjai beprogramozták, történetesen a Lila Kód kávéházba. Ezt a módszert eddig nagyon ritkán alkalmazta tetemes anyagi vonzatai miatt. Leült a cafében, bal felét szorosán a falnak préselte, hogy ne látszódjék pillanatnyi örökös fogyatékosága, pezsgőt rendelt és csak ott ült mikroaionokon keresztül, mankó nélkül, férjét, IV. Amenhotepet fel nem ismerve, Primus eljövetelét várva, de az ezután következők már leírtak egy Pertu ürügén.

Katt.

Elkezdődött a világ, amelyben nem esnek le a tárgyak. Az emberek megfogják egymás kezét, de mielőtt elindulnának, egyikük még elhajít egy követ, és az nem esik le. Nem látjuk, de nem is halljuk. Ez épp elég – elkezdődött.

Nincs többé tétje az egésznek, nem számít súly, anyag, méret, forma, csak az akarat. Tessék megnézni minket, ilyenek vagyunk, ilyenek ott az emberek, ahol nem esnek le a tárgyak, ahol nem számít a magasság és a mélység, csak a szeretet. Most nagyon lassan megfordulunk, hogy hátulról is szemügyre vehessenek minket, aztán elmegyünk. Itt hagyjuk az úrt magunk után, a hiányt, és majd azt mondogatják, oh, bárcsak visszajönnének az emberek, akik egy olyan világból jöttek, amelyben nem esnek le a tárgyak, de mi nem halljuk, mert messze vagyunk, nagyon messze, egy másik világban, ahol nem esnek le a tárgyak.

Vattuor, a szenvedélyek fája, és mellette a part szakad. Ha lennének itt képeslapok, egészen biztosan ezt a fát ábrázolnák, a lemenő nap fényében, a tengerbe vesző meleg és a hidegben is magasodó növény, az alig-fény és a tudás nélküli vadság kettőssége egyetlen képen.

De nincsenek ilyen képek, nincsenek képek egyáltalán. Nem hagyjuk, hogy képek legyenek, nagyon szigorú törvényeink vannak, annak ellenére, hogy csak most kezdtük, annak ellenére, hogy még szinte fülünkben cseng a –

Katt.

Bár a kiindulópont közös, a távolodás észrevehető, kicsúsznak egymásból a pontok, eltávolodnak a tárgyak, kettészakad a táj, és a másik, amelyik ott marad, ahol leesnek a tárgyak, egyre halványul, kihullnak belőle a színek, a mienk pedig magára talál, fokozatosan erősödik.

Kiülünk a partra, és nézzük. Mintha hajó menne el, úgy lesz egyre idegenebb, távolibb a közös pont, a –

Katt.

Itt lapos a part, a valóság nagy öble, lassan sodródik el a világ, amelyben leesnek a tárgyak, finoman oldalaz a fősodor felé. Az örvények meghintáztatják, megrázzák néha, miközben halad a kanyarulat felé. Mire eléri, átlátszó az egész.

A part most folyó, aztán –

Katt

– már tenger.

Sikerült leráznunk magunkról a bűnösöket, és velük a bűnt, hát persze, ez a szellő az áldás, ahogy végigsimogat, már-már dicsér. Jóságos Hófehérek vagyunk, megtelünk a fátyol remegő árnyalataival, minden ráncban, redőben újabb patyolat. Ha ebben a világ-

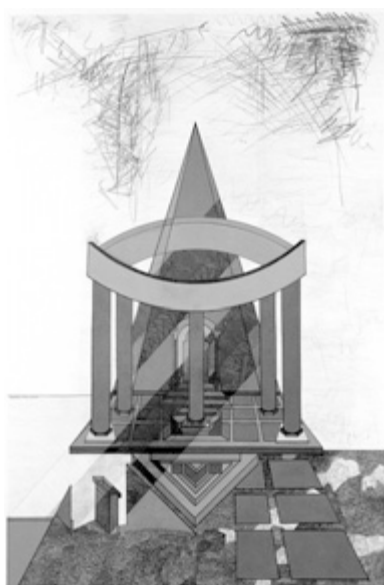
* Para-Kovács Imre *Lassú fény* című regénye 2004 decemberében jelent meg. Az itt olvasható szöveg eredetileg e regény része volt.

ban, melyben nem esnek le a tárgyak, lenne zene, most felzúgna: a telefonban Isten, melegen gratulál.

A feladat viszonylag egyszerű, meg kell érezni a pillanatot, hogy éppen benyitni készül, és mindannyiunknak az ajtó felé kell nézni, nem áhítattal, de kíváncsisággal, hogy rajtakapjuk, amint benyit, és Ő rajtakaphasson minket, ahogy figyeljük a nyíló ajtóban Őt. Mindenki egyfelé néz, mindenki vár, és akkor belép az igazi főnök, és kiderül: tréfa volt ez az egész, nem halhattak meg, nem halhatott, ki lenne akkor az Egyesítő, ki a Feloldó és ki a Megfeszítő, nem volt reális már az elején sem, hát persze, csak vicc volt, az alvezérek hulltak, de minket kimentett az összeomló világból, ahol leesnek a tárgyak, Ő.

Azért mentett ki minket, mert végig kételkedtünk, nem adtuk magunkat bele egészen, nem lelkesedtünk, nem mentünk, ha szóltak, jobbak voltunk, fehérebbek és nyitottab-
bak, hát persze –

Katt.

Ismétlem: mindenki egyfelé néz, mindenki, csak egy pillanatra, és akkor, de csak akkor Ő belép.

Kétezer éve nem sikerül.

Vattuor kiszáradt csomkján a kicsapódott só idegen hullámai. A partot megszakító meredek sziklatornyok, melyek körül kimosta a hegyet a víz. A Jóságos Hófehérek az ajtó előtt. A csontok, a csontok, a csontok.

Írás a falon. Gyerekes, kusza betűk.

Itt felejt minket végleg, de előtte alaposan megkínozt, hogy emlékezzünk, hogy emlékezzen. Tudjuk, tényleg volt valaki a gépteremben, amikor azt hittük, céltalanul, kormányozhatatlanul sodródik velünk az egész sziget –

Katt,

most hirtelen sziget.

– Nem aludni! – megy körbe suttogva az üzenet. Nincs alvás, mert álmunkban vissza-visz. Ha nem alszunk, egyszerűen csak magunkra hagy, a világban, amelyben nem esnek le a tárgyak, és lesz mit ennünk, lesznek pillanataink, amikor gondolkozhatunk. Mi leszünk az első emberek a sóban, akik eljutottak ide, mi leszünk az elsők, az egyetlenek. Visszanézünk, és elmondjuk, milyen volt, de nem készítünk feljegyzéseket.

A Közös Pont napján kimegyünk a partra, és megfogjuk egymás kezét. De mielőtt el-indulnánk, egyikünk felvesz a földről egy követ, és elhajtja. Nem látjuk a teljes ívet, de várjuk a csobbanást.

Várunk, nem indulunk.

És amikor letelik az idő, felsőhajtunk, és örülünk, hogy nem hallunk semmit.

Itthon vagyunk.

Nincs rajtunk teher, vége, hajtóvadászat emlékekre.

Üsd az emléket! Üsd az emléket!

Telítődik a part, az alámosott részeken leveles ágak forognak, a fenéken gömbölyű kövek. Nem ülünk egymás mellé, elszórva, nagy szünetekkel telepedünk le, a holt térben, a periferikus látás határán mozgolódnak a többiek. Estefény vagy alkonyfény van, esetleg hajnalfény, kovászos félsötét, amikor messzebbre látni, de a távolban semmi sincs.

A széleken zúgni kezdenek, üsd az emléket!, üsd!, lassan átveszik a többiek. Így megy órákon át. Aztán valaki feláll, és megfogja valaki kezét, de mielőtt elindulnának, egyikük elhajt egy követ. Nem látni az ívet, nem hallani a csobbanást. A többiek is szedelőzködnek, követ fognak, hajtanak. Még mindig itthon vagyunk, a világban, melyben nem esnek le a tárgyak.

Nyikorog a kerék, hátul feldohog egy dízel-rásegítő, elértünk a hegy lábához, innentől motorral megyünk. Fekszem a szalmán, álom és ébrenlét között. Szendereg bennem a Szörnyeteg, nem éhes, nem kíváncsi. Beljebb segítem, hagyom elnyugodni, aztán felállok és kinézek a deszka résein. Mellettünk cserjék, megtekeredett bokrok, por és kavargó szelek.

Felveszek egy marék szalmát, és eldobom. Látom az ívet, puhán lehullik. Nem hallok semmit. Emlékezem.

Évekkel ezelőtt egy konyhában feküdtem, kezemben vörösbor, körülötte üveg. El kellett volna mennem, de nem akartam, üres volt a lakásom, valaki éppen elment belőle, de azt mondta: visszajön. Keményen el tudom hagyni magam, ha egyedül vagyok, akkor is éppen harmadik napja jártam a várost, és tiltott szerekkel kísérleteztem magamon. Koszos voltam és kimerült, hosszú csíkokat toltam, ráítottam mindent, ami nem világított a sötétben, és nyelésben voltam, persze folyamatos nyelésben, vörös nők lógtak rólam, el-képesztő harisnyákban. Tizenkét részre osztottam a tízes adagot, a különbséget megettem, felkentem az ínyemre, és felgyorsultam a város iramára.

Kinéztam az ablakon, és tudtam: ugyanitt, ugyanekkor, egy másik síkon most visszafekszem, de itt állva maradok.

Elmaradt a Közös Pont, valahol hátul, szokása szerint elveszett. Valami nagy-nagy kor készülődött a jelen mögött.

▶ Trubadúrparódiák

PASTORELA

Ahol a hó véget ér
és kezdődik a tavasz,
az út mentén pásztorlányt láttam,
lobogós copffal,
rőt szoknyácskában.

Lányka, bókoltam, szebbet,
vonzóbbat, angyalibbat,
fincsibb pásztorlánykát nálad
dal nem dicsért, nap nem látott,
hold nem látott. Légy a párom,
s hancúrozzunk irigy szemektől távol.

Lovag, nálad daliásabbat
szem nem látott, nyelv nem dicsért,
mert kebel nem dobbant még
delibb legényért. De mi lenne a jutalmam,
ha leereszkedsz hozzám,
derék ifjú, jó lovag.

Lányka, érezd magad egyenlőnek,
sőt egyenlőbbnek, lásd háton fekszem,
légy úrnőm, emeld fel szoknyácskádat,
hajolj fölém, légy lovasom, kezd te,
szép pásztorlányka!

Így tett a lány. Megigazgatta
szoknyácskáját, hátradobta copfocskáját,
és a lovag ropta a roppot a pásztorlánnyal.
Három arany volt egy menet, de egyet
a lány öntudatból elengedett.

A virgonc Ámor csak nézte a bokorból,
s így szólt: nem szólok semmit,
csak jókedvemben énekelek.

PEIRE VIDAL MAGYARORSZÁGON

Mennyit vágattunk a kék tenger
 szikláitól a hegyeken át Pusztországig!
 Még ki sem szuszoghattuk magunkat,
 már szóltak a nyesztercék, a nyösztorcék,
 a nyenyerek, a tamtamok,
 a dallamtalan, hízelgő, órmótlan, zsíros szavak.
 Micsoda lagzi lesz itt, gondoltam, micsoda
 vér-, bor- és szófolyás! Micsoda mulatság!
 Még eszembe sem juthatott hölgyem, még be sem gyógyult
 a lovaglástól feltört fenekem, s már hallgathattam
 a királyi udvarban, költők gyűrűjében a hantát,
 a handát, a sok dicsérő szót, amivel az énekesek
 bedörzsölik, legvégül kinyalják a magyar urak füleit.
 Micsoda lagzi, micsoda vér-, bor- és szófolyás!
 Sehol egy csíny, egy rím, amely megédesítené
 a legsótlanabb, legarcatlanabb hantát is.
 Majd karszékén az úr jóllakva
 hátradől: jön a hajlongás, aztán lakoma után
 a térdeplés, a menyecskék dolga; hiszen
 az itteni nőket – noha szépek ugyan –,
 hölgyeknek nemigen nevezhetnénk.

Csak jussak egyszer haza, Péter király!
 Adná az Ég, hogy lássam újra a kék tenger szikláit,
 Katalóniát, s te, szófogadó hölgyeid gyűrűjében
 meghallgathasd fülbemászó rímeim!

▶ Homok és macskaszar

A múlt homokjába kaparva, mélyen
elások minden régi, szörnyű titkot,
de néha, egy-egy földrengéses éjen
felszínre buknak menthetetlen itt-ott;
egy rossz emlék felszínre hozza nyomban
őket, mint ifjú régész Egyiptomban
évezredes, megkövült macskapiszkot.

Hiába ásnád szégyened a múltba.
A Sors homokja fogad közt megreccsen,
és ahogy lassan nem lesz fogad már egy sem,
kísért kudarcaidnak íze újra;
mert míg a homok lassan elperreg,
ők maradnak, s feltöltik lelkedet,
bús homokozót szikkadt macskapiszkok.

▶ Status

Cardialis, légzőszervi panasza nincs.
Panasza nyelésre, gyomrára nincs.
Hasmenés és székrekedés nem váltakozik. Obstipatio nincs.
Hasi resistencia nem tapintható.
Vizelete rendben.
Előző ellenőrzéstől eltelt időben véres széklete nem volt.
Étvágya jó, hányás nincs.
Általános állapota kielégítő.

Hajók egykor és most ◀

Egyszer, mikor még bamba kisgyerek
voltam, s a távol kéklő tengerek
úgy vonzottak, mint hús a döglegyet,

mily boldogság volt akkor, mily öröm
egy keddi cetvadászat szakkörön
csónakban szállni, túl a sarkkörön!

Mily szívdobogás volt, mily izgalom,
midőn egy fürge, tarka íjhalon
megbillegett törékeny kis hajóm!

Mit tudtam még, hogy nincs szörnyűbb veszély,
mint az őrjítő női vad szeszély,
s a véle járó patkóbélfekély.

Ámultam csak a ferde női nem
okozta kínban fetregő, igen
káromkodó hím felmenőimen.

Hová röpi sok boldog gyermekév!
Megnyúzva hörgöm mostan elmetélt
torokkal neved véres permetét.

—

Én nem tudom, hol volna most a jobb.
Hol tudnám elfeledni mosolyod –
Tarsisba már nem indulnak hajók.

▶ Az én kis falum

Káva szélén ülve elaludt a molnár,
 Bele is borulna, ha most rája szólnál.
 Hívja ide, idesanyám, Barta tiszteletest!
 Káka nő a Körös partján, némi sással vegyest.

Megérett a papsajt hátul a ganénál,
 Nem ismerek szebbet a szép Vargánénál.
 Van már neki tíz gyereke, bárhogy veszem sorra,
 Egy se ütött az apjára, csak a vén kántorra.

Petróleumlámpa ég az istállóba,
 Nem állok én többet Papp Sanyival szóba.
 Nem ért haza a kocsmából Papp Sanyi időbe,
 Bennégett a szárazkolbász mind a füstölőbe.

Kiment Zsófi néni a kertbe kapálni,
 Kifordult a lába alól a rossz sámli.
 Nem szólalt meg azóta se, csak fekszik az ágyba,
 Nem megy bizony soha férjhez Kósék ronda lánya.

Ürgét önteni ment Marhás Pirke nemrég,
 Meglelték a vedrét, a mellé temették.
 Jól danol az öreg kántor, mikor be van szívva,
 Kovácséknál beérett a bercencei szilva.

Rozsdás szögbe lépett a pap felesége,
 Egész éjjel ordít, nincsen sose vége.
 Nem fog többet miskárolni szegény Oláh Bandi,
 Bedagadt a nagylábujja, el kellett altatni.

Disznóólba hajlik az eperfa ága,
 Nem hajlik a babám a disznólkodásra.
 Tegnap este elkaptam az ól mögött a Csillát,
 Édesnéném húzta ki a hátamból a villát.

Bátyám beoltotta az öreg körtéfát,
 A csösz meg lelőtte, mert nem ismer tréfát.
 Káka tövén költ a ruca, fa hegyén a fácán,
 Sose marad almás pite estére a tálcán.

A szépség mulandó, a csúnyaság örök,
 Az én orromból már kilógnak a szőrök.
 Ronda volt a nagyapám is, mégis sokra vitte,
 Eltették a koponyáját acetaldehydbe.

Eltörrik a pátosz a tükörben ◀

A védettség jut eszembe és rögtön nem
lesz egy szavam sem jó darabig üres monitornak
nézem a környéket aztán a fáktól elmúlik
mindez a fáktól melyekhez még érzelmileg
sem kötődöm pedig milyen jól hangzana és
az egészet
megfejlhetném egy német idézettel csak a
mihez tartás végett mert a német idézetek
kitöltik a versteret blokkolják az olvasót és
ha újakezdi más dimenziókba jut
mondjuk ha belemászik ebbe a szövegbe itt
rögtön az ő felelőssége is megnő és ebben
a pozícióban sokkal közelebb érezhet magához
ahogy kint ül a kertben egy pohár borral kezében
és élvez a mátyásmadarak rajongását bár
ezek a jószágok félreviszik az értelmezést
ide kéne valami a Goethe-Breviáriumból
hogy tovább fokozza az érzelmeket igazolván
a pátosz létjogosultságát e közegben
és ha esőt írok köré a házba siet hogy
műveltségének megfelelő szimfóniát rakjon
fel a lemezjátszóra belekalkulálván az eső
ütemét is persze innen a nyugalom oldaláról
is lehet próbálkozni a lényeg felszínre hozásával
mikor szolid hegedűsorok bontják ki
a valóságot meg az olvasmányélmények
és a könyvjelzőként is működő tölgyfapadot
az udvaron még nem is említettem
összeköthetném ezt a képet olyasmivel
hogy ilyen tölgyfapadot legutóbb Varsóban
vagy Berlinben láttam nem baj ha még az
életben nem jártam azokon a helyeken
de szépen beleülepszik a hangulatba
amit közvetíteni szeretnék a működő
kultúráról és nem elhanyagolható szempont
az eddiginél is jobban ellazítaná emberem

II.

Egyre bizonytalanabb vagyok és félek
hogy nem lesz vers abból amiből szeretném
pedig megteszek mindent különböző
mondaköröket gyűrok szerves egészé
a mostani világgal vigyázva hogy bizonyos
mítoszokat ne bántsak sőt kiemeljem őket
abszolút sikerült ráhangolni érzéseim a
költészet ezen aspektusára születnek
szonettek titkos antik istenekről persze úgy
megcsavarva hogy posztmodern életérzésre
reflektáljanak az ajánlások is megvannak ennek
annak mesterek előtti kötelező tisztelgések
szép hajlékony utalásokkal elveimet is úgy
adva fel hogy erénynek tűnjön feladásuk mégsem
érezem az erőt pedig figyelek hogy a margóig
ne jussak el bár egyre idegesebb leszek ettől
meg attól hogy egyre többször szól ki
az az ember nevezzük szövegbúvárnak hogy
szétesnek az épületeim a hídjaim agyondíszítettek
némely részeknél
szinte kihajol úgy magyaráz hogy legyen
elég tisztesség is van a világon

A világon minden megváltozik... ◀

Todalas cousas eu vejo partir...

A világon minden megváltozik,
ahogy eddig minden megváltozott,
látom, mint változik az itt, s az ott,
ahogy az idő mindent eltemet.
*Csak a szív az, mi sosem változik,
barátomé, ki engem szeret.*

Az ember szíve így változik meg,
attól, hogy szeret vagy nem, hitemre,
változik, akár a föld felszíne,
s megváltozik az, ki vagyont szerez.
*Csak a szív az, mi sosem változik,
barátomé, ki engem szeret.*

Látom jól, miként lesz minden mássá,
a kint a bent, a ma és a holnap,
mássá lesz az ember, tegyen jót, rosszat,
s innen vagy onnan fújnak a szelek.
*Csak a szív az, mi sosem változik,
barátomé, ki engem szeret.*

Fordította M. József Karcsa

* Santiago de Compostela-i polgári családból származott, a kasztíliai Bölcs Alfonz (1221–1284) valamint a portugál uralkodók, III. Alfonz (1210–1279) és Dénes király (1261–1325) udvarában élt és működött, nyolcvanegy alkotása maradt fenn, nagy termékenységet kortársai rossz szemmel néztek. A galego-portugál líra mindhárom műfajában alkotott, versei közül néhány filozófiai ihletésű.

▶ **Vigo terén áll templomunk...**

Eno sagrado, en Vigo

Vigo terén áll templomunk
Én, szép leány, itt táncolok.
Ej, szerelem!

Vigo terén áll templomunk,
Én, karcsú lány, itt táncolok.
Ej, szerelem!

Én, szép leány, itt táncolok,
Barátomról hírt nem kapok.
Ej, szerelem!

Én, karcsú lány, itt táncolok,
Szeretőről hírt nem kapok.
Ej, szerelem!

Barátomról hírt nem kapok,
Szűzen, a téren táncolok.
Ej, szerelem!

Szeretőről hírt nem kapok,
Szűzen Vigóban táncolok.
Ej, szerelem!

Fordította Solyom Réka

* XIII. századi, vigói *jokulátor*. Hét *cantiga de amigo*ja igen nagy művészi értéket képvisel, úgy tűnik, egymással is kapcsolatban állnak, egy fiatal lány első szerelmének történetét mesélik el, különlegességük, hogy egy kivételével szinte egyedülálló módon a dallamuk is fennmaradt.

JOAM GARCIA DE GUILHADE*

A bánatos szerelmesek ◀

Quantos an gran coyta d'amor

A bánatos szerelmesek,
akik közé ma tartozom,
hamar halnának, jól tudom,
és csak ínyükre volna ez;
de hölgy, míg téged lát szemem,
életben tart e szép alak,
hogy várjalak, hogy várjalak.

Bajomból meg nem gyógyulok,
sokáig égette szemem
fényed, s hiába, Istenem,
hazudni néked nem tudok,
hölgy, csak jöttödre gondolok,
életben tart e szép alak,
hogy várjalak, hogy várjalak.

És azt hiszem, rosszul teszik,
akiknek kín a szerelem,
hogy halálra vágynak, mert nem
voltak boldog szerelmeik,
amint, hölgy, nékem vagy te itt:
életben tart e szép alak,
hogy várjalak, hogy várjalak.

Fordította Gergely Veronika

* III. Alfonz portugál király (1210-1279) udvarában működő kismemesi származású alkotó, aki a jelek szerint részben költészetéből élt és *cantigáinak* terjesztésével vándorló *joglárokat* is megbízott. *Cantiga de amort*, *cantiga de amigót* és csúfolódó dalokat egyaránt írt, korának egyik legeredetibb hangú és humorú alkotója.

Moduláció

Richard Shusterman *Pragmatista esztétikájáról*

Az irodalom és a művészetek elméleti kérdései iránt érdeklődő szlovákiai magyar olvasók számára különös jelentőséggel bír, hogy az amerikai filozófus, esztéta, Richard Shusterman *Pragmatista esztétikáját* viszonylag rövid idő alatt két fordításban is megjelentette a Kalligram Kiadó: először szlovák, majd magyar nyelven¹. Igaz, a magyar változat Shusterman könyvének első teljes, európai fordítása, abból a kiadásból ugyanis, ami alapján a szlovák készült (1992), hiányzik az utolsó fejezet. Nemcsak a terjedelmi különbségek miatt érdekes azonban szóba hozni az egyébként jól sikerült szlovák fordítást. Noha a két kiadás élén olvasható szerzői előszó – néhány apró mozzanatot leszámítva – megegyezik, mégsem állítható, hogy ugyanazt jelenti a két eltérő nyelvű és kultúrájú olvasóközönség számára. Másként „hangozhat” Shusterman pragmatista esztétikája az elsősorban nyugati (angolszász, francia és német), strukturalizmus utáni irányzatok felé tájékozódó magyar olvasók, és a szláv strukturalista hagyományokat, illetve neostrukturalista koncepciókat behatóbban ismerő szlovák (és esetleg szlovákiai magyar) olvasók számára. A könyv fogadtatását ezenkívül bizonyára befolyásolják a pragmatista filozófia szlovák² és magyar recepciója közti esetleges különbségek is. Ezeknek a tényezőknek a filológiai-komparatív felmérésére nem vállalkozhatom, ellenben a könyv nagy vonalakban való ismertetése mellett felvetnék néhány olyan szempontot, amelyek a – mondjuk így – szláv befogadó közeg felőli megközelítés indokoltságát támasztják alá, s ennyiben egy más irányú olvasatot körvonalaznak. Az ilyen irányú közvetítés persze akkor érné el célját, ha a hivatkozott szövegek közül minél több magyar fordításban is hozzáférhető volna. Reményeink szerint ez sem késik már sokáig...

A könyv első fejezetében Shusterman John Dewey esztétikai nézeteinek kiváló összefoglalását adja, mindenekelőtt a szerzőnek *Art as Experience* című írására támaszkodva. Dewey esztétikáját az Amerikában oly meghatározónak mondható analitikus művészet-filozófia előfeltevéseivel szemben fejti ki, s közben egyes kontinentális filozófusok (Nietzsche, Foucault, Derrida, Bataille, Merleau-Ponty) nézeteivel való hasonlóságokra

¹ Shusterman, Richard: *Estetika pragmatizmu*. Fordította: Zdenka Kalnická és Emil Višňovský. Bratislava, Kalligram 2003; Shusterman, Richard: *Pragmatista esztétika*. Fordította: Kollár József. Pozsony, 2003, Kalligram.

² 1998-ban jelent meg Emil Višňovský és František Mihina szerkesztésében egy alapos bevezetéssel és részletes portrékkal ellátott vaskos válogatás a pragmatizmus és a neopragmatizmus képviselőinek (Ch. S. Pierce, W. James, J. Dewey, R. Rorty) tanulmányaiból: *Pragmatizmus*. Bratislava, IRIS 1998. Csak sajnálhatjuk, hogy az *Art as Experience* nem szerepel benne. Rorty *Philosophy and the Mirror of the Nature* című könyvét 2000-ben jelentette meg a Kalligram Kiadó szlovákul Lubica Hábová fordításában (*Filozofia a zrkadlo prírody*). Említést érdemel még a cseh recepció korai szakaszának egyik dokumentuma, nevezetesen Karel Čapek részletes ismertetője és kommentárja a pragmatista filozófiáról, mely először 1918-ban, bővített változatában pedig 1925-ben jelent meg *Pragmatizmus, avagy A gyakorlati élet filozófiája* címen. (Kötetben: Čapek, Karel: *Univerzitní přednášky*. Praha, 1987, Československý spisovatel. 263–335. o.)

mutat rá. Dewey esztétikáját nem a kanti, hanem a hegeli tradíció örökösének tartja (holizmusa, organicizmusa és historicizmusa okán), egyes nézetei azonban az újabb esztétikai koncepciók irányában mutatkoznak igazán párbeszédképesnek (befogadélméletek, a test filozófiája és esztétikája). Dewey arra törekszik, hogy a művészetet kiszabadítsa az elitista kritika zárt „rekeszeiből”, hogy a mindennapok részévé tegye – ne csak dísz legyen, vagy egy távoli álomvilágként funkcionáljon, hanem a nyújtott élmény révén újabb és újabb impulzusokkal gazdagítsa életvilágunkat. Dewey esztétikájának központi fogalma az élmény, mely értelmezésében életünk olyan különleges jelentőségű eseményét jelenti, mely illanó és törekeny volta ellenére kiválik a többi élmény közül, s hosszú idő után is emlékezetes marad. Ha az ilyen élmények vagy tapasztalatok mibenlétéről és természetéről akarunk bármit is megtudni, a műalkotások nyújtotta, egész lényünket átjáró esztétikai tapasztalathoz kell fordulnunk. A művészet feladata az amerikai filozófus szerint az élettapasztalat egységesítő elrendezése; a létélmény és az esztétikai élmény tehát szétválaszthatatlanul összefonódik, kölcsönösen átjárja egymást. A művészet létformáló erővel bír. Ennek a tapasztalatnak, tehát az esztétikai hatásfolyamatnak kell irányadónak lennie a művek értékelése és teoretikus reflexiója esetén is. Dewey szerint a műalkotás csupán *in actu*, a befogadás pillanatában létezik, ezért egy jelentésében végérvényesen sohasem lezárt, hanem a további tapasztalatok irányában nyitott, alakuló, alapvetően dinamikus képződményként fogható fel.

Érdekes itt emlékeztetni arra, hogy Shusterman a fordítás(ok)hoz írt előszó második részében a dewey-i pragmatista esztétika és Jan Mukařovský esztétikája közti párhuzamokra hívja fel a figyelmet, miközben hangsúlyozza, milyen fontos ösztönző szerepe is volt a cseh esztéta munkáinak abban, hogy fokozatosan magáévá tudta tenni John Deweynek a művészet funkciójáról és az esztétikai tapasztalat természetéről vallott nézeteit. Shusterman szerint mindkét teoretikus a művészi struktúra dinamikus és dialektikus felfogását vallotta; az esztétikum megjelenését nem korlátozták kizárólag a művészetek szférájára, igyekeztek annak érvényességét kiterjeszteni az élet egyéb területeire is; mindketten irányadónak tekintették a szubjektum egyéni esztétikai tapasztalatát, a partalan relativizmus csapdáját azonban a művészetek esztétikai normáinak közösségi meghatározottságát hangsúlyozva próbálták elkerülni; az esztétikum antropológiai gyökerét mindketten bizonyos testi tapasztalatokra vezették vissza. Ez utóbbi belátás kapcsán Shusterman Mukařovský egyik nyilvános előadásának szövegváltozatára hivatkozik (*Az esztétikai norma problémái*)³, melyben a szerző olyan antropológiai állandókkal magyarázza az esztétikai normának a történeti változások ellenére is megőrződő bizonyos fokú stabilitását, mint az emberi szervezet fiziológiai folyamatainak ritmusa, vagy a test szimmetrikus felépítése⁴. Hozzáteszi azonban, hogy ezek nem valamiféle abszolút mércét képviselnek, mely egyedüli letéteményese lenne az esztétikumnak, hanem sokkal inkább olyan orientációs pontoknak tekinthetők, melyektől el lehet rugaszkodni, melyeket nemcsak betartani lehet, hanem esetenként felrúgni is. Ugyanitt olvashatjuk, hogy noha az esztétikai funkció dominanciájáról a műalkotásokkal kapcsolatban beszélhetünk, maga az esztétikum nem csak a művészeti szférában jut érvényre; ettől sokkal tágabb hatósugarú, kísérő jelensége lehet az emberi élet, a mindennapi életgyakorlat különféle területeinek is (pl. öltözködés, lakberendezés, a test kultúrája stb.).

Ugyancsak a könyv szláv tradíciók felőli olvasatának indokoltságát erősíti meg Lubomír Plesník František Miko szövegfelfogásának és irodalomszemléletének pragmatista jegyei-

³ Mukařovský, Jan: Problémy estetické normy. In: *Uč: Cestami poetiky a estetiky*. Praha, 1971, Československý spisovatel. 35–49. o.

⁴ Mukařovský: i. m. 44–45. o.

ről írott tanulmánya is⁵, melyben a szerző külön kiemeli a Shusterman által is részletesen tárgyalt Dewey-tanulmány (*Art as Experience*, 1934) és a szlovák irodalomtudós könyvének (*Aspekty literárneho textu*, 1989) előfeltevései közt tapasztalható analógiákat. Mindenekelőtt a művészetek akadémikus, „muzeális” felfogásával szembeni kritikát és a befogadó individuális esztétikai élményére alapozó művészetfilozófiát, mely nem az életvilágtól független öncélú teoretizálásban, hanem az egyéni lét élményszerű gazdagításában érdekelt. A Dewey–Miko kapcsolat esetében nem közvetlen, még csak nem is áttételes hatásról beszélhetünk, inkább az eltérő történetiségből adódó szemléleti különbségek és különböző diszciplináris területek *ellenére* megmutatkozó rokon belátásokról. Shusterman könyvét olvasva további kapcsolódásokra is felfigyelhetünk az amerikai filozófus és a szlovák filológus munkái között, de ez már egy önálló tanulmány témáját képezhetné.

A művészi gyakorlat és elmélet, a megértés és az interpretáció, illetve az esztétikai érték problémáit tárgyaló fejezetek után következik a monográfia egyik legizgalmasabb fejezete, melyben a szerző a populáris művészet esztétikai kihívásaival néz szembe. Shusterman hat pontban foglalja össze a populáris kultúrával kapcsolatban leggyakrabban felmerülő esztétikai kifogásokat. Előbb röviden ismerteti az egyes állításokat, majd felsorakoztatja a velük kapcsolatos elméleti és történeti ellenérveit. Cáfolja azt, hogy a populáris kultúra alkotásai által nyújtott élvezet hamis (felületes és illanó) élvezet volna, mely csupán pillanatnyi gyönyörözést kelt. Szerinte ugyanis a rövid ideig tartó, efemer és mulandó élvezet ugyanúgy élvezet, mint a maradandó hatást implikáló esztétikai élmény. Értéke épp mulandóságában van, abban, hogy vágyat ébreszt más hasonló élvezetek iránt. A tartósság kívánalma pedig olyan elérhetetlen (teológiai gyökerű) célként lepleződik le, melyet a magas kultúra aszketikus kritikussai támasztanak a (magas) művészettel szemben. Vitázik azzal a nézettel is, hogy a populáris kultúra művei túl felületesek ahhoz, hogy komoly intellektuális elvárásoknak is megfeleljenek, hogy a művek sztereotípiákból és klisékből építkező jelentésszerkezete nem kellően összetett és kifinomult ahhoz, hogy valódi kihívást jelentsen az igényes olvasók számára is. Ez a jellemzés, bár nem teljesen alaptalan, mégis leegyszerűsítő és torzító, mondja Shusterman. A populáris irodalom, zene és film számos alkotásáról ugyanis elmondható, hogy él a többszörös kódolás és a tudatos intertextuális beágyazás eljárásaival. A modernizmus kultúrája a magas irodalmat az innovációval, a kísérletezéssel, az eredetiségre való törekvéssel kapcsolta össze, szembeállítva vele a populáris műfajokat, melyek a standardizált, változatlan irodalmi formák átörökítésében és monoton ismétlésében érdekeltek. Az eredetiségre való feltétlen törekvést Shusterman az írói szubjektivitás és művészi zsenialitás romantikus mítoszának huszadik századi nyúlványaként fogja fel, miközben hangsúlyozza, hogy a magas irodalom alkotásai is ugyanúgy konvenciókból és toposzokból építkeznek (a posztmodern irodalom és művészet gyakran reflektálja ezt a tapasztalatot), bármiféle innováció is csupán ezek hátterében képzelhető el. A szonettnek és a tévésorozatnak ugyanolyan szigorú műfaji szabályoknak kell megfelelnie, ami viszont nem gátolja a szerzői kreativitás érvényesülését. A populáris regiszter életképességét bizonyítja az új műfajok (film, videoklip, tévésorozat) megszületése is. Egy következő vélekedés szerint a populáris művek nélkülözik az adekvát művészi formát. Mivel teljesen a „tartalomra” összpontosítanak, mely szinte elnyeli a formát, a művészi-formai kidolgozottság a művek megalkotásában csupán alárendelt, elhanyagolható szerepet játszik. Ezzel a tézissel Shusterman azokat a populáris műveket állítja szembe, melyek fokozottan élnek az intertextuális stratégiák kínálta lehetőségekkel, értve ez alatt nemcsak az idézést, az imitációt vagy a paródia technikáit, hanem a szövegek poétikáját, stílusát és fikciós létmódját hangsúlyozó önreflexív eljárásokat is.

⁵ Plesník, Lubomír: Pragmatické aspekty Mikovej koncepcie textu. In: *Uő: Pragmatická estetika textu*. Nitra, 1995, Všpg v Nitre. 87–111. o.

A könyvben két részletesebb műelemzés található, az egyik T. S. Eliot *Egy hölgy arcképe* című versének, a másik pedig egy Stetsasonic nevű rap-zenekar *Talkin' All That Jazz* című számának interpretációja. T. S. Eliottól a rapig – ez talán mindennél többet elárul Richard Shusterman pragmatista művészetfelfogásának dimenzióiról.

A könyv utolsó fejezetében Shusterman egy interdiszciplináris hatókörű, testközpontú tudomány koncepcióját vázolja fel. A *szomaesztétikának* keresztelt diszciplína érdeklődésének homlokterében a test esztétikai működése áll, a test és a benne rejlő szépség külső érzékszervek általi, illetve belső megtapasztalása; nemcsak a külső reprezentációnak szentel figyelmet, hanem az általa keltett élmény(ek)nek is. A testre úgy tekint, mint a kreatív önformálás terepére, de ezzel együtt olyan érzéki médiumnak is látja, „amely ráirányítja a figyelmünket minden egyéb esztétikai tárgyra és olyan dolgokra is, amelyeket általában nem tekintenek esztétikainak.” (496. o.) A testtel való törődést, a test művelését, építését az akaraterő és ezzel szoros összefüggésben az erényes cselekvés, a mentális egészség és pszichológiai önuralom fejlesztésével, az örömszerzéssel, valamint a hatalomgyakorlással hozza kapcsolatba. Olyan különmemű gyakorlatok és stratégiák válnak ily módon e diszciplína kutatási területévé, mint a tánc, a harcművészetek, a testépítés, az aerobic, a jóga, különböző erotikus művészetek, body-piercing, tetoválás, fogyókúrás programok stb. Ebből következik, hogy Shusterman egyaránt szorgalmaz antropológiai, szociológiai, történelmi, fiziológiai és pszichológiai irányú kutatásokat a testtel kapcsolatban. A szomaesztétika nem marad meg izolált, az adott teoretikus vagy bölcseleti életvilágát végképp nem érintő, nem befolyásoló-formáló „vegytisza elméletnek” (498. o.), hanem, éppen ellenkezőleg, a testben rejlő esztétikai lehetőségek kiaknázásán keresztül az élet minőségének javítására törekszik⁶. Miként azt a szlovák kiadás alapos utószavából megtudhatjuk, Shusterman nem csak prédikálja, hanem éli is pragmatista eszméit: naponta fut, táncol és nyilvános kurzusokat tart a test és az identitás, a táplálkozás, a sport és a szex kapcsolatáról.

A *Pragmatista esztétika* szerzője mindenekelőtt a gyakorlati hasznosság szempontját tartja szem előtt, elégtelennek ítélve azokat a filozófiai koncepciókat, melyek kimerülnek a test textualizálását hangoztató diszkurzív gyakorlatokban. Még határozottabban fordul szembe az esztétikai élvezet azon elképzeléseivel, melyek nem számolnak a test megtapasztalásával járó érzéki és emocionális élménymozzanatokkal. Az esztétikai tapasztalat Shusterman szerint – s ebben Mukařovský is igazat adna neki – nem korlátozódik csupán a művészetek befogadásának területére, túlmutat a művészet mindenkor történetileg adott határain, hisz ugyanúgy része a természet vagy a test „élvező” érzékelésének is. Az esztétikát ezért, érvel az amerikai filozófus, (újra) össze kell kapcsolni az emberi test működését befolyásoló és szabályozó szükségletekkel, ösztönökkel, energiákkal, illetve olyan „organikus” alapú ritmikus folyamatokkal, mint a feszültség-oldás, lassítás-gyorsítás, nyomás-felengedés. Ezek a folyamatok a szervezet ideális homeosztatisz állapotának megteremtésében és fenntartásában érdekeltek, s a külső környezeti hatásokkal szembeni válaszreakciókként értelmezhetők. Shusterman szerint ugyanis – s ezzel a filozófiai hermeneutika pánlingvisztikus téziseivel fordul szembe – vannak olyan, nem szabályozható, mélyen testi eredetű, de ugyanakkor értelemmel bíró tapasztalatok, melyek megelőzik a nyelvi megértést. Azon a véleményen van, hogy létezik olyan megértés is, amelynél nincs szükség interpretációra. Ezzel kapcsolatban épp a populáris kultúra adta

⁶ Jóllehet a könyvben nem történik rá utalás, Shusterman testesztétikája, mely az ember és környezete harmonizálásán keresztül az élet megjobbítását, minőségének javítását, egyszerűen fogalmazva a boldogságkeresést célozza meg, kapcsolatba hozható Schopenhauer *eudaimonológiájával*. Az szintén egy olyan tapasztalati (élet)bölcsesség megszerzését tűzi ki célul, amely „a boldog életre való útmutatás”-ként szolgál. Schopenhauer, Arthur: *Életbölcsesség*. In: Uő: *Szerelem, élet, halál. Életbölcsesség*. Szerk. Dörömbözi János. Budapest, 1989, Gönczöl Kiadó. 171. o.

élvezetekre hivatkozik; említi például a táncszerű testmozgással járó együtténeklés élményét a rock-koncerteken, mely jellemzően nem diszkurzív, hanem testi eredetű esztétikai válaszreakció.

A test esztétikai hatástényezőinek revitalizációjával és pragmatista alapú reflektálásával kapcsolatban végezetül két cseh szerző munkájára hívnám fel a figyelmet. Noha egyikük sem a pragmatizmus elkötelezettje, a kultúra olyan területeivel, jelenségeivel foglalkoznak, amelyek jól belesimulnak a shustermani szomaesztétika programjába.

Jiří Vaněk *A gondolkodás és a test esztétikája* (1999)⁷ című könyvében a testtel kapcsolatos nézetek történetének rövid áttekintését adja, érintve a kérdés bizonyos társadalmi, ontogenetikus, művészet- és kultúrtörténeti vonatkozásait. Ezek után külön fejezetben foglalkozik a megélt és a művészileg megformált pornográfia és szado-mazochizmus jelenségével, elsősorban képzőművészeti példákából indulva ki. Rámutat többek között a pornográfia paradoxonára: miközben a fő célja az, hogy felkeltse és minél tovább fenn is tartsa a szexuális vágyat, a test(részek) mechanikus mozgásának bemutatása – a monoton ismétlődés miatt – éppen ellenkező, anesztetikus hatást vált ki (az irodalmi művekre és a filmekre ez egyaránt érvényes). A szado-mazochizmust esztétikai dimenzióval is bíró (ön)destruáló gyakorlatként értelmezi, melynek nemcsak szexuális, hanem játékos és hatalmi vonatkozásai is vannak. Vaněk olyan – korábban kevésbé vizsgált – jelenségeket von be az esztétikai vizsgálódás körébe a testi élmények (pozitív és negatív tapasztalatok) kapcsán, melyekre Shusterman is hivatkozik: az élményeink és testünk használatának tökéletesítésére szolgáló praktikák között említi például a „konszenzuális szado-mazochizmust”⁸ is.

Más oldalról közelíti meg a testiség problémáját Růžena Grebeníčková *A test és a testiség az újkori gondolkodásban* (1997)⁹ című terjedelmes esszéjében, melyre Vaněk is többször hivatkozik. Megközelítésében a test se nem emberi kreáció, se nem műalkotás. Szerinte inkább arról van szó, hogy művészi „nyersanyagga” válhat: bizonyos mozdulatokat, ritmikusan ismétlődő mozdulatsorokat és gesztusokat művészeknek érzékelünk. A szerző példaként a testnevelésről és a táncról alkotott elképzelések történeti változatait említi. A gimnasztika és bizonyos értelemben a militarizált sporttevékenység átesztétizálásának 19. századi gyakorlatára hivatkozik: a testmozgás ebben a korban nemcsak a fizikai teljesítőképesség próbájaként jelenik meg, hanem mások (a passzív nézőközönség) számára bemutatott látványosságként is. A tánc kapcsán pedig a 20. század elejének azon elképzeléseit ismerteti, melyek a testmozgásnak ezt a formáját nyelvtani-jelmeleti fogalmak segítségével próbálták megragadni: a mozdulatok, gesztusok „grammatikájáról” és „szintaktikájáról”, táncnyelvről és táncszótárról olvashatunk ebben a részben. A sport és a tánc példája úgy válik fontossá a pragmatista szemlélet számára, hogy mindkettő a művészeteken kívüli területnek számító személyes életvilág átesztétizálására szolgált példát, mégpedig az emberi lét „testiségének” intenzívvé tett tapasztalatán keresztül. (Érdeemes itt emlékeztetni arra, milyen sokszor is hivatkozik Shusterman a szomaesztétikáról szóló fejezetben a sport különböző válfajaira, illetve arra is, hogy – miként már utaltam rá – maga is rendszeresen sportol és táncol.) Külön figyelmet érdemelnek Grebeníčkovának a haláltánc motívumával és tényleges gyakorlatával kapcsolatos megjegyzései. A *dance macabre*, a késő középkori művészet alkotásainak visszatérő témája, a kor általános közérzetét kifejező spontán testi mozdulatsorként értelmeződik: a középkori ember úgy fedezi fel és tudatosítja testi mivoltát s ezzel együtt annak mulandóságát, enyészetnek való kiszolgáltatottságát, hogy a tánc közben újra és újra szembetalálja magát a halállal; többször is szó szerint *kezet fog* a halált jelképező vigyorgó figurával.

⁷ Vaněk, Jiří: *Estetika myšlenia a tela*. Bratislava, 1999, IRIS.

⁸ Shusterman: i. m. 487. o.

⁹ Grebeníčková, Růžena: *Tělo a tělesnost v novověkému myšlení*. Praha, 1997, Prostor.

Talán nem meglepő, hogy mindkét idézett szerző, akárcsak Shusterman – persze más kontextusban és más hangsúlyokkal, de –, Mukařovský esztétikai nézeteit idézi meg és értelmezi újra. A *Pragmatista esztétika* elolvasása után azt a furcsa, bár a szellemtudományok történetében korántsem precedensértékű jelenséget figyelhetjük meg, hogy az új koncepciók megfogalmazói nem a megelőző, időben közelebbi irányzatoktól és szerzőktől nyernek ösztönzést, hanem a (valamivel) régebbi múlt szövegeihez fordulnak. Az analitikus művészetelmélet (Danto), a filozófiai hermeneutika (Gadamer) és a dekonstrukció (Derrida, Paul de Man) nézeteivel érdemi vitába szálló, azok bizonyos előfeltevéseit a maga nézőpontjából meggyőzően cáfoló Shusterman olyan szerzők (Dewey, Mukařovský)¹⁰ munkáiban talál ösztönzésre esztétikai vízióinak megfogalmazásakor, akik az említett nagy hatású irányzatok *előtt* alkottak, s mai nézőpontból esetleg úgy tűnhet, eddig nem bizonyultak oly mértékben szemléletformáló, paradigmaticus szerzőknek, mint az említett amerikai, német, francia vagy belga kollégáik. Richard Shusterman könyvének egyik tétje éppen az, hogy megkérdőjelezze ezt a vélekedést, s úgy mutassa be a két teoretikus munkáit, mint amelyek korunk esztétikai kihívásaira releváns válaszokat kínálnak.

¹⁰ A két név egymás mellett való szerepeltetése első pillantásra furcsának tűnhet. Természetesen botorság volna összemosni az önmagát tudományként tételező prágai strukturalizmus és a gyakorlati hasznosság elvét hangsúlyozó amerikai pragmatizmus nézetrendszerét. A köztük lévő rokon vonások viszont épp e szemléletbeli különbségek miatt még érdekesebbek. Egyébként született már olyan összehasonlító elemzés, mely Dewey és Mukařovský nézeteit veti össze művészetszociológiai szempontok mentén: Franke, Astrid: Integration versus Individualism? Art and Society in Dewey and Mukařovský. In: *Yearbook of Research in English and American Literature*. 15. kötet. Szerk. G. Narr. Fluck, W. Tübingen, 1999, 243–256. o.

Benyovszky Krisztián: *A jelek szerint*

Találás kérdés irodalmároknak: hol van az a hely (Bényei Tamás szavával élve „szöveg-tájéék”), ahol egyaránt jól érzi magát a formalista, a strukturalista, a szemiotikus, a hermeneuta, a dekonstruktivista, az ideológiakritikus, a pszichoanalitikus, a kultúr-antropológus és a szociológus? Nem nehéz kitalálni – a detektívtörténetben. Benyovszky Krisztián legutóbbi könyvében (*A jelek szerint. A detektívtörténet és közép-európai emlékműmai*. Kalligram, 2003) ez alapvetően az a hely, „ahová mindig jó visszatérni.” A detektívtörténetek világa olyan „lakható világ”, amely az ismerősség, a bensőségesség tapasztalatát kelti életre az olvasóban. S ez nemcsak az újraolvasás motivációit érintő kérdés, hanem az olvasás örömeinek igenlése is egyben. Mivel az olvasás örömeinek felemlegetése téves asszociációkat is kelthet, nem árt, ha megjegyezzük: *A jelek szerint* nem egy könnyed nyári olvasmány, bár bizonyos mértékű könnyedséget bajosan lehetne elvitatni tőle. Talán helyénvalóbb lenne a könyvvel kapcsolatban az értelmezés – s még inkább a jelfejtés – örömről beszélni. Az apró részletek megfigyelése gyakran váratlan, meglepő felfedezésekkel társul. A szoros olvasást a folyamatos önreflexió egészíti ki.

A kötet írásai önálló szövegekként is olvashatóak (meg is jelentek különböző folyóiratokban), itt is igaz azonban, hogy így együtt az összkép kicsit más. Közhellyel élve: a szövegek egymást olvassák. Több írásban felmerül például a detektívtörténet műfajának kérdése. A szerző többek között megállapítja, hogy a detektívtörténet „maximális mértékű műfajtudattal” és „műfaji invariánssal” rendelkezik. Michal Glowinski, lengyel irodalomtudósra hivatkozva kifejti, hogy ennek alapja a kötelező és a fakultatív elemek keveredésének aránya. Ebből kiindulva annak a kérdésnek ered nyomába, hogy mi a detektívtörténetek végső, nélkülözhetetlen eleme. (Amit most – hűen a könyv szelleméhez – nem fogok elárulni.) Szót ejt továbbá a műfaj tisztaságának megőrzéséért íródott szabálygyűjteményekről (Van Dine, Knox), valamint a detektívtörténetnek a vele határos vagy rokon műfajokhoz fűződő viszonyáról. Érdemes legalább a felsorolás szintjén számba venni a tanulmányokban felbukkanó műfaji jelölőket: kemény krimi, thriller, varázsmese, titokregény, titoknovella, talányos elbeszélés, tévékrimi, bűnügyi film, kémregény, találás kérdés, beavatási regény, gótikus regény, kísértethistória, fantasztikus elbeszélés és Pavel Vilikovský kapcsán: „detektív-séta”. Talán ennyi is elegendő ahhoz, hogy belássuk, nincs irigylésre méltó helyzetben az, aki rendet próbál tenni e kérdésben.

Benyovszky nemcsak ismerteti különböző teoretikusok elképzelését a detektívtörténet műfajáról, hanem igyekszik továbbgondolni azokat. Két látványos példát találunk a Daniela Hodrová és a Tzvetan Todorov koncepcióit taglaló írásokban. Szerzőnk nem fél beismerni, hogy számára Hodrová „háromszögének” értelmezése némi gondot okoz, s attól sem riad vissza, ha kritikával kell illetnie egy elképzelést (pl. Todorov gondolatmenetét a valószerűről). Másutt ellenben talán túlonként óvatosan is fogalmaz (lásd a Karel Čapekről írt esszét).

A detektívtörténet fogalmának pontosítása a téma egyik legnagyobb szaktekintélyének, Bényei Tamásnak a segítségével történik. Bényei felfogásában a detektívtörténet olyan díszítő (vagy inkább pontosító) jelzőket kap, mint klasszikus-analitikus, metafizikus

és antimetafizikus. Nem véletlen tehát, hogy a detektívtörténet műfaji kérdéseit érintő írások egyik kulcsgondolata a Bényei Tamás könyvéről írt ismertetésben olvasható (99. oldal). Eszerint a műfaj dinamizmusa – amelyet Bahtyin nem avuló találánya, a műfaji emlékezet éltet – teszi lehetővé, hogy az olyan, látszatra nagyon egyértelmű, már-már unalomig ismert jellegzetességeket felvonultató, többé-kevésbé merev konvenciókon alapuló szövegek, mint amilyenek a detektívtörténetek, nagyon sokféle módon olvashatóak és értelmezhetőek. Erre számos példát hoz a könyv a szociológiai olvasattól a detektívtörténet antropológiáját kifejtő értelmezésig.

Az interpretációk középpontjában jobbra olyan teoretikusok és nem-teoretikusok szövegei állnak, akikre gond nélkül ráragasztható a címke: közép-európai. Bár a fogalom – úgy vélem – inkább földrajzi jelölő, semmint valamiféle eszmei vagy gondolati azonosság, rokonság kifejezője. A könyv egyébként nem is állít ilyet, s kimondatlanul sem él ilyen előfeltevéssel. Mégis van jelentősége e közép-európaiságnak. Megint csak Bényei Tamásra kell hivatkoznunk. Nemrég megjelent könyvében – amellyel Benyovszky Krisztián sikeresen kezdeményez párbeszédet – Bényei bőséges szakirodalmat dolgoz fel. Idézem *A jelek szerintből*: „Külön figyelmet érdemel az a lista, amely a metafizikus és anti-detektívtörténetekként olvasható műveket veszi számba különböző nemzeti irodalmakban, beleértve a magyart is. A jegyzék kiterjedtnek mondható, 19 irodalmat tekint át, több mint száz címet sorolva fel, ezért nem marasztalható el a szerző, hogy a szlovák és a cseh irodalom (másokkal egyetemben) éppen kimaradt belőle.” (135. oldal) Noha igyekszik magát szerény kísérletként feltüntetni, *A jelek szerint* részben ezt a hiányt pótolja, így a Bényei-könyv hasznos és frappáns kiegészítéseként is olvasható. Hiszen az olyan nevek, mint Stanislaw Balbus, Karel Hausenblas, František Miko, Daniela Hodrová vagy Miroslav Petříček a magyar nyelvű irodalomtudományos diskurzusban – némi eufemizmussal élve – a kevésbé ismertek közé tartoznak. Benyovszky Krisztián tehát nagyon fontos közvetítő szerepet tölt be, ugyanakkor több is egyszerű közvetítőnél, mert – mint említettem – nemcsak újramondja Hodrová vagy Petříček elképzeléseit, hanem igyekszik ezeket produktívan továbbgondolni.

Hülyülős varánuszos? ◀

Michal Ajvaz: *Az öreg varánusz visszatér*

Mit mondhatnánk a műről, a szerzőről és a tálalásról? A fordító, Benyovszky Krisztián jól választott, a szürreáliákban tobzódó, bonyolult szöveget példás empátiával, tehetséggel és műgonddal ültette át, az utószóban megosztja velünk a mű beható tanulmányozásán alapuló felismeréseit, leírja a műfaji sajátosságokat, minden segítséget megad a JAK Világ-irodalmi Sorozat legodaadóbb olvasóinak, csak épp a szerző portréjával marad adósunk.

Pedig még csak most hallunk először Michal Ajvazról, nem tudjuk, hogy 1949-ben, Prágában született, cseh–esztétika szakon végzett a Károly Egyetemen (1967–1974), felnőtt életében pedig úgy tartotta fenn magát, ahogy a csehszlovák csúcsertelmiség legjelesebb figurái éltek világukat a husaki normalizáció idején: portás volt, éjjeliőr, fizikai dolgozóként tevékenykedett a művelődési házban, és az ország föld alatti vízkészleteit kutatta. Ajvaz mint költő, író, esszéista és a bölcsészettudományok művelője a föld alá szorult, jó másfél évtizedre, csak ilyen viszontagságok után léphetett színre mint a *Gyilkosság a Hotel Intercontinentalban* költője, *A könyv titka* című tanulmány szerzője, csak a kilencvenes években kommentálhatta a cseheknek Derrida *Grammatológiáját* és fordíthatta nekik Jünger *A márványszirteken* című regényét.

Nem tudom, ki hogy van vele, de engem még a háromméteres hüllők prágai kalandjainál is jobban érdekel a szerző mögött fölsejlő értelmiségi alakzat szellemi tájékozódása és meghurcoltatása. Magyarországon Ajvaz nyilván csak kalandvágyból ismerhette volna meg a föld alatti vízkészleteket, apolitikus, esztétizáló prózájával és teoretikus érdeklődésével sem hívta volna ki maga ellen a sorsot. Mégis olyan múltja van, mint a magyar értelmiség korábbi nemzedékeinek, melyek magukra valamit is adó képviselőit az ötvenes évek legelején kiszorították a kultúra városias formáiból, majd egy új korszakban nagylelkűen visszavették őket.

Ajvaz életútja olyan egyszerű, mintha nem is nagyon lett volna min tünődnie. Bár tizenévesként aligha vívhatott mindent eldöntő csatát a prágai tavasz idején, magától értető természetességgel választotta éltető közegének a normalizáció legnyomasztóbb éveiben kialakuló párhuzamos kultúrát, vállalva ezzel – ma már alig érthető radikalizmussal – a névtelenséget, a deklasszálódást, a dolgozó osztályokba való beolvadást. És még azzal sem könnyített a helyzetén, hogy a rezsím közeli katasztrófáját hirdető társadalomelméleteket tanulmányozza. Ennél alaposabb munkát végzett: felszámolta a hétköznapi tapasztalatainkból ismert világ filozófiai alapjait, majd maga teremtett más törvények szerint működő lehetséges világokat.

Ezen mesterkedett már másfél évtizede, *Az öreg varánusz visszatér* című kötetében, aztán a *Más város* (1993) című első regényében is, melynek cselekménye egy prágai antikváriumban indul, amikor egy ismeretlen ábécével nyomtatott könyvet talál a hős. A *türkiz-kék sas* (1994) című kötetében olvasható két kisregényben is kétségbe vonja e világ realitását, vagy legalábbis nem tekinti kitüntetettnek a létezésünket más lehetséges világokhoz, például az álmok birodalmához képest. *Aranykor* (2002) című regényében egy fiktív

szigeten élő fiktív népet ír le – az egzotikus tájakat és társadalmakat leíró etnográfusok és utazók írásmódját követve. Van még egy könyv terjedelmű esszéje, *A grammatikák álmai, a betűk fénye. Találkozások Jorge Luis Borgesszel* (2003).

Ebből már nagyjából kikövetkeztethetjük, hová sorolható a prágai állatsereglet ceremóniamestere. A rendszerváltó évtizedfordulón egyszerre került a könyvpiacra az antitotalitárius disszidens irodalom, és a rezsimet ellenzékével együtt elparentáló posztmodern. Hősiesen megküzdöttek egymással – de mi más lehetett volna a harc vége, mint kettős vereség. Ajvaz az utóbbi csoportba tartozik, hiszen a világ nála hierarchiába nem sorolt jelentések és értékek halmaza; a szerző kedveli a misztifikációt és az intertextualitás rejtelmét, a szörnyetegeket riogató szépségekről szóló elbeszéléseiben nagyon különböző stílárius elemeket helyez egymás mellé: a filozófiai értekezéstől a fantasztikumban bővelkedő pszichothrillerig terjed a skála. Egy önkomentárként olvasható, igen fontos helyen azt mondja a hős, hogy mindig is író szeretett volna lenni, bár még nem írt egy könyvet sem. A megíratlan könyvet viszont úgy képzei el, hogy az *A szellem fenomenológiája*, *A három testőr* és a *Maldoror énekei* legmegnyerőbb vonásait viseli magán.

De nem ezek a művek a legfontosabbak, hanem Prága mítosza, mert az még mindig élőnek látszik, a posztmodernt sem volt nehéz túlélnie.

Tözsér Árpád: *Milétoszi kumisz*

Tanulmányokat, esszéket, kritikákat tartalmaz Tözsér Árpád *Milétoszi kumisz* című kötete (Kalligram, 2004). Amint a cím is sugallja, a szövegek szerzője elsősorban költő, aki szívesen keres metaforákat, hasonlatokat, hogy érzékletesebben, egyszersmind – paradox módon – világosabban fogalmazza meg véleményét a kortárs és/vagy kanonikus, illetve újabban kanonizált neves írókról, költőkről és műveikről (Vörösmarty, Ottlik, Illyés, Mészöly, Esterházy, Szilágyi Domokos, Orbán Ottó, Tandori stb.).

Adva van tehát egy – jó értelemben vett – naiv költői nyelv, amely költészetről, irodalomról beszél; ugyanakkor adva van egy másik nyelv, amely az érzékektől eltávolodva a fogalmi meghatározottság szabályos, analitikus, precíz és biztonságos regisztere felé mutat, öntükröző alakzattá növesztve a kötetcímben szereplő Milétosz – és a látenszen megidézett Elea – filozófiai hagyományát. De nem csak erről van szó: Tözsér Árpád felfogásában a metafora a mai irodalomtudomány értelmező és kánonképző stratégiáira is vonatkozik, melyek szerinte azért jutottak zsákutcába, mert a posztmodern szövegek játékosága és szövevényessége a modern kritikai és tudományos diszkurzusok kánonképző gesztusaiban kizárólagossá vált, mintegy tét nélkülivé, súlytalanná téve a műveket, vagyis magát az irodalmat. Konzekvensen következik ebből, hogy Tözsér egyfajta középutat javasol mind az értelmezésben, mind a kritikában. Vagyis lebontva a posztmodern irodalomtudományi iskolák szigorú, a referencialitást és jelentésképzést elutasító szólamait megmutatja, hogy föl kell fedezni az irodalomban a játékoságon és virtuozitáson túlmutató jelentőséget, de úgy, hogy a fogalmiság, az analitikus nyelv azért „kéznél legyen”, mert anélkül nem, vagy nem egészen lehet jól művelni (az irodalomértést). A tudományos megalapozottság és nyelv fontos, hiszen képes rá, hogy megszólítsa az irodalmat. Tulajdonképpen e szándékok gyakorlati alkalmazhatóságát teszteli valamennyi Tözsér-írás, ezek közül is azonban a lehangsúlyosabban az első fejezet, amelynek a címe is hangzatos: *Költészet mint az irodalomtudomány provokációja* (utalás Jauss tanulmányára). Kérdés, sikerre tud-e vinni Tözsér egy ilyen – egyébként nem új – vállalkozást, tudja-e érvényesíteni és hitelessé képes-e tenni nyelvét illetve szándékait.

Az én meglátásom (sommásan) az, hogy egyelőre nem, vagy korántsem teljes hatékonysággal. Ha a referencialitásról vitatkozunk (ami Tözsér szerint is már unalmas dolog), vagyis arról, hogy a műértelmezéskor figyelembe vegyük-e a szövegen, a fikción kívül eső valóságot vagy sem, vagy csak részint vegyük-e figyelembe (ez a kérdés vezet a már fölvezolt elgondoláshoz, hogy a posztmodernben a játékoság és virtuozitás tudományos/kritikai fölfedezésének „nagyszerűsége” és kizárólagossá tétele, a jelentésképzés lehetetlenségének kikiáltása súlytalanná teszi az irodalmat), végiggondolhatjuk azt is, hogyan csap vissza a középutas megoldásokat szorgalmazó műértelmezés és kritika a valóságba, tehát hogy miben áll a jelentősége.

Tözsér Árpád szövegeinek illeszkedése az irodalomtudomány különböző diszkurzív tereibe mondhatni zökkenőmentes, mégis folyamatosan az az érzése az embernek, hogy a már emlegetett fogalmi nyelv használatának szándékát (amelynek explicite is nagy jelentőséget tulajdonít a szerző) rendre ironikus megjegyzések, a szakmabeli olvasónak szánt

és humorosnak vélt „kikacsintások”, „összemosolygások” komolytalanítják. Ami nem lenne baj, ha az ezek mellett álló, „komolyan vett” elemzések, interpretációk fogalmiságába nem csúsznának olyan modoros szövegek, amelyek az ironikus megjegyzéseket, kikacsintásokat ugyancsak dekonstruálják. Nézzünk egy-két példát.

A legtöbbet idézett név Derrida, de gyakoriak a (pejoratív hangvételű) hivatkozások a „posztmodern irodalomtudomány doktoraira”, miközben a szerző a következő, különösen hangzó szerkezetekkel él: „Ha az itt eltűnt individuum, a *disszeminált mű-személyiség* helyére lépünk, beletesszük kezünket a »szöveg sebeibe«, könnyen kiderülhet, hogy a kárörvendő szerző által odakészített »kozmosz« (hogyan is szokták ezt a szót szalonképesé tenni?) *bélsárba* léptünk-tenyereltünk.” (108. o. Az első kiemelés tőlem származik.) Ezen a helyen a bizonytalan fogalmi nyelv keveredik modoros zsurnalizmussal. Másutt a kommentár válik fölöslegessé a korábban tett kijelentések miatt: „Hizsnyai beszélőjének a nyelv általi identitásnyerése szinte mindig epikumba ágyazott, s mindig a narrációval kapcsolatos. (A kötet számos mottója után az n-edik mottó Thomka Beáta axiómája lehetne: »Az *alany identitása lényegében narratív identitás*«.)” (109. o. Kiemelés az eredetiben.) Nyilvánvaló, hogy a narratív szöveg alanya narratív identitással rendelkezik, a zárójeles megjegyzés és hivatkozás ilyen értelemben szószaporításnak tűnik. Ezekon túl az olyan jelzős szerkezetek, mint „ontologizáló létleírás” (108.), „komputeres-szimulákrumos apokalipszis” (108. o.) vagy a már idézett „disszeminált mű-személyiség” nem csak rosszul hangzanak, de idegenek magától a szövegegészről és a kontextustól is. Az a fajta irónia pedig, amit a zárójelbe tett „magyarázatok” hivatottak képviselni – például: „Az *újat* mondanástól kifejezetten viszolyog, a nyelvét is csak úgy különbözteti el (*differálja*, mondanák a deKONosok, de nem mondják [...])” (59. o., kiemelések az eredetiben); vagy „Rózsa Endre versének a legáltalánosabb jelentését (jelentésinvarianciáját, mondanák a teoretikusok)” (100. o.) –, nem igazán működik, és sokkal inkább fölösleges, mint szórakoztató.

A korábban fölvezetett szándék vagy gesztus természetesen ezek ellenére is nyilvánvaló – tudniillik vegyük komolyan ezt a tudományos megközelítést, legyen bennünk némi távolságtartás a műtől, és alkalmazzuk bátran az analitikus nyelvet, hiszen az alkalmas a tárgyunk szemrevételezésére, de: ne legyünk merevek és öncélúan tudálékosak, legyen bennünk önirónia és önkritika, illetve kritika saját tudományosságunkkal és mindennek-előtt a tudományosságot megalapozó szövegekkel, közösségekkel szemben. Tözsér fentebb idézett részletei talán bele is férnének az e koncepció által körvonalazott hozzáállásba, jelenlegi formájukban azonban támadási felületet hagynak magukon, sutaságba forduló öniróniájuk pedig kevéssé hitelesíti őket. Talán ha kevesebb lenne a szellemesség, kevesebb és mértékletesebben adagolt az irónia, a kikacsintás. Mert így a szövegek java részének ügyességét, pontos megfigyeléseit, érzékeny olvasásait éppen az bontja le, amely kellő tudatossággal építené: a nyelv.

Mindazonáltal fontos hangsúlyozni, hogy Tözsér bizonyos észrevételei, sőt egyáltalán e kötetének a léte okosan és joggal világít rá a jelenkori irodalomértés ilyen-olyan diszkurzív küzdelmeinek visszáságaira, jelentékenységre, avagy hiábavalóságára. Miközben tudatosítja a különböző kánonképző stratégiák eljárásait, kimenetelét és esetleges zsákutcáját, keményen és céltudatosan lép maga is a „csatamezőre”, hogy ráirányítsa a figyelmet illetve bizonyos értelemben rekanonizálja azokat a fontosnak tartott szerzőket, szövegeket, műveket, amelyek álláspontja szerint a mostani kritikái, elméleti vagy irodalomalkotási horizontokba is adott esetben kényelmesen illeszkednének: ilyen többek között Vörösmarty nagy verse, az *Előszó*, vagy *Illyés Gyula* költészete, továbbá olyan szerzők költészete például, mint *Zbigniew Herbert*, akinek „közép-európaisága” bárhol, bár mikor egyfajta egyetemességet képvisel. Nem kevésbé fontos és érdekes jelenségekre (például a nyelvköziségre) hívja föl a figyelmet a Závada Pál regényének, a *Jadвига párnájának* szlovák fordítását méltató tanulmány, vagy a *Musil–Ottlik* párhuzam, amely az inter-

textualitás problematikáját irodalomszociológiai kitekintéssel, igényesen boncolgatja. Mit jelent itt az „igényesség”? Azt, amely Tózsér némely eszmefuttatásának a báját adja: a költő, az író megszólal, a szöveg anekdotákból és az anekdotákba rejtett finom megfigyelésekből építkezik, hagyja a zányikba a fogalmi nyelvet, nem keveri a regisztereket, nem ironizál, hanem mesél. Úgy mesél, hogy az komolyságában is játékos, gördülékeny, precíz. Amikor pedig valóban komolyra fordítja a szót, nem játssza meg magát, nem esik ki a diszkurzusból, hanem következetes marad és élvezhető. És ez az, ami a valódi tétjét adja a kötetnek, amely sokkal erősebb vára a koncepciónak, mint az iróniából, kikacsintásokból származó fogalmi sutaságok.

▶ „Mocsoklátó”, avagy
a stílus magánya

„elképzeltetők olyan szerzők is, akik többre
becsülik a művesség biztonságát a stílus magányánál”

Roland Barthes

Sopotnik Zoltán első, *Krokodil* című verseskötete (Kortárs Kiadó, Bp., 2003) divergens poétikát tár elénk. A hét (!) ciklusba rendezett korpusz már önmagában a koherencia problematikáját állítja fókuszba, azonmód nehezítve – s ezáltal téve izgalmassá – az olvasást. „Irracionális” szövegszervező eljárásokkal (szürreális, távoli asszociációk, központozás nélkülsége, helyenként agrammatikus alakzatok) élő poétikát működtet. Mégis sikerül megteremtenie egyfajta (irracionalis?) pontosságot: a totalitás ígését. Mítoszteremtés történik itt, de nem mindenáron, hiszen ahol a kontextus úgy követeli, ott (mindenféle autoritást eliminálva) dekonstruálódik „a mítosz”, illetőleg bármiféle (esztétikai-irodalmi toposzok mentén szerveződő, szervezhető) mítosz(ok) lehetősége.

Az explicit intertextualitás nem feltétlenül jelent kihívást a beszélő számára, sokkal inkább a *saját*, az idegen(ség) értékelődik fel ebben a szövegtérben. Az ebből szervesen következő definíciós kényszerben kiteljesedő – mindenféle hagyományt egyszerre figyelmen kívül hagyó és provokáló – *ideáció* viszont „kárpótol(hat)ja” még a legkonzervatívabb elvárás horizonntal operáló olvasót is.

A beszélő ügyesen (félre)pozicionálja magát: hol az (ön)terapeutikus, flagelláns („Kicsinál a líra”; „A hovatarozás: tompa illúzió”), hol a filozofikus, rendszerteremtő („Kinek szebb az énje?”; „létrejött a Gyilkos-szótár”), néhol pedig a clown („én, a *betanított-költő*”; „kritikusoktól tudja meg, kit és hogyan szabad értelmeznie”) hangján szólal meg. Ezek a hangok (ének) visszaverődnek, s a finom rezonanciákból lesz nóvum, valódi birtokbavétel, a nyelvi tér autentikus (és felzaklató) birtokbavétele.

Bár sokszor szürreális, avagy álomszerű a beszéd, de „az álom megszüntethető nyelvi jelekkel” (*Újra*). Illetve az álom a valóságot szüntetheti meg a jól megválogatott, strukturált verbális jelekkel, ezáltal konstruálva egy autonóm világot, így jelölve ki a kvázi-egyetlen értelmet, amiért írni érdemes.

Nyelvi jelek, kódok halomszám, melyek a jelentés árnyalásán túl felelősek a beszélő megsokszorozódásáért, vagy ha úgy tetszik, eltüntetéséért is. Ám a beszélő azonosításához (s az auktori kód- és szimbólumrendszer feltöréséhez), ahogy ezt az egyik vers címe megfogalmazza: „nézőpont szükségeltetik”. Hisz „olyan ez a vers / hogy játék: / tükör, térkép / vagy tükörtérkép, / s ha belenézel: / ott az Állandó Névtelen, / pakol, dűnnyög, / és mindig háttal áll” (*Nézőpont szükségeltetik*).

Sok verset a „terápia” beszédmódja ural: valami (*Állandó és Névtelen*) szomorú radikalizmus, az elképzelt ének csatája („erősebbik éned bújócskázik valahol” – *Majd elműlik*). (A *Krokodil* rettentő gazdag „anyagot” biztosít – az irodalmin túl – egy pszichoanalitikai elemzés számára; elég, ha csak eljátszunk egy pillanatra a sopotniki szimbólumok, hasonlatok, metaforák s referenciális utalások szerzői *énre* való *közvetlen* vonatkoztatásával.)

A kötetegész legállandóbb hiatusára, a töredékességre (mely egyben út a posztmodern, fragmentális „teljesség” felé), a szaggatott beszédre utaló (önironikus) reflexióként is fel fogható az *Ilyenkor* című vers egyik állítása: „tévedéseimnek külön szobát rendezett be”, mely azonnal játékba hívja (többek között) a *Kavalkád* (s a kötet) kulcsmondatát: „nincs bennem semmi vonzalom a tökéletes iránt”.

Ezen kijelentés fényében elfogadhatónak látszik, hogy több helyütt a jelentés túlíródik, túltelítődik. Az *Átfordulni látszik* ciklusban – melyben három, arab számmal jelölt vers található – a zavar (pl. „meddig nőhet benne a vágy és az esélye annak, hogy az a / krokodilbőr cipő / azzal a halvány túsarokkal tényleg igazi, viselője ettől / szüntelen lázban ég” – 1.) az uralkodó alakzat. Itt (a már hivatkozott) szürrealitás ön maga ellen fordul, s az önismétlő, szétbeszélő alakzatok nem igazolják a dikció érvényességét, nem támasztják alá a többi ciklus fegyelmét, ill. unikális közléseit. Üres beszéd (jelentés-kiürítés) jön létre, mely egy ügyes ritmika alapján – akár az egyébként állandó motívumként jelenlévő elektronikus zene – működteti önmagát, fenntartva az olvashatóság látszatát. Ezáltal elkerüli az „értéktelenség” csapdáját, bár nem minden esetben képes szemantikai logikát teremtetni, elhithetni az olvasóval, hogy a szöveg eljutott, eljuthat A-ból B-be. Hasonlóképp terheli meg a *Krokodilt* néhány ún. terpeszkedő kifejezés („A helyzetek kiértékelődtek, / de a problémák megoldatlan maradtak” – *Más rugóra*) is.

Már az első ciklusban (*Szép Személy*) is totális vértetben vonul fel az én-hadsereg. A nyitómondat („Jellegzetes illata van az intellektuális embernek” – *Amennyiben kétségek merülnek fel*) kijelöli a szövegtest tétjét, legfőbb problematikáját, izgalmát. A figyelmet manifeszt módon a gondolatiságra irányítja, egyfajta látomásos gondolatiságra, mely kevésbé kontemplatív, inkább *állító*, történő. Történő, akár egy *Kavalkád*: „ez a város nekem a techno, / este sistergő drum and bass, amitől mindig álmos / leszek”; „egy álom, amit huszadszorra is megéri végigélni, / mert minden ébredéskor törlődik az agyból, / csak néha az utcán ugranak be képek a rozsdás, / kovácsoltvas kapuról, amihez máris emléket társít a / képzelet a maga szokatlan módján”. Persze nem tudjuk meg, milyen emléket (milyen kedvességet vagy ocsmányságot), hiszen az egész vers (a szövegek többségéhez hasonlóan) mint automata írás (szöveggyár) üzemel, beszippantja a gyanútlan olvasót. Intellektuálisan, de főleg emocionálisan felcsigázza, ám választ nem ad, nincs „azonnali megtérülés”, közvetlen megnyugvás, kielégülés. Az is felkavaró, ahogy a már említett kulcsmondat – „nincs bennem semmi vonzalom a tökéletes iránt” – a grammatikai én brutális, öndefinitív állításává, amolyan határkijelöléssé válik, s egyben tételezi, hogy ezekben a *szabad* versekben „az olvasó nem andaloghat el valamiféle megadott fonál mentén” (Kassák Lajos).

Nem ez az egyetlen erős állítás, mely igencsak üdítő: tekintve, hogy az állító poétika a kilencvenes–kétezres évek esztétikai horizontján módfelett ritkán „repül át”, akárcsak az a bizonyos fehér holló. Állító helyett szétíró, elbizonytalanító, az intertextualitás elsődlegességét hirdető poétikák kerültek túlnyomó többségbe. Talán ezért is unikális a sopotniki líra, bár rokonítása nem megoldhatatlan feladat; hiszen e poézis alaptapasztalata nyilvánvalóan karkai tapasztalat. A beszélő nyelve ellentétes hagyományokból táplálkozik; s leginkább a neoavantgárd és a (képközpontú) metafizikai lírai hagyomány felől ragadható meg. Ez a versnyelv teljes természetességgel kapcsolódik a fontosabb kortársak törekvéseihez. Többek között a Kemény István-i (enigmatikus) mítoszteremtő potenciálhoz, Térey János hipertrófiás énnel való játékaihoz, Ady-reminiscenciáihoz, travesztiaihoz, továbbá Erdős Virág pszeudoepikus áradó líraiságához, s Peer Krisztián egészen finom pszichológiai leltárkészítéseihez, transzparens nyelvi csavarjaihoz.

Az én hipertrófiájára kiválóan épül fel pl. a *Meghódítani, mert ismeretlen* című szöveg. („beszippantom a tőzsdét”; „Különböző törvényeket fogok szétszedni / és összerakni”; „boldogan ülök ki hétvégi rezidenciám teraszára, / létrehozni főművem”) Ez utóbbi idézet kapcsán érdemes egy pillanatra a „rezidencia” kifejezés abszurdítására fókuszálni. Hiszen plasztikusan jelzi a szerző viszonyát a popularitás világához, egyszerre involválva negációt és (megengedő) ironiát, mely utóbbi nem egyszer szenzációsan áradó humorba fordul át. E két relációval minden ciklusban találkozhatunk, hisz a *Krokodilban* felvonul a kortárs Magyarország ezernyi díszlete: deklasszált egzisztenciák, hétköznapi skizofréniák,

s a mindent felfaló privat ideológiák mocska („Kifejleszttem a *mocsoklátó* – a / szemétre érzékeny emberi típust...”). Mocsoklátó, de nem vátesz, nem omnipotens, hanem esendő, önmagából is újra meg újra kiguruló (a szövegtestben csak fragmentumaiban megjelenő) én. A „minden egész eltörött” nyugtalanító tapasztalásának belátása ez. A centrum–periféria állandó ütközőzónájában felel az én ebben az állandó ellentétekből építkező, kontrapunktos szerkesztésű poétikában. („Anyanyelve a barbár! – nyilatkozik könyvemről K. P., / kritikuspápa Berlinben, (...) Álfilozófus, dilettáns irodalmár! – súgják a lapok Rómában.”)

S ez az én zavarba ejtően explicite artikulálja a (kortárs művekben ritkán megjelenő) szerzői félelmeket, vágyakat („Könyvem *bestseller* lesz / de engem üldözni fognak. Megalakul a Kontextus- / bizottság, ami összes elméletem idézőjelbe / teszi. Tévéműsorokban tesznek nevetségessé, / és internet-kommandó jön létre tiszteletemre. / Egyes egyházi vezetők a *Gonosszal* kötött / szövetségemről beszélnek.”), s paralel módon parodizálja is azokat, ironikus és „öngyógyító” beszédmódot, mikrovilágot konstruálva.

A *valószínűtlen* beemelése a szöveg(ek)be radikális kihívás, következképp különös erővel bír: mozgósítja a legképtelenebb asszociációkat, szinte kikényszerítve az interakciót: az olvasó résztvevő bevonását, ha úgy tetszik, beszipantását; hisz ezek a versek nem – a klasszikus, klasszicista minták újraírásaként definiálható – *többségi szövegek*! Pedig a siker záloga a honi diszkurzusban pontosan ezen újraírás-technika applikálása lenne. Hisz az egyszer már *belsővé tett* minták (képek, szimbólumok, ritmikai formák, szintaktikai technikák etc.) újra és újra irodalmi szöveggé való transzformálása élményt ad(hat) a befogadónak: a ráismerés, a felismerés klasszikus, *sznob* élményét. Ilyen élményt a sopotniki lírától nem várhatunk.

Coda

JÓSIKA MIKLÓS

Végnapok ◀

Apokalyptikai novella

részlet

VI.

Mennyire csekély tehetségünk engedé, bágyadt tollrajzát adtuk a csudák egy részének, mellyek Aila szemei előtt fejledeztek. Földnek neveztük e csillag tömegét, szikláknak ama dicső érczönteteket: mert a szegény földi nyelv e csillag nemes tömegét nem bírja másnak nevezni, – s azon nagyszerű pompás önteteknek, mellyek ott tömörebb anyagot képviseltek, nem tud egyéb nevet adni, mint ha azokat szikláknak nevezi.

Oh! minő csudás, változatos itt a növényi élet! a mohák milliom nemei, az itt legszebb növénynyé vált penész, bűvösen szép virágival, eleven szőnyegek, ezüst csillagokkal, s ama füzerek, mellyek mint szűzöv keritik e tündér földönteteket: e szikrázó, fénytadó s lángpárazatokat lehelő virágok, mellyekben tűz a víz, s láng az életnedű. De nem kevésbbé különös, s egészen sajátyszerű az állati élet is. Könyveket kellene írunk, ha ezeket akarók rendre emlékezetünkbe vésni; de egy futó általános rajzát adjuk mégis, s aztán a legcsudásabbak néhányait kiemeljük.

Ha igaz, hogy ember isten képét viseli: ugy természetes, mikép nemesb csillagok és napok felsőbb fokozatu lakói még inkább közelitnek ezen isteni alakhoz: s így nem mondunk hihetlent, sem csudást, ha állítjuk, mikép e távoli világnak lakói emberi alakokkal birtak, bár részletekben attól sokkép eltértek. E világnak, mellyet lakói Ehoimnak neveztek, egyetlen ösztönszerű nyelve volt, melly ott e felfokozott magasb rendű lényekkel született. E világnak lakói jóval meghaladták legkisebb példányaikban az emberi magasságot. Hét láb volt a szokott nagyság, hölgyeké hat. Testök tömöttebb anyagból készült: finomabb, kiválólag nemesebb volt, még legselejtesebb példányaiban is, mint a miénk, s több ruganyossággal, a szenvedély s magasztosság élénkebb kinyomásával birt. – De mi Ehoim embereit sajátosan megkülönbözteté tőlünk – az, szárnyaik voltak. A válltól kezdve hátközép tájig nőttek ezek ki –, s nincs toll, melly a pompás színvegyületet s azon örökös változékonyságot visszaadhatná, melly e cherub-szárnyakat diszesíté. Bársony, arany, gyémánt mind üres hangok s elnémulnak itt. Talán ha ragyogó napsugarakkal hasonlítjuk össze azokat, mellyek a legdicsőbb színekben égnek, némileg megközelítettük az eszmét.

Tollak, de más, finomabb s mégis tömörebb, tartósb alakuak, mint e földön, képezék e szárnyakat. – A férfiaknál, a szép, tömött, sötét fürtökön felül, természetes festői s lengő tollkorona emelkedett, melly ezen szobrászi alakoknak valami dicső kinézést adott.

Minden öltönyük térdig érő tunica volt, a nőké bokáig érő. Gyönyörű, festőileg vállt és derekat kerítő öv szorítá azokat a karcsu termetekhez: mig lábaikat sandálok földték, mellyek a por és sártalan tájakon megfeleleltek a szükségnek.

Minő felsőbb természetű, minő bájos volt e világ királya, az ember: olly csudás volt az állati világ alábbrendelt végtelen sorozata. Örök gyűrűben, a föld görén kezdve sziklákon, vizeken át – a növényi világba észrevétlen átalakulva, s ujra milliom módosítások s ezer változatokon át- meg átvadva az állati életbe, s végre fölnemesedve az emberig, attól pedig más irányban, uj változatok s lefokozások körmenetén vissza a földtömeg sivar alkatára.

Ki győzné e szelid állatokat leírni, mellyek a régi griffekre s szárnyas sárkányokra emlékeztetnek; mellyek alakban, színben, erőben fönségesebbek a' délczeg ménnél, a' pompás arslánynál, a szelid lámánál, – s mellyeket emberi felsőség szintugy szolgálatra kénytetett, mint mi a háziállatokat!

Csak néhány sajátos állati alkat leírását adjuk, hogy fogalmat ébresszünk a természet csudás játékaról, melly itt szabad kényét sokkal hatalmasabban úzi, mint e sárlabdán.

Egy szárnyas volt az első, mi Ailának feltűnt: nagyobb a lónál, s tollai fényesebbek a paradicsom-madárénál; szárnyai olly csudásan függtek oldalain, mikép ott emberek szintazon hasznukat vehették, mint mi itt a lovaknak. – Lehetlen a pompás teremtés szelidségét s ragaszkodását az emberhez, leírni. Mikép nálunk az eb a hűség példaképe, ugy ott a Hero – mert ez az állat neve – szolgált közmondásul a hűségre. – Alakja hasonlít a saséhoz, csakhogy nyaka magasabb, s fejét ékes tollkorona diszesíti, – e fölött színeiben változatos, annyira, mikép néhány hó-fényes-fehér példányt kivéve, mellyek szerfelett ritkák, s igen nagy áruak, alig lehet két egészen hasonló színű Herot találni. Hám és nyereg alá használják őket. Azon légi kocsik, mellyeket itt széles léglabdák tartanak, a legkényelmesebb mozdító eszközük: mert e léglabdák érczből készültek, s a kerekeket pótolják ki; ezenkívül egyszerű gép emeli föl őket s tartja a kívánt magasságban, míg négy e Herok közül egyenként fogva, kiterjesztett tündöklő szárnyaival ragadja oda. Lovaglásra a fiatalság egy más állatot is használ, mellynek eleje némileg hasonlít lovainkhoz, csakhogy finomabb, tisztább alkatu, hátulsó része azonban szöcskealaku, aránylag is nagyobbakat ugrik, s mint a gondolat röpíti a bátor lovagokat a szédítő örvényeken át: neve Itta, s bár hihetlennék látszik, egészben szebb a lónál.

A harmadik állat csudásabb ezeknél, s az összesített kis erők hatását s erélyét képviseli. Gondolj egy kis féldiónyi paizsos állatkát, minők alakzata földünkön is ismeretes. – Egy szép tágas rónán valami sötét pontokat látsz elterjedve s szétoszolva, mint hangyákat, vagy szárnyatlan sáskákat. – Közleedsz: a kis állatkák egy része fekete, mint szén; vannak fehérek, s mellyek mint gyémánt csillognak; mások átlátszók, mint üveg, míg végre olyanokat is vehetsz észre, mellyeket elefánt-csontból metszetteknek hinnél. – Békésen legelnek; nem sejtessz semmit. Egyszerre éles sívító füttyölés rövid, hasító csengését hallod, – azután másod-perczről másod-perczre növekedő sívítást; a hang torkodon reked s a rémület iszonyai, mint a boa nézése, legyökereztetik lábaidat.

A sívítás sipolásá, ez harsány sikoltássá, ez dörgéssé, s végre, minden idegeidet eljélesztő ordítássá növekszik.

Gyorsan mint villám, s mielőtt észre térsz, mielőtt menekülhetnél, látod a kis állatkát összebb s összebb gyűrűzni. A tágas rónán elterjedt pontok most sötét karajt képeznek, mellynek háta földagad, hajlik, hullámzik, átalakul, tagokká nyulik, s egyszerre rémitő szörny, nagyobb az elefántnál, dühösebb a hienánál, áll előtted. Alakja leginkább a nő-arszlányét közelíti meg, csakhogy nyakán éles rovátkos taraj emelkedik, s farka mint eleven kigyó korbácsol maga körül. – A csudás, fönséges, de rémitő állat, igy egygyé alakulva, büszke tagjait nyújtja, dereka megfeszül, szemei szikrát szórnak s torka feltátong. Azután, mintha ujaszületende, tág körben átszaladja a tért; nincs menekülés: szeme, mint a hiuzé, megpillantott, lába utolér, ha mértföldre vagy előre. Légy gyémántból vagy érczből, foga összeöröl, mint a lisztet; s nyomod nem marad.

A dühös állat, kielégítvén éhségét s dühét, valami belső világtól átgyulva, fénylik mint ércz. – Leheveredik, földhez lapul, teste szétterjed, mint valami hig tömeg; a dombor, mellyet képez, mind kisebb és kisebb lesz, míg ujra csak a kis diónyi bogárkák szállongnak a gyp bársonyán, s minden néma, mintha tündérzet volt volna az egész, s a képzet szeszélye játszta volna ki érzékeidet.

A lakók ezen állatot Tárának nevezik; s egyetlen védelmi szer van ellene: mielőtt összefuthatna, legalább harminczat befogni alkatrészeiből; de a mi lehetlenséggel határos, –

bár vannak, kik gyakorlottak ebben; sőt a Tára szembogarait tudják kikeresni, mi aztán a szörnyet az ember hatalmába adja, ki azt csak tüzzel pusztíthatja el.

De Aila rettenetesebbnek tartá a Báalt: egy más veszedelmes, s a Táránál nem kevésbé csudás teremtményét a kimeríthetlen természetnek.

A sima gyepon jársz; minden egy színben úszik: nem látsz fűszálat, virágot, mely a gyepek egyik részét a másiktól megkülönböztetné. Egyszerre egy pázsitlap elválik a többitől, szélei felkanyarodnak, s míg a gyors átalakulást szemmel kísérhetnéd, főséges, a földi szivárvány változatosságában, de leirhatlanul szebb és több színben ragyogó óriási labdát látsz a légből felemelkedni. Néha oly magasra száll ez, mikép egy pontocskának hiszed. Most a pompás tünemény valami szikla-bálvány fölött függve marad a légből; azután a villám rohamával zuhan a szirtre alá: azt hinnéd, hogy léggé oszlik, mint a szappan-buborék, vagy ezer darabra szakad. Tévedsz! – mély sikoltás hangzik; a roppant labda, ivet képezve, egy más sziklaoromra zuhan le, s így látod szirtről szirtre esni, mint ruganyos léggömböt fellökteni s esni újra. – Jaj neked, ha a gyepek szőnyegén álltál, mely így labdává alakult: mert a Báal volt az, a rémitő Báal, mely martalékát fogta meg, s dühös esésében szikláról sziklára, összemorzsolta azt.

Ha e szörny éhét kielégítette: folyamok hátán látod gördülni és úszni, míg kiemelkedik újra, magasra felszáll, s pompás kanyarulatokban örvényel a földre alá, hol néhány perc múlva nyomát sem látod. Elterült újra; sima pázsitteret képez. Kit megragadott, az veszve van! s e dühös állat ellen egyetlen védelem, ha az valami dzsidával a földhöz szegeztetik.

A Tára legnagyobb ellensége a Báalnak. Ha a véletlen szőnyegére vezet, az első másodperczen megéri a veszélyt, összefut, de nem alakul át, s a Báal szikláról sziklára hull vele. Haszontalan! – a Tára gyémánt tömör bogarai át- meg átfurják, míg leirhatlan síráshoz hasonló süvöltéssel lezuhan és szétterjed: s a Tára, e pillanatot használva, átalakul s izre porrá tépi. –

Az emberek e tündér-világban a művészet minden nemeiben ezer fokkal fölebb állnak a föld lakóinál.

A merre utad vezet, hol a természet nem tette, ott az emberi kéz kötötte hídakkal össze ezen örvényeket és barlangokat. Mindenhol a legszebb utak vonultak, s azokon a szél gyorsaságával látod a legcsudásabb gépeket haladni.

A gőz, víz, lég, tűz e népnek szolgálatában van. Vannak utjaik, hol minden mozditó erő szükségtelen, mert a terem-alaku szekér saját terhétől vitetik. Egy magas fokról leereszkedve, saját ereje viszi fel egy másikra, s a magasodások mindig kisebbedvén, fel- és lehalad, s célnál van, a nélkül, hogy más erőre lenne szüksége.

Tengerek is vannak itt, melyek völgyeket töltenek be, s csudás mérhetlen csatornába oszolva, néha roppant víztükrökké terjednek. Tengereken látsz hajókat, melyek felületén úsznak, míg mások magában a víz tömegében buvárként haladnak.

Nincs felleg itt, nincsenek viharok: minden uszás biztosabb, s a gyönyörű csillag azzal bizonyítja felsőbb fokozatát a világnak rendszerében, mivel számtalan bajok hiányoznak ott, melyek ezen alárendelt tekének árnyoldalait képezik.

A Palimpszeszt Kulturális Alapítvány új kiadványa:

BERNARDIM RIBEIRO

A sóvárgás könyve

Fordította Ladányi-Turóczy Csilla

Bernardim Ribeiro a portugál irodalom egyik legtitokzatosabb alakja, akinek utóélete legalább olyan izgalmas, mint sokrétű szerelmi regényének titka: a befejezetlen művet egyaránt lehet spirituális kézikönyvként, allegóriaként vagy női hangon megszólaló költői önéletrajzként olvasni. Augustina Bessa-Luís kortárs portugál író szerint *A sóvárgás könyve* „a világirodalom egyik gyöngyszeme. Tobzódik a metaforákban, titkos utalásokban, és még ma is szinte felülmúlhatatlan elfojtott szenvedélyével, reménykedő sóvárgásával, az élet és a szerelem szomorú fájdalmával. Remekmű, amely az olvasót a sejtés örömeivel ajándékozza meg, ahelyett, hogy a mindent-elmondás utópiájával vezetné félre.”

A sóvárgás könyve kiadásával a Palimpszeszt eredeti profiljához, a régi irodalom népszerűsítéséhez tér vissza.

- ▶ 1999. 1-2. SCI-FI
- ▶ 2000. 1-2. (POSZT)APOKALIPSZIS
- ▶ 2000. 3-4. PETER GREENAWAY
- ▶ 2001. 1-2. CYBERPUNK
- ▶ 2001. 3-4. SZÁMÍTÓGÉP
- ▶ 2002. 1-2. MÉDIA
- ▶ 2003. 1. FANTASY
- ▶ 2003. 2. VARÁZSLAT
- ▶ 2003. 3. ÉDES ANYANYELVÜNK
WEÖRES SÁNDOR
- ▶ 2003. 4. PSZICHOAKTÍV NYELVSZEREK
- ▶ 2004. 1. HORROR
- ▶ 2004. 2. BRET EASTON ELLIS
- ▶ 2004. 3. DEVLÁ

irodalmi folyóirat